

Møte tirsdag den 20. mars 2007 kl. 10

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n (nr. 62):

1. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om arbeid, velferd og inkludering (Innst. S. nr. 148 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 9 (2006-2007))
2. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Martin Engeset og Per-Kristian Foss om alternative modeller for vurdering av søkerens funksjonsevne og medisinske forhold i uføresaker (Innst. S. nr. 138 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:106 (2005-2006))
3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Entra Eiendom AS (Innst. S. nr. 124 (2006-2007), jf. Dokument nr. 3:2 (2006-2007))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2005-2006 (Innst. S. nr. 125 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 4 (2006-2007))
5. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om verksemda i Avinor 2006-2008 (Innst. S. nr. 142 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 15 (2006-2007))
6. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden, Odd Einar Dørum, Trond Helleland og Øyvind Halleraker om etablering av et frittstående vegtilsyn (Innst. S. nr. 141 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:30 (2006-2007))
7. Innstilling fra justiskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 127/2006 av 22. september 2006 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2005/56/EF om grensekryssende fusjoner av selskaper med begrenset ansvar (Innst. S. nr. 139 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 34 (2006-2007))
8. Referat

S a k n r . 1

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om arbeid, velferd og inkludering (Innst. S. nr. 148 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 9 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet 25 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre 10 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslår presidenten at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lise Christoffersen (A) [10:02:44] (ordfører for saken): St.meld. nr. 9 for 2006-2007, Arbeid, velferd og inkludering, er, vil jeg påstå, et av de viktigste dokumentene i det rød-grønne flertallets fattigdomssatsing.

I sin tiltredelseserklæring sa Jens Stoltenberg følgende:

«Det skal ikke være fattigdom i verdens rikeste land. Regjeringen vil legge fram en helhetlig plan for å avskaffe fattigdom i Norge. Vi vil bringe flere tilbake til arbeidslivet, slik at flere kan leve av egen inntekt. Vi vil bedre økonomiske ytelser for mennesker som lever i fattigdom.»

Det er et ganske ambisiøst prosjekt.

Og når Stortinget i dag skal behandle St.meld. nr. 9, skjer det på følgende bakgrunn: Norge går så det suser. NHO-bedriftene har oppjustert behovet for arbeidskraft både i 2006 og i 2007. En av tre bedrifter rapporterer om ubesatte stillinger og rekrutteringsproblemer. NAV EURES jobber under høytrykk for å bistå bedrifter med rekruttering av arbeidskraft fra EU/EØS-området. Arbeidsinnvandringen er rekordstor, 70 pst. kommer fra Polen og 20 pst. fra Litauen. Finansminister Kristin Halvorsen sier ifølge Fædrelandsvennen at polakker redder Regjeringens løfter i barnehagesektoren og samferdselssektoren. Det er ikke penger det står på, men arbeidskraft.

Norges bedriftsundersøkelser fra november/desember i fjor viser at en av fire norske bedrifter har benyttet arbeidskraft fra EU-land det siste året, og at hver tredje bedrift venter å benytte europeisk arbeidskraft i år. Samtidig har vi opplevd den sterkeste sysselsettingsveksten på ti år. I fjor økte den med 81 000 nye personer, prognosene for 2007 spår ytterligere 40 000 nye og ytterligere 25 000 nye i 2008. Arbeidsledigheten er rekordlav: 1,8 pst. i fjerde kvartal i 2006, og siden 2001 har Norge ligget på toppen når det gjelder FN-indeksen over inntekt, utdanning og forventet levealder, bedre kjent under tittelen: Verdens beste land å leve i.

Men så har vi altså et annet bilde: En tredjedel av befolkningen i yrkesaktiv alder er ute av arbeidslivet hver eneste dag, til sammen 700 000 personer. Det utgjør et tap på 500 000 årsverk. Noen fravær er av relativt kort varighet. Noen personer er på midlertidige stønader med et mål om å vende tilbake til yrkeslivet. Noen er tilsynelatende utstøtt for godt. Andre kaller vi utestengte, det er de som aldri har fått sjansen til å prøve seg. Vi har godt over 320 000 uføre, mange med en restarbeidsevne som de gjerne vil utnytte, men ikke får mulighet til å utnytte. I verdens beste land å bo i lever 5,6 pst. av befolkningen med støtte fra sosialkontoret. Det er det siste sikkerhets-

nettet vi har, ment å være kortvarig, men for noen er dette blitt en mer eller mindre varig inntekt, enten fordi de har brukt opp rettighetene sine i trygden, eller fordi de aldri har hatt noen. 3 pst. av alle barn i Norge lever under vedvarende barnefattigdom. Vi vet at det gir ulikhet i muligheter som følger dem resten av livet.

Nok et tankekors synes jeg bør nevnes når det gjelder fattigdom og sosialkontoret. Jeg nevnte at alle sosialhjelpsmottakere utgjør 5,6 pst. av befolkningen. Ser vi på alle som er definert som fattige, med inntekt under den definerte fattigdomsgrensen, utgjør de 4,8 pst., altså ikke fullt sammenfall her mellom sosialhjelpsmottakere og fattige. Men går vi enda lenger ned i tallene, finner vi nok et tankekors. Det er ikke fullt sammenfall – nei, faktisk er det et ganske begrenset sammenfall, for kun 2 pst. av befolkningen kjennetegnes av begge de to tingene på en gang, nemlig å være bruker av sosialkontoret og det å være definert som fattig. Og enda færre enn det igjen, kun 1 pst. av befolkningen, kommer ut av fattigdom via sosialkontoret.

Selv når vi tar hensyn til sosialhjelp, er det fortsatt 3,8 pst. fattige i Norge som ikke får hjelp via det som skulle vært det siste sikkerhetsnettet som velferdssamfunnet kan stille opp med. Med andre ord: Systemet virker ikke, og grunnen til at det ikke virker, er først og fremst at flertallet av de fattige føler det som stigmatiserende å oppsøke sosialkontoret. Derfor må vi gjøre noe annet, og det er det Regjeringen nå gjør. Den slår sammen tre kontorer til ett, og fjerner forhåpentligvis det stigmaet som hefter ved sosialkontoret, innfører et kvalifiseringsprogram med stønad som alternativ til dagens langtids sosialhjelp. Så det er feil når Kristelig Folkeparti og Venstre i merknader hevder at kvalifiseringsstønad skaper et A- og et B-lag. A-laget og B-laget er der allerede. Det viser fattigdomstallene. Kvalifiseringsstønad gjør tvert imot at enda flere får en sjanse til å komme seg ut av fattigdom.

Hvorfor er arbeid så viktig? Finnes det ikke andre måter å avskaffe fattigdom på, f.eks. ved å øke stønadene? Forskere har påvist at det ville ha kostet oss ca. 5,5 milliarder kr å løfte alle over fattigdomsgrensen, men de advarer mot en slik løsning. Det er selvfølgelig fordi dette handler om noe mer enn penger. Dette handler om livskvalitet – i stort. Det handler om å være en del av samfunnet. Det handler om å bidra til det fellesskapet en tilhører. Det handler om gode sosialdemokratiske verdier: å yte etter evne og å få etter behov. Vi har skapt et velferdssamfunn, men den jobben er ikke ferdig. Noen står fortsatt utenfor. Nitiendedelssamfunnet er ikke nok. I tillegg kommer samfunnets behov. 87 pst. av de verdiene vi har i Norge, utgjøres av verdien arbeid. Til sammenlikning utgjør verdien av olje og gass bare 4 pst.

Jeg nevnte i stad det store behovet for arbeidskraft. Det er en situasjon som kommer til å vare. Det viser demografien. Dessuten er det økonomisk vekst på gang i de landene som vi henter flesteparten av de utenlandske arbeidstakerne fra. Det er antakelig bare et tidsspørsmål før polakene ikke lenger finner det interessant å komme hit. Derfor blir arbeid ikke bare et hovedvirkemiddel i fattigdomsbekjempelsen, men også et virkemiddel for å

bevare det velferdssamfunnet vi har bygd opp. Vi er nødt til å greie å mobilisere den restarbeidsevnen som finnes i egen befolkning.

Nye tall fra Statistisk sentralbyrå viser at vi har hatt den sterkeste sysselsettingsveksten på ti år. Samtidig ser vi at andelen av deltidsarbeid øker. Vi ser at heller ikke antallet undersysselsatte går ned. De undersysselsatte utgjorde 97 000 fjerde kvartal i fjor, det samme som året før. Disse kommer altså i tillegg til dem som er arbeidsledige. Det er deltidsansatte som ønsker mer arbeid. Cirka 15 pst. av dem ønsker det. Et bitte lite tankeeksperiment: Hvis vi legger sammen ubrukte arbeidstimer blant arbeidsledige og ubrukte arbeidstimer blant undersysselsatte, altså blant folk som vil arbeide, men som ikke får arbeide, ser vi følgende: I fjerde kvartal 2006 kunne disse to gruppene – altså den som er undersysselsatt, og den som ikke er sysselsatt – ha tilbudt samfunnet så mange timer arbeid at det ville ha utgjort 84 000 heltidsjobber. Regner vi videre på tall som vi finner i meldingen, ser vi at det er snakk om store tall: I meldingen finner vi at for hver person som kommer seg over fra stønad til arbeid, har samfunnet 64 000 kr i netto fortjeneste etter at ekstrainvesteringer i attføringstiltak mv. er trukket fra. Ganger vi så med 84 000 heltidsjobber, er vi oppe i nesten 5,3 milliarder kr i rein netto for samfunnet.

Noen vil sikkert hevde at det er kynisk å regne på denne måten, at det er individuell velferd som må vektlegges, og ikke makrotall og samfunnsnytte. Jeg mener at det er to sider av samme sak. Det viser at alle er verdifulle, enten de kan bidra med mye eller med lite.

En viktig ting til: Hvis vi legger litt mer vekt på slike regnestykker, på hva vi tjener på å få folk i arbeid, og hvis vi fokuserer litt mindre ensidig på hva det koster å få folk i arbeid, kan vi også lettere argumentere for å gjøre de investeringene i humankapitalen vår – som trengs – i stedet for å få de årlige diskusjonene om kostnader i tilknytning til enkeltposter i statsbudsjettet. Vi er ikke alltid gode nok til å se pengestrømmene i begge retninger under ett. Det vil på sikt lønne seg å gjøre det.

Meldingen har en analysedel der det redegjøres for hvilke grupper i befolkningen som er overrepresentert blant de utstøtte og de utestengte. Det er mange. Det er innvandrere, særlig innvandrerkvinner. Det er ikke fordi de mangler kvalifikasjoner – mange innvandrere kan mye – men fordi de er innvandrere. Det er skremmende. Arbeidsledigheten går ned, også blant innvandrere, men forskjellene mellom dem og andre består. Konklusjonen er dessverre at Norge pr. i dag ikke er et inkluderende samfunn. Men det er lyspunkter. 86 pst. av befolkningen mener innvandrere har samme rett til arbeid som nordmenn. Det handlingsrommet må vi se å utnytte.

Så gjelder det de funksjonshemmede, kanskje særlig de unge funksjonshemmede, som vil, men som ikke slipper til. Litt under 15 pst. av befolkningen i alderen 16–66 år oppgir selv å ha en funksjonshemming. Det gjelder altså litt under en halv million mennesker. Under halvparten av dem er i inntektsgivende arbeid, mot 74,5 pst. av befolkningen som helhet. Undersysselsettingen i de gruppene som er i arbeid, er også større enn i befolkningen som helhet.

Ifølge professor Bjørn Hvinden ved NOVA er det knapt noe land som bruker så mye penger på området funksjonshemming som vi. Men vi bruker forholdsmessig mer på stønader og på pengeoverføring og mindre på tjenester enn f.eks. nabolandene våre. Samtidig bruker vi også mer enn andre, målt i kroner, på integrering av funksjonshemmede i arbeidslivet. 81 pst. av arbeidsmarkeds tiltakene i Norge gjelder integrering av funksjonshemmede. Det er langt mer enn hos våre naboland. Men til tross for dette er innretningen mot arbeidslivet allikevel betraktelig svakere i Norge enn i nabolandene.

Vi bruker altså mange penger, men vi oppnår mindre enn det andre gjør. Det er noe vi må ta til oss. Dette handler ikke bare om å bevilge mange nye penger. Det handler om å bruke de pengene vi har, på en smartere måte enn vi har gjort tidligere.

Vi ser også at heller ikke statens egen handlingsplan for rekruttering av funksjonshemmede virker. Den virket ikke under den forrige regjeringen. Foreløpig virker den ikke under denne regjeringen, men med stortingsmeldingen nå og gjennom «trainee»-programmer som allerede er igangsatt, i tillegg til alle de andre tiltakene som meldingen nevner, er håpet at denne situasjonen skal bedre seg.

I meldingen nevnes flere grupper: yrkeshemmede, seniorer, førtidspensjonerte, utstøtte, utestengte med fysiske eller med psykiske plager og ungdom som faller ut av videregående skole. Det begynner etter hvert å bli ganske mange grupper. Tiden er derfor overmoden for å handle. Det er det som gjelder i dag: å handle.

Meldingen er blitt positivt mottatt i høringsrunden. Det lover bra.

I forrige måned brakte ukeavisen Ledelse et intervju med en professor fra Handelshøyskolen som hadde en veldig enkel oppskrift. Han sa at én av fire som kunne ha jobbet, ikke gjør det. Det skyldes at de norske sosialordningene er altfor gode. Han anbefalte kutt i stønadsordningene som virkemiddel. Han mente til og med at vi som politikere var klar over problemet, men at vi ikke torde ta opp en såpass upopulær sak.

Det gleder meg å svare tilbake at dette ikke er aktuell politikk. Det legges isteden opp til en offensiv politikk der det tas fire hovedgrep:

- et forenklet stønadssystem
- en tiltakspakke som åpnes for alle brukere av NAV-kontoret, tilpasset den enkeltes behov for en skreddersydd individuell plan – og ikke lenger slik at det er stønadstypen som bestemmer tiltaket
- varig lønnstilskudd til personer som ellers ville ha vært henvist til uførepensjon, og som nå får muligheten til å bli attraktiv arbeidskraft
- kvalifiseringsprogrammer og stønad for langtids sosialhjelpsmottakere

Hittil har vi brukt mange penger uten å få resultater som står i forhold til det. Jeg har en mistanke om hvorfor det noen ganger kan være slik at veien fra vedtak til gjennomføring er for lang – så lang at vi mister oversikten. Derfor gleder det meg at det er et så bredt flertall i komiteen som står nesten samlet bak den innstillingen som nå er fremmet. Det betyr at vi som politikere også skifter fo-

kusering. Vi skifter fokuseringen fra å prøve å ta retoriske poeng fra hverandre, til å fokusere ut av vinduene og ut på våre brukere samlet. Da blir det også sterkt, og da blir det forhåpentligvis slik at vi ikke i ettertid driver og jakter på småting som ikke fungerer, for de vil komme, men at vi har blikket på de lange linjene og det som virkelig betyr noe. Det har faktisk brukerne våre også fortjent, at vi som politikere klarer å legge vekk litt av retorikken og handle målrettet. Jeg er veldig glad for arbeidet i komiteen, som jeg synes har vært forbilledlig når det gjelder å fokusere på det som er den egentlige oppgaven.

Vi har vært mye ute og reist, på kryss og tvers, og vi har sett mye godt arbeid rundt omkring i Norge. Vi har sett at det nytter, og vi har kommet hjem med en felles følelse av at dette må vi ta vare på – alt det gode arbeidet som gjøres ute med mindre sentral styring – og ha mer til litt til dem som skal jobbe direkte overfor brukerne.

Et av de største inntrykkene fikk i hvert fall jeg da vi var på New Zealand og ble fortalt hvilke frihetsgrader en hadde ved det lokale NAV-kontoret der, hvor saksbehandleren fortalte om damen som kom inn og kunne få jobb over helgen på kontor, og som ble så lang i maska fordi hun ikke hadde klær nok. Da lukket saksbehandleren pc-en og gikk ut og kjøpte drakt, slik at damen kunne begynne på jobb. Den drakten betalte staten, for det var billigere.

Jeg har sagt at komiteens arbeid har vært preget av stor enighet. Det ligger noen forslag fra mindretallet i innstillingen, og jeg regner med at mindretallet selv kommer til å ta opp de forslagene og presentere dem. Jeg skal ikke gå inn på innholdet i de forslagene nå, men heller ha muligheten til å komme tilbake til dem igjen senere. Noen av forslagene mener jeg egentlig bidrar til å slå inn åpne dører. Man ber der om noe som allerede er kommentert i meldingen, og som Regjeringen er i gang og arbeider med. Andre forslag er kanskje av mer praktisk art.

Noen forslag er vi uenige om, og jeg vil kanskje særlig henlede oppmerksomheten på forslag nr. 3, om å avvikle ordningene med ventelønn, ventestønad og vartpenger. Vi er heller ikke enige i forslag nr. 11 fra Fremskrittspartiet, om at kommunene ikke lenger skal ha medansvar for VTA, Varig tilrettelagt arbeid. Vi mener tvert imot at det er en styrke for VTA at kommunene er medansvarlige for tilbudet, på samme måte som de vil være det for den nye kvalifiseringsstønaden for langtids sosialhjelpsmottakere.

Angående høringsuttalelsene har vi hatt høringsinstanser inne, alle partene i arbeidslivet og ulike typer interesseorganisasjoner. Alle kom med et felles budskap: Kvalitet og langsiktighet, og noen gode forslag som vi skal ta med oss videre, om fokusering på mestring og muligheter, ikke på sykdom, på arbeidsevnevurdering, gjensidig forpliktelse mellom bruker og etat. Det skal oppfølgingen av denne meldingen sikre oss.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (FrP) [10:18:22]: Intensjonene i kvalifiseringsprogrammet er gode, og Fremskrittspartiet støtter arbeidslinjen fullt ut. Det er viktig å sette dem som

ikke er i stand til det i dag, i stand til å ta seg arbeid og forsørge seg selv i morgen. Men jeg kan ikke forstå at man skal få ekstra betalt gjennom en kvalifiseringsstønad for å søke seg arbeid som sosialhjelpsmottaker. Bør det ikke være en selvstendig plikt for alle som mottar sosialhjelp, at de forsøker, i den grad de kan, å skaffe seg arbeid? Bør det ikke være et krav også fra det offentlige at man gjør det? Hva med dem som ikke er i stand til å delta i kvalifiseringsprogrammet, og som ramler utenfor? Uten muligheter til å delta i kvalifiseringsprogrammet har man heller ikke muligheten til å få ekstra kvalifiseringsstøtte. Bli ikke de de store taperne i dette nye systemet?

Lise Christoffersen (A) [10:19:13]: Jeg er i hvert fall ikke i stand til å se at de som representanten Kenneth Svendsen nevner til slutt, blir de store taperne i systemet, fordi de er de store taperne allerede. Det vi ønsker med kvalifiseringsprogrammet og kvalifiseringsstønaden er jo nettopp å gi noen av dem som i dag er de store taperne, en mulighet til å kvalifisere seg for framtidig yrkesaktivitet. Selvfølgelig er det en plikt for alle å prøve å skaffe seg inntekt av eget arbeid, men noen kan ikke. Noen har ikke mulighet til å kvalifisere seg for et framtidig arbeidsliv gjennom trykkesystemet, og noen har ikke de rettighetene i det hele tatt. Det er dem vi ønsker å støtte opp under gjennom kvalifiseringsprogrammet. De som kanskje ikke er egnet til å delta i et kvalifiseringsprogram med én gang, kan få andre typer tiltak. Kanskje det å bli rusfri er et slikt første skritt, før man kan komme seg med på et kvalifiseringsprogram, men om noen ikke kommer med på programmet med én gang, er det ikke dermed sagt at alt håp er ute. Da må vi se på hvilke andre tiltak vi kan sette inn, for at folk kan bli i stand til å benytte seg av tilbudet.

Martin Engeset (H) [10:20:28]: Først vil jeg gratulere saksordføreren med et ryddig og godt innlegg. Jeg var faktisk enig i nesten alt og uenig i nesten ingenting. All honnør for det. Det jeg nå skal ta opp, er ikke noe forsøk på å slå inn åpne dører eller pirke i uvesentligheter. På ett område må jeg imidlertid be om en klargjøring.

I komiteen har vi, som også saksordføreren var inne på, reist mye rundt i landet og besøkt mange spennende virksomheter, NAV-kontorer, attføringsbedrifter og tiltaksarrangører av ulik karakter. Det disse besøkene har vist oss, er at det gjøres veldig mye kvalitativt godt attføringsarbeid rundt om i ulike attføringsbedrifter av ulike typer. På side 35 i innstillingen sier flertallet

«at dette ikke innebærer økt bruk av anbud, men anbud tilrettelagt på en bedre måte».

Man gir inntrykk av en skepsis til kjøp av tjenester i forhold til attføringsbedrifter og tiltaksarrangører. Kan saksordføreren klargjøre om man egentlig er for anbud, imot anbud, eller om man bare skal fortsette med det som er praksis i dag?

Lise Christoffersen (A) [10:21:42]: Jeg kan forsøke meg på en liten oppklaring, fordi vi på reisene rundt omkring har sett at det er en hel flora av tilbydere av f.eks. attføringstjenester. Noe av det første som i hvert fall møtte

meg da jeg kom hit som fersk stortingsrepresentant, var alle de som f.eks. hadde tilbudt attføringstjenester i en toårsperiode, som så ikke fikk fornyet dem i neste anbudsrunde, og som kom hit og gjerne ville ha en post på statsbudsjettet. Det vi veldig fort så, var manglende kontinuitet i måten en del av de anbudsprosessene var rigget opp på. Det vi ønsker, er å få anbudsprosesser som gjør at vi kan ta vare på den kvaliteten som bl.a. attføringsbedriftene tilbyr, sikre langsiktighet og kontinuitet, og kanskje til og med sikre utviklingsavtaler med bedriftene, for hele tiden å utvikle tilbudet i tråd med det som brukerne har behov for.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [10:22:49]: En mer skjønnsbasert saksbehandling i arbeids- og velferdsforvaltningen vil gjøre det lettere å gi den enkelte konkret oppfølging og hjelp til å komme i arbeid. Samtidig er det klart at bruk av skjønn er utfordrende i et bredt sikkerhetsperspektiv. Oppfølgingen som den enkelte får, vil i stor grad være avhengig av kjemien med saksbehandleren. Adgangen til skjønnsutøvelse vil dessuten kunne medføre at det blir ulike kulturer på NAV-kontorene.

Velferdsmeldingen og regjeringspartiens merknader i innstillingen er lite konkrete når det gjelder hvor en tenker seg at disse dilemmaene skal adresseres. Kristelig Folkeparti og resten av opposisjonspartiene ber Regjeringen vurdere å utvide dagens klageordning i saker som behandles etter sosialtjenesteloven. Kan representanten Lise Christoffersen redegjøre for hvilke tiltak hun konkret vil anbefale for å sikre NAVs brukere god og rettssikker saksbehandling nå som graden av skjønn øker betydelig?

Lise Christoffersen (A) [10:24:01]: Jeg tror at det aller, aller viktigste vi kan bidra til, er å få gode systemer for resultatrapportering, slik at vi ser at de midlene som vi her bevilger, faktisk gir resultater for brukerne. Det vil f.eks. også være mulig å sammenligne resultatene på de ulike NAV-kontorer. Det er en metode som brukes i mange sammenhenger.

Så til spørsmålet om klageordninger. Regjeringen sa i forrige runde da vi behandlet NAV-reformen, at den vil komme tilbake til det spørsmålet når en har behandlet innstillingen fra Bernt-utvalget, slik at en ser hele helse- og sosialsektoren i sammenheng, for her kan det skje endringer, og da vil det eventuelt være behov for å gjøre om på klageordninger som en nettopp har endret. En ønsker altså å se det i sammenheng. Vi har gjennom merknadene våre gitt et lite hint om at kvalifiseringsprogrammet og kvalifiseringsstønaden kanskje likner mer på den midlertidige ytelsen i folketrygden enn den likner på den tradisjonelle sosialhjelpen. Da er det et lite hint.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [10:25:30]: St.meld. nr. 9 om arbeid, velferd og inkludering har vært spennende og utfordrende å arbeide med. Komiteen har vært utenlands for å få innspill, ideer og lærdom rundt dette tema. Det har vært spennende å oppleve at flere land har de samme ut-

forordringer som Norge, og også det å se på måtene disse har valgt å organisere seg på. Ulike land har valgt ulike løsninger.

Det har også vært svært nyttig med høringer. Mange gode og viktige innspill har kommet, og Fremskrittspartiet har valgt å følge flere av de anbefalingene vi har fått.

Innledningsvis vil jeg si at opprettelsen av NAV-kontorene er en viktig faktor i velferdsmeldingen. Dette støtter Fremskrittspartiet, da dette er et skritt i den retningen vi i flere år har ønsket å gå. Fremskrittspartiet hadde allerede i Innst. S. nr. 162 for 2003-2004 merknader hvor vi presenterte vårt velferdsalternativ, der vi ønsket

«å samle administrasjonen av alle velferdsordninger i en statlig etat med lokale velferdskontorer over hele landet», og videre pekte vi på at «utgiftene til de mange ulike hjelpeordninger i dag kan belastes både staten, fylkeskommune og kommuner med det resultat at det blir en kamp mellom disse ulike forvaltningsledd om å overføre kostnadene og ansvaret til et annet nivå».

Problemstillingen er like aktuell nå, mer enn tre år senere. Skal NAV-kontorene lykkes like mye som jeg oppfatter at alle partier ønsker, blir det nødvendig at NAV-kontorene faktisk rår over alle de virkemidler som er nødvendige. St.meld. nr. 9 åpner ikke for en slik fleksibilitet. Brukerne må fortsatt forholde seg til en rekke andre kontorer for å få alle de virkemidler og tiltak som den enkelte har behov for. Imidlertid tror Fremskrittspartiet at den aller største hindringen for å lykkes ligger i skillet mellom statlig og kommunal finansiering av NAV-kontorene. Det hjelper svært lite at Stortinget vedtar gode intensjoner når det til syvende og sist vil være de kommunale sosialbudsjetter og prioriteringer som vil ligge til grunn i de enkelte kommuner. Flere høringsinstanser har, i likhet med oss, påpekt dette som en betydelig negativ faktor, som også vil redusere muligheten for likebehandling.

De ansatte ute på NAV-kontorene vil uansett ha en viktig oppgave i å inngi gjensidig respekt og tillit mellom ansatt og bruker. Dersom kjemien ikke stemmer, må bruker gis mulighet til å bytte saksbehandler. Å inngi tillit gjøres best dersom de ansatte selv har gode, trygge og forutsigbare rammevilkår på sin arbeidsplass. Håpet var at St.meld. nr. 9 ville gi de nødvendige virkemidler i denne sammenheng.

Fremskrittspartiet støtter i hovedsak ellers de store linjene i meldingen, inkludert den nye sammenslåtte midlertidige stønaden i folketrygden til erstatning for rehabiliteringspenger, attføringspenger og midlertidig uførestønad. Imidlertid støtter vi ikke at utformingen av denne ikke blir behandlet på en ordentlig måte. Avkortingene time for time er ikke utredet på noen måte. Det er svært viktig at enhver ytelse har som grunnprinsipp at det skal lønne seg å arbeide. Da må ytelsen vurderes opp imot tilleggsettelser, avkorting og skatt. Dersom en er medlem av kommunestyret i sin egen kommune, vil en fort oppdage at et møte som varer fem timer og betales med 350 kr pr. møte, vil gi et stort økonomisk tap. Dette vil frata mange muligheten til å opprettholde deler av hverdagen samtidig som rehabilitering eller attføring gjennomføres.

Varigheten på den nye stønaden er også svært viktig. En konkret varighet med stoppunkter underveis er riktig. Forutsigbarhet oppfattes som viktig for de aller fleste. Samtidig vet vi at ved alvorlig sykdom tar det ofte lang tid før man er fullt restituert. Spesielt personer med kreft eller alvorlige psykiske lidelser må få bruke den tiden som er nødvendig. I det lange løp vil dette være riktig både for den enkelte og for samfunnet. Dette er noen eksempler på hvorfor Fremskrittspartiet mener det er så viktig at problemstillingen blir skikkelig gjennomgått før et vedtak blir gjort.

Fremskrittspartiet mener også, i likhet med Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, at denne gruppen bør få opparbeide seg rettigheter til fødselspenger. Slik det er i dag, er det faktisk kun de som har valgt ikke å være i jobb, og de som har vært alvorlig syke og lenge syke, som ikke har rettigheter til fødselspenger.

Meldingen viser videre til at svært mange ikke har rettigheter i forhold til folketrygden, og foreslår en ny, utvidet sosialstøtte med et tilhørende kvalifiseringsprogram. Vi stiller oss noe undrende til at man på den ene siden vil forenkle systemet ved å slå sammen tre ytelser, for så på den annen side å opprette en ny. Fremskrittspartiet støtter ikke innføringen av den nye kvalifiseringsstønaden, men støtter selve kvalifiseringsprogrammet.

Skal vi ha noe håp om å få flere langtidsmottakere av sosialhjelp over på lønnet arbeid, er det helt avgjørende at hjelp, bistand, skoloring og oppfølging også blir gitt til disse. Men for Fremskrittspartiet er det helt avgjørende at dette blir gitt til alle.

Vi tar sterk avstand fra Regjeringens forslag om å sortere mennesker som er avhengige av sosialhjelp.

Regjeringen varsler i St.meld. nr. 9 at de ønsker å belønne økonomisk dem som er friske til å følge et opplegg, mens de som er aller sykest eller ikke i stand til å følge et program, fortsatt skal leve på et minimum og ikke få noen fordeler av de nye endringene. Dette er et menneskesyn som vi tar sterk avstand fra.

Alle skal ha tilbud om bistand og oppfølging, og enhver har plikt til å gjøre det en kan for å nyttiggjøre seg den bistanden han eller hun blir tilbudt etter en individuell plan framarbeidet i et samarbeid mellom NAV-kontoret og den enkelte. Motivasjonen for den enkelte ligger i muligheten for et bedre liv og vissheten om at enhver har en plikt til å forsørge seg selv, med mindre sykdom og skade forhindrer dette. I motsatt fall er uføretrygd det riktige å gi.

Det er også viktig at innsatte som står uten bolig og/eller arbeid, blir gitt tilbud om bistand og oppfølging. Fremskrittspartiet er blitt gjort oppmerksom på at det er et betydelig problem at dato som blir oppgitt for ferdig soning, ikke er i samsvar med faktisk dato for ferdig soning. NAV-kontorene må forsikre seg om faktisk dato for ferdig soning, og i god tid før denne dato oppsøke den innsatte for utarbeidelse av en individuell plan.

Det sier seg selv at en arbeidsledig, bostedsløs og ferdigsonet person ikke kan vente i dager eller uker før en får en avtale med NAV-kontoret. Planen må ligge klar, og oppstart av planen må starte fra dag én. Motivasjonen for

et endret liv og et bedre liv er ofte størst da, og denne motivasjonen må NAV-kontorene dra nytte av.

I forbindelse med kvalifiseringsprogrammet og den nye midlertidige trygdestøtten har Regjeringen lansert velferdskontrakter. Jeg har prøvd å se på velferdskontraktene innhold, rettigheter og muligheter med et veldig åpent sinn, men er rett og slett ikke i stand til å se at dette er noe annet enn det vi allerede har i dag, en individuell plan.

En kontrakt er for meg en bindende avtale, frivillig inngått mellom to likeverdige parter, hvor brudd på kontrakten vil få følger. NAV-kontoret kan neppe likestilles med en alvorlig syk person som er pålagt å følge et opplegg for å få utbetalt penger for å overleve, samtidig som meldingen ikke sier noe om hvilke konsekvenser det vil få dersom NAV-kontoret ikke følger opp sin del av kontrakten. Fremskrittspartiet mener at en individuell plan innehar bindinger, innhold, mål og gjennomføringer. Vi oppfatter den som en forpliktende avtale som er godt kjent av både brukere og tilbydere. Velferdskontraktene oppfatter vi ikke som noe annet enn et svulstig navn på et eksisterende tilbud, nemlig individuell plan, og støtter ikke innføringen av disse.

Jeg ønsker også å knytte noen ord til kvotering. Som de fleste er kjent med, har vi alltid vært motstandere av kvotering, noe som har kommet tydeligst fram i debatten om kvinnekotering i politikken. Som et apropos til det kan jeg fortelle at antallet kvinner i kommunestyregruppen til Fremskrittspartiet i min kommune er på 60 pst., og det helt uten kvotering. I andre kommuner er den lavere, men alle våre kvinner er valgt inn fordi de er dyktige, og fordi de ønsker å drive politikk. Og ingen av dem lurte på om de er gode nok, eller om de bare er kvotert inn.

Problemet med kvotering ligger i det negative, slik mange oppfatter det. Det er rett og slett ikke annet enn diskriminering, og mange føler dette svært ubehagelig.

Fremskrittspartiet har som en grunnholdning at alle mennesker skal ha de samme plikter, muligheter og rettigheter, uavhengig av kjønn, alder, funksjonsevne, religion og seksuell legning. Ingen skal diskrimineres, og ingen skal særfordeles. Vi går derfor imot kvotering og en del særordninger som meldingen legger opp til.

Jeg registrerer at regjeringspartiene også viser til de samme holdninger om likhetsprinsippet, samtidig som de i neste setning sier at det ikke er likhet, slik at kvotering og særordninger er nødvendige.

Imidlertid ser Fremskrittspartiet at det særlig er én gruppe som har noen større utfordringer enn andre når det gjelder å planlegge sitt liv. Dette gjelder barn og ungdom som er født med eller har fått en alvorlig sykdom, en kronisk sykdom eller nedsatt funksjonsevne. Disse unge ønsker i likhet med andre ungdommer et langt, godt liv i arbeidsmarkedet, med en jobb de selv har valgt. Disse ønsker ikke å bli møtt med den selvfølge at de vil starte sitt voksenliv som uføretrygdet, slik flere har uttrykt at de opplever. Det er helt avgjørende at disse i løpet av sin utdannelse får hjelp, støtte og ikke minst økonomisk kompensasjon for ekstraulempene de har gjennom sitt studium. Det vil ofte ta lengre tid for en som er kronisk syk

eller funksjonshemmet, å fullføre studiet, i tillegg til at hjelpemidler av forskjellige slag vil være nødvendige. Fremskrittspartiet har etter flere innspill om dette i høringsene utformet et forslag for å rett opp denne uretten. Dette handler ikke om kvotering, diskriminering eller særbehandling. Dette handler rett og slett om å gi disse ungdommene de samme muligheter som alle andre ungdommer blir gitt, på så lik linje som mulig.

Velferdsmeldingen håper jeg vil kunne gi flere en mulighet til å lykkes. Jeg håper inderlig at intensjonen om et samlet sett av virkemidler – én dør, én saksbehandler og større fullmakter til de ansatte på NAV-kontorene – vil gi mange flere en mulighet til et bedre liv.

Jeg håper og ber om at statsråden vil følge denne prosessen veldig nøye, og at han snarest mulig legger fram forslag til korrigeringer, dersom vi får meldinger om uheldige virkninger av noen av de omleggingene vi foretar.

Ellers står det mye i meldingen om atferdsbedriftene, om varig tilrettelagte arbeidsplasser, om arbeid med bistand og om bonuslønn, men jeg vil nøye meg med å si at disse temaene også er svært viktige og viser til våre merknader om dette.

Jeg tar herved opp de forslag som Fremskrittspartiet har fremmet alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Kari Kjønås Kjos har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Martin Engeset (H) [10:37:34]: Det kommunale selvstyret har stått sentralt i norsk forvaltning og tradisjon gjennom generasjoner. Da forundrer det meg litt at Fremskrittspartiet på område etter område ønsker å avvike kommunenes ansvar og oppgaver. Vi ser det i denne saken, knyttet til at Fremskrittspartiet ønsker å statliggjøre sosialkontorene. Vi kjenner ordtaket om at den vet best hvor skoen trykker som har den på. Det er i hver enkelt kommune at man i et godt sosialfaglig arbeid i møte med den enkelte bruker og klient kan komme frem til gode løsninger. Vi vet også at det er betydelige forskjeller bl.a. i leveomkostninger og bokostnader i ulike deler av landet.

Mitt spørsmål til representanten blir: Hvorfor i all verden ønsker Fremskrittspartiet å tviholde på at sosialkontorene skal statliggjøres?

Kari Kjønås Kjos (FrP) [10:38:35]: Fremskrittspartiet mener selvfølgelig at det er kommunene som skal forme og utøve de tilbudene som kommunene har i dag. Det vi er opptatt av, er finansieringen. Vi får stadig meldinger i vårt parti – og det regner jeg med at også Høyre får – om at i økonomisk vanskelige tider har sosialhjelpsutbetalingene vært et betydelig problem for kommunene. De har måttet kutte på andre områder. Det er uforutsigbare budsjetter, og de er veldig preget av de prioriteringer som lokalpolitikkerne gjør i de enkelte kommuner. For å få en bedre service og for å unngå at NAV-kontorene blir en del av et kasteballsystem mellom et statlig og et kommunalt budsjett, ønsker vi at det skal være statlig finansiert, men selvsagt bli utøvet i kommunene.

Karin Andersen (SV) [10:39:36]: Hvis man ser på ledighetsstatistikken, kan man se at det er to grupper som er spesielt representert. Det er folk med innvandrerbakgrunn og folk med funksjonsnedsettelse. Det ble gjort to holdningsundersøkelser i 2006, som viser at begge grupper blir grovt diskriminert, holdningsdiskriminert, både av arbeidsgivere og av arbeidskolleger. På tross av dette virker det som om Fremskrittspartiet ikke erkjenner at det er reell diskriminering i arbeidslivet, og at det trengs tiltak. Hvordan kan de ellers forklare at høyt utdannede ingeniører med innvandrerbakgrunn i Norge ikke får jobb, og at mange funksjonshemmede med gode kvalifikasjoner heller ikke får det?

Da er spørsmålet: Er det ikke verdt å ta i bruk virkemidler som gjør at man f.eks. setter seg et mål om et visst antall ansatte, kvoter osv. for å bryte denne holdningsdiskrimineringen, slik at man kan få se at det faktisk er kvalifisert arbeidskraft og gode kolleger som arbeidslivet i Norge trenger?

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [10:40:45]: Jeg er, i likhet med mange av innvandrerne selv og de funksjonshemmede selv, imot kvotering. Jeg har sittet og deltatt i en debatt om kvotering av innvandrere, hvor et stort antall av innvandrerne selv var imot. De så at de ville tape på en ordning hvor de i enhver sammenheng ville bli stilt spørsmål om de hadde fått jobben fordi de var kvotert inn, eller fordi de var dyktige.

Hvis det er et problem med holdninger ute i bedriftene, er det der vi må sette inn arbeidet. Det er beklagelig at stat og kommune er de dårligste til å rekruttere både innvandrere og funksjonshemmede. Vi bør kanskje først ta et tak innad i våre egne kommuner og i staten.

Jeg håper at de holdningene som man viser til noen steder, ikke er representative. På arbeidsplassen Coca-Cola Drikker AS i min kommune har de 70–80 forskjellige nasjonaliteter, tror jeg, og har veldig gode erfaringer med det.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [10:41:57]: Jeg vil følge opp det siste temaet fordi det er litt oppsiktsvekkende at Fremskrittspartiet ikke er mer opptatt av å integrere innvandrere i arbeidslivet. I en felles merknad, alle unntatt Fremskrittspartiet, sier vi at vi støtter Regjeringen i at denne reformen skal ha som særlig siktemål å inkludere ikke-vestlige innvandrere i arbeidslivet, med spesiell vekt på kvinner og situasjonen for nye generasjoner.

Forholdet er at det må være et tap for samfunnet at kvinnelige innvandrere i så liten grad er integrert i arbeidslivet. Det må være et tap både økonomisk og sosialt at vi ikke får dem inn i arbeidslivet. Ser ikke Fremskrittspartiet nytten ved å bruke samfunnsinstrumentene til å sikre deltakelse i arbeidslivet bredest mulig for flest mulig grupper – både til samfunnets fordel og selvsagt også til fordel for den enkelte.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [10:42:54]: Den merknaden Dagfinn Sundsbø viser til her, er en merknad som spesielt går på innvandrere og innvandrerkvinner. Vi ønsker ikke

å gå spesielt inn på en slik merknad, fordi vi mener det er veldig mange grupper som sliter med å komme inn på arbeidsmarkedet. Vi har i våre merknader sagt at vi ønsker å inkludere alle, og da snakker vi om seniorer, ungdommer, funksjonshemmede, eller andre som sliter på grunn av en fortid som rusmiddelmissbrukere, eller som har lange fengselsopphold bak seg. Vi har vært opptatt av at denne meldingen skal omfavne alle, gi muligheter til alle, uten at én spesiell gruppe skal ha særfordeler framfor andre.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Martin Engeset (H) [10:44:04]: Vi behandler nå en sak som kommer til å ha ganske omfattende og stor betydning for hvordan velferdssamfunnet i Norge skal utvikle seg i årene fremover. Ikke bare de standpunkter som tas i dag gjennom behandlingen av denne saken, men ikke minst også hvordan dette gjennomføres ute i forvaltningen, i byråkratiet, fra topp til bunn, kommer til å ha stor og avgjørende innvirkning på hvordan det norske velferdssamfunnet blir i overskuelig fremtid. Jeg har lyst til å si det, fordi det forteller litt om alvoret i saken, hvor viktig den er, og om hvilket utgangspunkt vi har hatt for behandling av denne saken.

Jeg har lyst til å heve blikket litt og innledningsvis i innlegget mitt forsøke å peke på hvilke hovedstolper som er viktige for Høyre, hva det er som har vært vårt utgangspunkt i vår behandling av denne saken. Jeg vil peke på fem punkter som er helt avgjørende for at vi skal klare å skape et godt samfunn.

Det første er en kunnskapsskole der ingen elev blir hengende etter. Det er fantastisk viktig, og det har også med denne saken å gjøre. Det andre er et arbeidsliv der alle får bidra, og der de som faller utenfor, får en ny sjanse. Det tredje er et nyskapende næringsliv som utløser muligheter i hele landet. Det fjerde er et offentlig velferdstilbud som sikrer hjelp når man trenger det. Og sist, men ikke minst, er det et mangfoldig samfunn, der mennesker møtes med respekt, åpenhet og toleranse. Alle disse fem stolpene – det kan vi kalle dem – er viktige for det jeg vil kalle Høyre-samfunnet.

Jeg har innledningsvis også lyst til å skryte litt av statsråden. Jeg har sagt det før og gjentar det gjerne: De fleste av de hovedgrep som tas i stortingsmeldingen, kunne like gjerne ha vært foreslått av en sosialminister fra Høyre. Fra det tidspunkt Bjarne Håkon Hanssen inntok statsrådskontoret høsten 2005, har det kommet mange gode signaler, offensive tanker og god retorikk knyttet til de utfordringene som det norske velferdssamfunnet står overfor. Problemet knytter seg ikke til det han foreslår, men mer det han ikke foreslår, og også hva han, tror jeg, ikke har fått sine rødere og grønnere regjeringskolleger med på, og ikke minst at det altfor lenge har blitt for mye ord og høyttenkning og for lite handling.

Nå skulle jo sosialklientene komme seg opp om «morran». Det er veldig bra. Det som ikke er fullt så bra, er at mange av de tiltak som de skulle komme seg opp til, skjæres ned på eller kuttes bort. Nå skulle også langtids sosi-

alklienter i hopetall løftes ut av en nitrist og uverdigg tilværelse, få en dobling av den månedlige sosialstønaden og få muligheter til en ny start – også veldig bra. Men nok en gang ser vi at avstanden mellom ord og virkelighet blir for stor. Omregnet og fordelt på et helt år rekker den posten som Regjeringen har foreslått og fått vedtatt i 2007, bare til 420 personer, eller om lag én person pr. kommune. Den helt store reformen blir det ikke av det!

Velferdskontrakter er egentlig ikke noen helt ny ordning. Det er et nytt ord, et nytt begrep, med til dels samme innhold som i en mulighet som lenge har ligget hos forvaltningen, og som mange faktisk har benyttet seg av: Det lages en individuell plan for den enkelte bruker, hvor det stilles krav og gis et skreddersydd tilbud. Jeg besøkte i forrige uke en attføringsbedrift i Tromsø som heter Tromsprodukt AS. De viste meg eksempler på individuelle planer, kall det gjerne velferdskontrakter, de hadde jobbet med overfor enkeltbrukere – veldig spennende, veldig konkrete – der man i et toårsperspektiv trakk opp hva man forventet av klienten eller brukeren, og hva attføringsbedriften kunne tilby klienten når det gjelder oppbygging av kompetanse, selvillit, helse og kosthold. Det var mange enkeltelementer som måtte på plass for at en som har kommet skjevt ut, skal komme på rett kjøll igjen. Veldig interessant og med forpliktelser for begge parter! De kalte det ikke velferdskontrakt, men navnet skjemma egentlig ingen.

Jeg trekker frem dette fordi jeg hadde lyst til å peke på at det er mye godt sosialfaglig og attføringsfaglig arbeid som gjøres, både i regi av sosialkontorer, nå NAV, og i regi av ulike tiltaksarrangører og attføringsbedrifter. Jeg er opptatt av at man spiller på lag med disse gode kreftene. Jeg er helt overbevist om at NAV og denne omorganiseringen ikke har noen sjanse til å lykkes hvis man inntar den ideologiske holdning at man ikke skal benytte seg av den kompetansen og de tjenestene disse kan tilby. Jeg tror faktisk alle parter har alt å vinne på at man innser at det er mye god kompetanse der ute som man må bruke.

Så til spørsmål knyttet til bl.a. uføretrygd og utviklingen der. Der er vi veldig bekymret. Vi vet at man i år påregner at det skal bli om lag 32 000 nye uføretrygdde, og vi vet at det den 1. mai kommer en utredning fra Uførepensjonsutvalget. Problemet med den er at vi egentlig skulle ha hatt den for lenge siden. Ting tar tid, de tre t-er. Ting tar altfor lang tid. Det ser vi når det gjelder gjennomføring av NAV-reformen. Saksordføreren nevnte vår studietur til New Zealand, hvor de gjennomførte en tilsvarende reform og brukte måneder der vi bruker år. Og vi ser det nå i forbindelse med konkretisering og oppfølging av Uførepensjonsutvalgets innstilling – NOU-en som kommer. Ut fra det vi har fått opplyst, kan vi vente konkrete forslag tidligst våren 2009, og da kanskje med iverksetting fra 2010. I mellomtiden blir resultatet titusener av nye uføretrygdde. Dette bekymrer oss av mange grunner, ikke bare de samfunnsøkonomiske, som saksordføreren ganske riktig påpekte, men også de menneskelige sider knyttet til at så mange mennesker opplever at de er stengt ute fra arbeidslivet. Den kanskje aller største bekymringen er knyttet til at antall unge uføretrygdde faktisk øker

ganske kraftig. Det er alvorlig, meget alarmerende! Jeg kan ikke tenke meg noen større fallitterklæring og noe større nederlag for et velferdssamfunn som det norske enn at man må si til et ungt menneske på f.eks. 25 år at det eneste samfunnet har å bidra med, er uføretrygd. Vær så god og lykke til! Det er en stigmatisering og en behandling som vi ikke kan være bekjente av. Jeg er i hvert fall hellig overbevist om at det å uføretrygde unge mennesker er det aller siste virkemiddelet man må ty til, først etter at alle andre ting er prøvd.

Vi ser også at mange kommuner har gode eksempler på at man har hatt en betydelig andel av unge sosialhjelpsmottakere som kommer på sosialkontoret og forventer å få en stønad, hvor man har hatt såkalte Snu i døra-prosjekter og sagt at, ja, her skal du få bistand og hjelp, men vi vil først og fremst tilby deg en jobb. Og med den mangelen på arbeidskraft vi har nå, er også det en god indikator. Hvis vi ikke lykkes med å inkludere disse gruppene i arbeidslivet nå, er spørsmålet om vi noen gang vil kunne lykkes med det. Nå ligger muligheten der.

Ellers har jeg lyst til – ikke for å slå inn åpne dører – bare å peke på et forhold som har frustrert meg litt i behandlingen av saken. Vi opplever, slik som vi leser stortingsmeldingen, at det er både hyggelig og oppsiktsvekkende at Regjeringen i stortingsmeldingen bryter med sin tidligere uttalte motstand mot skreddersøm i velferdspolitikken. Gjennom stortingsmeldingen anerkjenner både Arbeiderpartiet og SV individuelle tilpassninger og fleksible ordninger, samtidig som det skal kunne stilles krav til mottakere av ytelse. Men det som frustrerer meg, er at jeg gjennom komiteens behandling har følt at det på en måte har plaget deler av det rød-grønne flertallet litt at man opplever at vi fra Høyres side uttrykker at vi oppfatter dette som en god oppfølging av ting vi faktisk har ment lenge, og at de på en måte ikke helt vil vedkjenne seg denne støtten. Saksordførers innlegg i dag var et godt eksempel på at jeg kanskje har misforstått, men jeg synes deler av innstillingen, slik den er formulert i ord, bærer preg av at man forsøker å konstruere en uenighet som faktisk ikke er til stede i substans.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [10:54:40]: Det gjelder de tallene som representanten Martin Engeset oppgav i forbindelse med det nye kvalifiseringsprogrammet og kvalifiseringsstønaden, og hans uttrykte skuffelse over hvor puslete det var. Nå hadde jeg under Stortingets skidag i Holmenkollen i går gleden av å gå og løse ligninger i løypa sammen med representanten Martin Engeset, så jeg tenkte vi kunne prøve å ta den øvelsen en gang til.

Spørsmålet mitt er egentlig: Ville Martin Engeset vært mer fornøyd hvis det allerede første året med kvalifiseringsprogram var et sted mellom 1 000 og 1 700 personer som startet på det programmet, altså et sted mellom 53 eller 87 pr. kommune? Det Martin Engeset gjør seg skyldig i, er at han glemmer at oppstart av kvalifiseringsprogrammet ikke blir før etter at vi har vedtatt loven her i Stortinget. Det blir enten tre måneder eller fem måneder i

2007, og det er satt av 53 mill. kr i statsbudsjettet. Så når Martin Engeset har fått tenkt seg om, er det da bedre – når han ser at han har regnet litt feil?

Martin Engeset (H) [10:55:44]: Nei, jeg er fullt klar over at man tar sikte på en gradvis innføring av denne ordningen i 2007 i de kommunene hvor man har fått NAV-kontor. Men dette ble jo i sin tid solgt inn som en voldsom reform, en flott, stor sosialpolitisk reform, som skulle være noe helt annet enn det man noen gang hadde tenkt på. Jeg har i mitt innlegg vist at det faktisk er en betydelig overdrivelse, samtidig som jeg synes at da vi så hvordan dette ble presentert og solgt inn, og hva resultatet ble, ble det litt puslete og for lite ambisjoner. Vi får bare håpe at man i året som kommer, i 2008, når man skal gjennomføre ordningen i 150 nye kommuner, vil legge inn flere hundre millioner kr til disse kontraktene. Det må det da være. Så får vi se om dette etter hvert kanskje blir en suksess. Vi håper jo det, for vi støtter tanken.

Kenneth Svendsen (FrP) [10:56:51]: Velferdsmeldingen fokuserer en del på at det skal lønne seg å jobbe framfor å gå på trygd eller stønad. Det er et godt prinsipp som Fremskrittspartiet selvfølgelig støtter. Tilleggsytelser, avkortingsregler og skatt er hver for seg viktige elementer for å oppnå en slik målsetting. Jeg registrerer at Høyre støtter de reglene som skal gjelde fram til de nye sammenlåtte trygdeytelsene, samtidig som de fremmer forslag om gjennomgåelse av velferdsordningen, pensjonssystemet og skattesystemet med henstilling til at det alltid skal lønne seg å arbeide framfor å gå på stønad eller trygd. Hvordan kan Høyre støtte nivået på den nye ytelsen før en gjennomgang av alle side er foretatt? Kort sagt: Hva mener egentlig Høyre?

Martin Engeset (H) [10:57:32]: Det er jo slik at vi må ha et system inntil et nytt er på plass. Det forslaget som Høyre har fremmet sammen med Fremskrittspartiet, om prinsippet om at det alltid skal være mer lønnsomt å arbeide enn å gå på trygd og stønad, er et veldig viktig prinsipp, som må få konsekvenser både for skattepolitikken, for pensjonspolitikken og ikke minst for velferdspolitikken. Dette henger jo sammen med at skal vi klare å trygge velferdssamfunnet fremover, er det helt avgjørende at folk er i jobb. Det er den samfunnsøkonomiske biten av det. Men samtidig er det helt avgjørende for den enkelte for å kunne oppleve inkludering, et fellesskap og en egenutvikling, at man har mulighet til å kunne livnære seg og være selverberget ved å kunne ha lønn av eget arbeid. Arbeid gir glede, deltakelse og inkludering. Og et samfunn som gradvis opplever at det blir stadig flere som ufrivillig lever utenfor det organiserte arbeidsliv og blir avhengig av stønadsordninger, er et samfunn som over tid vil bryte sammen hvis man ikke får kontroll på utviklingen. Derfor er dette viktig.

Karin Andersen (SV) [10:58:46]: Det er ganske interessant å være tilskuer til Høyres hamskifte i velferds- og arbeidspolitikken. De av oss som har hatt gleden av å

jobbe med dette temaet i mange år, også under statsråder fra Høyre, kan ikke unngå å legge merke til den store endringen som har skjedd siden Victor Norman var arbeidsminister. For det første Victor Norman gjorde da han ble det, var å gå løs på tiltakene, slik at de ble redusert kraftig på tross av at arbeidsledigheten var høy. Han gikk løs på deler av regelverket, slik at man hindret den skreddersømmen som Høyre tar til orde for, og han hadde i det hele tatt en politikk som var stikk i strid med den stortingsmeldingen som denne regjeringen har lagt fram.

Jeg har lyst til å spørre Høyre, som også i sine budsjetter nå friskt salderer med de skatteinntektene som denne regjeringen har tatt inn og gir ut til velferdsgoder, om det er slik at Høyre har sett at deres politikk faktisk var feil, og at den ville gitt mindre velferd, og derfor også ville sørget for at flere ble fattige, flere ble ekskludert, og flere ikke ville greie å komme seg inn i arbeidslivet, noe som er et meget viktig formål?

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Martin Engeset (H) [10:59:53]: Representanten Karin Andersen benytter seg nå av et velkjent knep i politisk debatt, nemlig å først tegne et veldig karikert bilde av en politisk motstanders politikk, og så angripe det bildet. Det blir selvfølgelig helt feil. Så den karakteriseringen av hva vi har stått for, tar jeg på ingen måte inn over meg.

Det kunne selvsagt være fristende å returnere ballen til Karin Andersen og spørre om hva hun nå er med på i forhold til hva hun selv har stått for tidligere. Jeg skal la det ligge, men det vi i hvert fall ser, er at den politikken vi førte i regjering i fire år, har lagt grunnlag for en økonomisk vekst og en velstandsutvikling som knapt noe annet land i Vest-Europa har sett maken til. Der har selvfølgelig også internasjonale konjunkturer spilt en rolle. Men ingen kan i hvert fall nekte for at den ansvarlige vekstfremmende politikken vi stod for, har gitt økte skatteinntekter for det offentlige, muligheter til å bygge velferdssamfunnet videre ut, samtidig som skattesatsene ble lavere. Så vi har forent en god og fornuftig skattepolitikk med en god velferdspolitik, og det er jeg stolt av.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed over.

Karin Andersen (SV) [11:01:20] (komiteens leder): Denne stortingsmeldingen handler om noe så viktig som «å gi ulike mennesker like muligheter». Det er et veldig viktig slagord for SV. Det tar utgangspunkt i et samfunn som er bygd opp rundt det at alle mennesker skal ha det trygt også hvis de er syke, uten arbeid eller uføre.

Jeg vil si litt om det først, for det høres ut som om noen fra høyresida mener at det er en fallitterklæring for et samfunn at folk som er syke, arbeidsledige eller uføre, faktisk har en ytelse de kan leve av. Det er ikke et problem. Det er et adelsmerke for et samfunn. Uten disse ytelsene og uten at de hadde vært gode, hadde dette samfunnet hatt store fattigdomsproblemer, og vi hadde vært langt mindre produktive enn det vi er i dag. Men proble-

met er at noen som vil, og kan, ikke får mulighet til å delta i arbeidslivet. Det handler denne meldingen om, og det er et meget viktig oppdrag.

Arbeidslinjen er en viktig del av fattigdomspolitikken, men ikke den eneste. Der er fordelingspolitikken generelt, utdanningspolitikken, helsepolitikken, rehabilitering og samfunnet generelt sjølsagt meget viktig – også ytelsesnivået for dem som skal leve av ytelse, og som ikke kan være i arbeidslivet. Derfor må virkemidlene i NAV korrespondere med mulighetene i arbeidslivet. Det legger man bedre til rette for nå. Men det er også viktig at arbeidslivet må tilpasse seg de ulike menneskers muligheter.

«Bærekraftige velferdsordninger er avhengig av et anstendig arbeidsliv,» skrev professor Steinar Westin i en kronikk i Dagbladet 5. september i fjor. Det er svært viktig.

Et godt arbeidsmarked gir muligheter for dem som har kompetanse og som blir etterspurt, men det øker også stigmaet for dem som ikke får jobb nå på tross av det gode arbeidsmarkedet. Det er det viktig å ha in mente når man skal rigge til en forvaltning som skal ta tak i dette problemet for folk. Mange av dem som i dag ikke får jobb, trenger å bygge opp mestring, sjøltillit – de trenger kvalifisering, og de trenger lengre løp. Arbeidsmarkedet etterspør kvalifisert arbeidskraft i dag.

SV er veldig glad for at vi nå får én ytelse av de tre ytelsene når det gjelder rehabilitering, attføring og tidsbegrenset uførestønad, og at de som får denne ytelsen, skal få full tilgang på menyen av tiltak. Det er meget viktig. Det er også meget viktig da at man ser på underliggende regelverk, slik at de tilpasses dette, og at man kan få til reell individtilpassing. Den nye kvalifiseringsstønaden med det tilhørende kvalifiseringsprogrammet, er også meget viktig. Det å kunne komme inn i et slikt fast opplegg, og kunne få en sikker og trygg økonomi under det løpet, tror jeg er noen av de viktigste grepene som kan tas.

Jeg vil vise til et av forsøkene, SAVIS, som komiteen har vært og sett på, og som jeg vet at også statsråden kjenner til. Det har tatt utgangspunkt nettopp i dette at man må ha en trygghet for økonomien, og så må man få lov til å holde på såpass lenge at man faktisk greier å bli kvalifisert og får tatt tak i mestringsopplevelsen i livet sitt. Det er utrolig viktig også når man skal presentere seg for en arbeidsgiver. Evalueringen av tiltaksforsøket som har gått forut for dette, viser at mange av dem som har vært med, har store helseproblemer som de ikke har fått hjelp med. Derfor blir det noe av det aller viktigste vi kan gjøre noe med.

Det er mange av de 320 000 uføretrygdene som kan få et comeback – særlig må man finne dem som brenner for det, de unge med en funksjonsnedsettelse som har blitt dyttet ut på trygd før de har fått prøvd seg. Lønnstilskudd kan være én mulighet, men det er viktig for meg å si at man må prøve attføring og kvalifisering først. IA-arbeid og arbeidsgiverpolitikk som ikke diskriminerer ellers, er også meget viktig. Det skal jeg komme litt tilbake til. Men det er viktig at man også nå griper fatt i grupper, som f.eks. ungdommer som dropper ut av skolen, yrkeshemmede, folk med funksjonsnedsettelser, langtidsledige og sosialhjelpsmottakere.

Jeg tror jeg igjen vil vise til en del av de forsøkene som har vært gjennomført, som viser at det virkelig har nyttet. Sjøl folk som har gått på sosialhjelp i mange år, har greid å kvalifisere seg godt for arbeidslivet hvis de bare har fått gode nok muligheter.

Men det er mange som har sagt til oss at veien har blitt lengre mens de går. Derfor er noe av det aller viktigste nå å få en rask inngripen, at NAV-kontoret griper tak i folk og setter dem på et spor før de har mistet trua på seg sjøl, for det er noe av det aller alvorligste som kan skje.

Moderne attføring må altså dreie seg om individuell tilnærming gjennom kvalifisering og mestring, og ved å sy pakker rundt folk. Det handler om at man må kjede både tiltak og økonomi, det må være mangfold og kvalitet, og det må ha en varighet som gjør at folk ikke bare får en jobb, men også greier å beholde den. Da dreier det seg om mange ting som må gjøres. Et område som jeg har vært svært opptatt av, er nemlig at man må ta tak i folks lærevansker. For eksempel er folk som har lese- og skrivevansker, nødt til å få kvalifisert hjelp med det. Da er det også muligheter til å få en jobb. Det må være stor bredde i de utprøvings- og kvalifiseringsarenaene vi har, alt fra ordinære bedrifter, korte kurs, attføringsbedrifter, utdanning, sjølhjelpsgrupper, som mange av oss har kontakt med, og som får til noe som forvaltningen av og til ikke får til, etablererutdanning for tidligere rusmisbrukere, som jeg har vært og sett på sammen med Innovasjon Norge og NAV – fantastiske muligheter for mange, hvis man bare får sydd det sammen.

Det blir utrolig viktig at man gjennom de individuelle planene som nå skal lages, også får til det forpliktende samarbeidet når det gjelder helse og rehabilitering, rus og oppfølging i forhold til kriminalomsorgen – altså, alle disse bitene som må henge sammen, slik at denne stafettpinen, som min kollega Lise Christoffersen ofte sier, ikke faller i gulvet mange ganger under løpet. Det er vi nødt til å få slutt på. Den individuelle planen må gis en mye større tyngde.

Varig tilrettelagt arbeid er også viktig, slik at man kan kombinere arbeid og trygd på bedre måter enn man kan i dag. Det blir også et viktig tema når vi skal behandle uføretrygdens framtid. Men det er viktig for meg å si at staten skal og må ha et medansvar for å finansiere varig tilrettelagt arbeid og selv sørge for at det er slike arbeidsplasser tilgjengelig.

Rettsikkerhet, likebehandling og mer skjønn har vært et tema som har vært oppe, og det er et dilemma. Derfor må kompetansen i NAV bli så god at man kan håndtere dette. Det er viktig at man har en kultur og et menneskesyn som ærer og bygger opp folk, og ikke påfører dem mer skam og skyld når de ikke mestrer livet sitt. Virkemidlene må være på plass, og der tar vi noen viktige steg i dag. Men det er også vesentlig at det er nok ressurser i systemet.

Det er også utrolig viktig at man ser igjennom klageadgangen – og det har Regjeringen sagt at den skal gjøre – knyttet til disse ytelsene, og også til systemet i sin helhet. Hvis rettsikkerheten skal være god, er det utrolig viktig at klageadgangen er tydelig. Når man øker skjønnen ve-

sentlig, er det viktig å se på det faktum at en del av skjønnsutøvelsen i dagens helse- og sosialtjenestelov ikke er gjenstand for klage – og det gjelder dem som har det aller vanskeligst. For SV er det viktig å øke rettssikkerheten for den gruppa. Det er også vesentlig at man får på plass reell medvirkning og individtilpassing i hele systemet.

Som flere har sagt, er det viktig å understreke at det er behov for en arbeidsgiverpolitikk også på statlig og offentlig side når det gjelder antidiskriminering og likebehandling. Der har jeg en utfordring til statsråden: Jeg mener vi er nødt til å se igjennom vårt eget hus når det viser seg at staten f.eks. ikke rekrutterer funksjonshemmede opp mot den målsettingen som vi har. Det er sjølsagt slik at man i offentlig virksomhet trenger kompetente fagfolk og rådgivere på mange nivåer som kan føre en god politikk for funksjonshemmede, akkurat som for innvandrere. Derfor bør det være like sjølsagt at man trenger eksperter med kompetanse på spørsmål som gjelder funksjonsnedsettelse, som etniske minoriteter. Staten må sjøl aktivt etterspørre denne type kompetanse når det skal rekrutteres til offentlige stillinger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [11:11:40]: Jeg må innrømme at jeg er litt overrasket over at SV med Karin Andersen i spissen kan gå inn for kvalifiseringsstønad, som har til hensikt å gi dem som er minst syke, et økonomisk løft og tilbud om kvalifisering. Flere høringsinstanser har pekt på at det vil gi et sorteringssamfunn med A- og B-lag av sosialklienter. Det er Fremskrittspartiet enig i. Hvordan kan SV forsvare en slik inndeling og forskjellsbehandling av dem som har det aller vanskeligst? Og mener SV at det å gi disse utvalgte en inntekt på 2 G vil gjøre den store økonomiske forskjellen?

Karin Andersen (SV) [11:12:20]: Jeg er dypt uenig i at dette vil lage A- og B-lag. Det er i dag vi har A-, B-, C- og D-lag. I dag er ikke dette en rettighet og en mulighet for dem som lever på sosialhjelp. Derfor ser SV det som en viktig mulighet til å sikre folk som i dag lever på sosialhjelp, rettigheter og muligheter til et kvalifiseringsopplegg og en fast inntekt som gjør at det går an å samle seg om å kvalifisere seg. SV ser på dette som steg i riktig retning.

Det systemet som Fremskrittspartiet tydeligvis tar til orde for, at man bare skal beholde sosialhjelpen – det høres også ut som om de mener at syke folk skal gå på sosialhjelp, mens de etter SVs syn skal ha uføretrygd hvis de er syke – mener vi bare vil forsterke situasjonen slik den er i dag. Det vi vil gjøre, er å gi folk nye muligheter og nye rettigheter, slik at flere skal kunne kvalifisere seg og komme ut av den vanskelige situasjonen de er i.

Martin Engeset (H) [11:13:26]: Representanten Karin Andersen har jo, i hvert fall den gangen hun var i opposisjon, utmerket seg ved å være svært opptatt av hvor viktig det var for å bekjempe fattigdom at man skulle heve sosialhjelpssatsene.

Nå registrerte jeg med stor interesse saksordfører Lise Christoffersens innlegg, der hun var meget kategorisk på at det var helt uaktuelt politikk å heve sosialhjelpssatsene opp til det nivået Karin Andersen tidligere har drømt om. Hvordan føler hun det at dette nå kategorisk blir avvist i et innlegg – for SV har jo tatt til orde for å heve satsene opp på SIFO-nivå, hvilket ville kostet mange milliarder kr? Det er altså nå avvist av representanten Andersens regjeringskollega, Arbeiderpartiet.

Et annet spørsmål: Vedkjenner Karin Andersen seg at man nå styrer på grunnlag av at man beholder 16 av de 24 milliardene i skatte- og avgiftslettelser som vi gjennomførte i vår regjeringstid? I så fall er dette en stor politisk prestasjon at vi nå kan legge det til grunn.

Karin Andersen (SV) [11:14:48]: Jeg forstår at Soria Moria-erklæringen kanskje ikke er vanlig, daglig lesning for representanten Engeset!

SV er veldig fornøyd med at det i Soria Moria står at vi skal heve sosialhjelpssatsene. Vi har allerede tatt det første steget. Det er et viktig steg, fordi det er et signal om at det er behov for en økning for dem som lever på sosialhjelp. Problemet med Høyres argumentasjon er at de ikke ser paradokset her, at konsekvensen av å holde folk i fattigdom nettopp er at de ikke kommer seg ut av fattigdommen. Konsekvensen er at selvtiliten krymper, og at mulighetene til å ta tak i et vanskelig liv og kvalifisere seg, reduseres. Derfor er SV også veldig fornøyd med at vi nå får på plass kvalifiseringsstønaden, som vi ser som viktig for å få hevet ytelsene for dem som har aller minst. Vi er helt sikre på at dette er viktige grep i kampen for at flere skal kunne sette bena under seg – og være mindre avhengige av både Engeset og meg for å klare livet sitt.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:16:02]: Dagens velferdsordninger har i stor grad utgangspunkt i personenes begrensninger. Nå skal det fokuseres på hvilke arbeidsmuligheter den enkelte har. Selv om velferdsmeldingen implisitt legger dette utgangspunktet til grunn for arbeidet i NAV, skisserer den i liten grad på hvordan en slik arbeidsevnevurdering skal skje. Det mener Kristelig Folkeparti er uheldig. Vi mener at det i en tidlig fase må foretas en vurdering på saksbehandlernivå av hvilke muligheter den enkelte har til å fylle de kravene som stilles på arbeidsmarkedet. Denne vurderingen bør så være utgangspunktet for valg av tiltak, og det også må skje før en gir økonomiske ytelser. En lovfestet arbeidsevnevurdering vil være en garanti for at NAV tidlig iverksetter tiltak som kan forhindre permanent utstøting fra arbeidslivet.

Hvordan vil representanten Andersen at arbeidsevnevurderingen i NAV konkret skal gjennomføres?

Karin Andersen (SV) [11:17:09]: Arbeidsevnevurderingen er svært viktig, men jeg tror at vi som er politikere, kanskje skal være litt forsiktige med å detaljstyre hvordan dette skal gjøres. En del av dette har også atføringsfaglige og medisinskfaglige aspekter – veldig mange ulike faglige aspekter – ved seg. Men det som jeg er helt enig med representanten Woie Duesund i, er at dette må man

få et system på som fungerer optimalt for den enkelte, og som fungerer fra dag én. Det er dette man må ta tak i først.

Jeg har også lyst til å henlede oppmerksomheten på en del av de forsøkene som har vært gjort med kanskje noen av de mest utsatte gruppene, som har vært lenge ute av arbeidslivet, men som har greid å mestre dette ved at en har kvalifiserte folk som hjelper en med å ta myndige valg i eget liv. Det er utrolig viktig at det nå ikke er systemet som forteller en hva en passer til, men at en sjøl blir i stand til å se sin styrke og sine muligheter – og får mulighet til å bygge opp rundt det.

Akkurat hvordan dette skal gjøres tror jeg vi som er politikere skal være litt forsiktige med å gi detaljene på. Men det skal gjøres.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:18:42]: Stortinget har gjennom NAV-reformen og behandlingen av St.meld. nr. 9 lagt grunnlaget for omfattende velferdspolitiske endringer. Arbeids- og velferdsforvaltningen er midt oppe i store organisasjonsmessige omveltninger, og parallelt med dette skal arbeidsmetoder og virkemiddelapparat endres.

Vi har nå lagt grunnlaget for en brukerorientert, arbeidsrettet og effektiv forvaltning. Reformen er stor og komplisert, og gjennomføringsfasen vet vi vil bli krevende, ikke minst for alle ansatte i Arbeids- og velferdsetaten. Jeg er imidlertid stolt over og glad for at et bredt politisk flertall står sammen om endringene som har et bedre tilbud til det enkelte menneske som sitt viktigste mål. Målet er økte muligheter til deltakelse for alle.

Det er en stor utfordring for Norge at totalt rundt 700 000 mennesker – én av fire av alle i yrkesaktiv alder – til enhver tid mottar ytelser til livsopphold fra det offentlige. De siste ti årene har antallet utenfor arbeidslivet økt med 100 000. Det er en formidabel økning, og det er all grunn til å spørre hvorfor det er blitt slik.

Vi må erkjenne at vårt samfunn preges av økt grad av individualisme. Jeg tror dessverre de fleste av oss i mindre grad enn tidligere generasjoner er villige til å ta samfunnsansvar. Det resulterer bl.a. i at arbeidslivet støter fra seg arbeidstakere som ikke yter maksimalt. En annen faktor som kan forklare at så vidt mange mennesker i arbeidsfør alder ikke arbeider, er at det er blitt større og større aksept for at enkelte grupper står utenfor arbeidslivet. Mange av støtteordningene utløses dessuten av bestemte medisinske diagnoser. Dette fører ikke til oppmerksomhet på hva en kan mestre.

Nå skal oppmerksomheten flyttes fra den enkeltes begrensninger til den enkeltes muligheter. Innsatsen skal rettes inn mot å få færre på trygd og flere i arbeid. Det gjør vi fordi vi vet hva deltakelse i arbeidslivet betyr for selvfølelsen, for sosial kontakt, og ikke minst har det stor betydning for økonomien. Mulighet til arbeid er den mest effektive veien ut av fattigdom. Det er dessuten viktig at den enkelte gis mulighet til å bruke sine ressurser og delta i samfunnet.

NAV-kontorenes første møte med borgerne bør ta utgangspunkt i hvilke muligheter den enkelte har til å fylle kravene som stilles på arbeidsmarkedet. Denne vurderingen bør danne grunnlag for valg av tiltak, og må derfor skje på et meget tidlig stadium. Det bør kreves at en slik vurdering er gjennomført før det eventuelt besluttes å utbetale en økonomisk ytelse som erstatning for arbeidsinntekt. I Kristelig Folkeparti mener vi at en lovfestet arbeidsevnevurdering vil være en garanti for at NAV tidlig iverksetter tiltak som kan forhindre permanent utstøting fra arbeidslivet.

Velferdsmeldingen legger opp til økt bruk av skjønnsutøvelse i arbeids- og velferdsforvaltningen. Etter min mening er det hensiktsmessig å gi NAV mer smidige rammer for valg av tilbud og tiltak. Dette vil gjøre arbeidet mer individrettet og resultatorientert. Samtidig er en slik endret arbeidsmåte utfordrende i et rettsikkerhets- og likebehandlingsperspektiv. Den enkelte bruker vil kunne komme i en vanskelig situasjon dersom f.eks. samsamlingen med saksbehandleren er dårlig. Det er derfor helt nødvendig at hensynet til den enkeltes rettigheter blir ivaretatt gjennom gode saksbehandlingsprosedyrer og lett tilgjengelige klageordninger.

I Kristelig Folkeparti mener vi at mye taler for å utvide dagens klageordning i saker som behandles etter sosialtjenesteloven. Jeg vil be statsråden så snart som mulig komme tilbake til Stortinget med en vurdering av behovet for endrede klageordninger.

Meldingen legger opp til økt bruk av arbeidsrettede kvalifiseringstiltak i NAV. Dette er positivt. En slik satsing bør imidlertid ikke skje uten gode rutiner for kvalitetssikring av de enkelte tiltak. Det er nødvendig å utvikle gode registreringsverktøy for å måle resultatene av de enkelte kurs og for å sikre brukerne plass på egnede ledige tiltaksplasser. Det må utvikles gode analyseverktøy for å kunne tilby de mest relevante kurs til NAVs brukere, men det er også nødvendig for at myndighetene skal ha mulighet for god styring av den nye Arbeids- og velferdsetaten.

Kristelig Folkeparti er særlig engasjert i dem som over tid har stått utenfor arbeidslivet, og som trenger mer langsiktig hjelp og opplæring for å komme i ordinært arbeid. Derfor har vi bl.a. prioritert spesielle arbeidsmarkedstiltak i våre budsjettalternativer. Vi støtter Regjeringens forslag om kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad til langtidsmottakere av sosialhjelp, fordi vi tror at dette vil gi en ny sjanse til dem som lenge har stått utenfor. Samtidig er vi bekymret for at dette nye programmet kan skape et lite hensiktsmessig skille mellom sosialhjelpsmottakere som vurderes å ha potensial til å komme i arbeid, og dem som man mener ikke har det.

Det er viktig for meg å påpeke at dersom en person flere ganger har fått avslag på søknad om å delta i kvalifiseringsprogram, er det en klar indikasjon på at vedkommende ikke vil klare å komme i arbeid. Konsekvensen bør da bli at han eller hun tilbys en mer varig trygdeytelse – og ikke igjen henvises til sosialhjelp, som jo skal være en midlertidig inntektssikring for dem som står uten inntekt i en periode.

Dersom intensjonen bak kvalifiseringsprogrammet skal nås, kreves langsiktig og ressursintensiv innsats. I Kristelig Folkeparti er vi bevisste på at det er vanskelig å anslå hvor mange av programdeltakerne som vil komme i ordinært arbeid. Det har imidlertid vært avgjørende for oss at deltakelse i kvalifiseringsprogram vil være viktig for den enkeltes livskvalitet, for selvtillit og for sosial kontakt. Slike positive faktorer må også medregnes når tiltaket skal evalueres.

I samfunnsdebatten har det vært hevdet at en ordning med tidsubestemt lønnstilskudd for dem som er i ferd med å falle ut av arbeidsmarkedet, strider mot målet om å få flest mulig i ordinært arbeid. Isolert sett er dette en forståelig innvending. Men jeg tror vi må innse at det er en del mennesker i vårt samfunn som ikke er 100 pst. arbeidsføre, og som aldri vil komme i jobb uten at arbeidsgiver får en viss kompensasjon. Derfor støtter vi i Kristelig Folkeparti forslaget om tidsubestemt lønnstilskudd. Vi erkjenner imidlertid at en slik ordning kan medføre en viss fortrengning av ordinære arbeidsplasser, og det er derfor viktig at ordningen rammes inn slik at mulige negative effekter minimeres, og at den gjøres til gjenstand for en grundig evaluering.

Velferdsmeldingen inneholder flere konkrete tiltak som skal gjøre det lettere for både funksjonshemmede og innvandrere å delta i arbeidslivet. I Kristelig Folkeparti er vi positive til at det skal satses offensivt på kvalifisering av innvandrerkvinner. Vi er imidlertid bekymret over den negative utviklingen vi ser i antall funksjonshemmede sysselsatt i det offentlige, og vi forutsetter at inkluderingsministeren i samarbeid med fornyingsministeren sørger for å snu denne utviklingen.

Norge har gjennom flere år forsøkt å utvikle virkemidler for å inkludere flere funksjonshemmede og personer med minoritetsbakgrunn i arbeidslivet, uten at vi har lykkes i tilstrekkelig grad. Bruk av kvotering for å nå oppsatte mål er et sterkt virkemiddel, men vi i Kristelig Folkeparti mener likevel at tiden nå er kommet for å utrede nærmere hvordan kvoter og kvotering kan brukes for å oppnå reelt likeverd når det gjelder tilgang til arbeid. Vi er oppmerksomme på at disse virkemidlene, hvis de brukes feil, kan bidra til økt diskriminering og rasisme. Jeg ber statsråden ta dette med i de vurderinger som skal foretas.

Avslutningsvis vil jeg gi sakens ordfører, representanten Christoffersen, honnør for grundig og strukturert arbeid i forbindelse med meldingen. Jeg er svært glad for at det har lyktes å få et bredt politisk flertall bak innstillingen. Det er viktig for brukerne av Arbeids- og velferds-etaten og for NAVs videre utvikling.

Jeg viser til innstillingen og tar opp de forslag som er fremmet der.

Presidenten: Representanten Åse Gunhild Woie Duesund har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [11:28:51]: Jeg har et spørsmål til representanten Woie Duesund.

Kristelig Folkeparti uttrykker støtte, men samtidig en smule skepsis, til kvalifiseringsstøtten som hører med til kvalifiseringsprogrammet. Jeg tror at den skepsisen er ærlig og oppriktig, og jeg tror også at den bunner i omtanke for brukerne. Men jeg er altså ikke enig i den skepsisen, så det jeg lurer på, er om representanten Woie Duesund kan forklare dette for meg. Begrunnelsen representanten gav fra talerstolen her nå, var at det kan være fare for et skille mellom de sosialhjelpsmottakere som kan, og de som ikke kan, komme i arbeid.

Kan representanten Woie Duesund da forklare meg hva som er forskjellen på det og den arbeidsevnevurderingen som skal skje i tilknytning til den nye midlertidige inntektssikringen i folketrygden? I begge tilfeller stilles jo det samme spørsmålet – kan, kan ikke – og gis det samme svaret – ja eller nei – avhengig av den enkeltes situasjon.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:29:57]: For det første tror jeg at representanten Christoffersen, jeg og Kristelig Folkeparti er enige om at det viktigste nå er at vi får flere i jobb og flere på passiv stønad. Vi støtter jo i utgangspunktet det som ligger her. Men når det skal foretas en utvelgning, ser vi at det er fare for at det bare er de som har de største ressursene, som vil komme først, og få muligheter. For oss er det viktig at alle får like muligheter til å prøve seg, at man må se på det som går på livskvalitet, det å få lov til bare å delta. Det er viktig for oss at de som ikke greier det, går over på en varig stønad og får uføretrygd.

Så er det noe med selve størrelsen på ytelsen. Vi er betenkt over at den ligger høyere enn det en minstepensjonist får. Vi er også betenkt over at unge skal få to tredjedeler av 2G, som faktisk er mer enn det man får i utdanningsstøtte.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [11:31:14]: Det er gledelig å konstatere stor enighet mellom Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet i denne saken. Imidlertid er vi ikke enig i Kristelig Folkepartis merknad om at 40 pst. av norske arbeidstakeres alkoholforbruk skjer i en eller annen tilknytning til arbeidslivet. Det er vanskelig for Fremskrittspartiet å vite om Kristelig Folkeparti virkelig har merket seg dette, og på hvilken måte de har merket seg det. Hva bygger Kristelig Folkeparti dette utsagnet på? Er ikke Kristelig Folkeparti bekymret for den økningen i pillemisbruk samt økningen i bruk av narkotiske midler som er avdekket i arbeidslivet i de siste årene?

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:32:00]: Jeg vil først takke for spørsmålet. Det gir meg en fin mulighet til å snakke om noe som er et veldig alvorlig problem.

Det er jo slik som det ble sagt, at tallene, som er hentet fra forskningsbasert kunnskap, viser tydelig at 40 pst. av arbeidstakeres alkoholforbruk skjer i arbeidslivet. Det koster oss altså 18 milliarder kr. 70 pst. av dette er arbeidsrelatert. Jeg vil jo tro at både Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti skulle ønske å bruke de pengene til noe annet.

Vi er også enig i at man skal prøve å bekjempe narkotika- og pillemisbruk. Jeg tror det er viktig å se på gode eksempler. Hva skjer i utlandet? Der er det slik at det jobbes for å få rusfrie soner i arbeidsmarkedet. Her tror jeg en holdningskampanje sammen med arbeidslivet kunne være viktig.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [11:33:15]: Vi burde vel for så vidt ha benyttet denne debatten til å fokusere på den brede tilslutningen som er til Regjeringens opplegg, istedenfor å fokusere på de små tingene som vi kan ha delte oppfatninger om.

Jeg er også litt forbauset over Kristelig Folkepartis tilbakeholdenhet i forhold til kvalifiseringsprogrammet, under henvisning til redselen for et A-lag og et B-lag. Jeg opplever at denne meldingens kvalitet nr. 1 nettopp er at vi legger opp virkemidlene slik at vi ser mennesket, ikke stønadskategorien. Når det gjelder langtidssosialklienter, ser man på de store mulighetene som mange av dem, gjennom en skikkelig oppfølging, har for å komme seg tilbake til et samfunns- og arbeidsliv der de kan være bidragsyttere og ikke mottakere alene. Er ikke det langt viktigere enn å problematisere det som eventuelt måtte ligge i et A-lag og et B-lag?

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:34:21]: Jeg støtter representanten både i det som ligger her og i målsettingen, at det viktigste er at folk kommer i arbeid. Men vi er også opptatt av at når det blir en utvelgelse, vil de med størst ressurser komme foran dem som ikke klarer å stå på egne ben. Vi håper jo at også de skal få en mulighet, f.eks. til avrusning, og at innvandrere skal få opplæring i norsk. Vi er opptatt av at de som står lavest på rangstigen, også skal få en mulighet til å delta. Statsråden har sagt at de skal få lov til å prøve seg igjen, og det er vi glad for. Men når de har prøvd seg mange ganger, må de gå over på en varig stønad, slik at de kan få et verdig liv. Vi er opptatt av livskvalitet og det å kunne klare seg alene, for alle kan ikke greie seg i arbeidslivet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [11:35:46]: To store forvaltningsreformer ligger i Stortinget nå. Det er regionreformen og velferdsreformen. Begge har i seg utfordringer knyttet til å etablere et bedre fungerende partnerskap mellom statlige direktorater på den ene siden og kommuner/fylker på den andre. Det er innbyggerne som skal høste den største gevinsten i form av sømløse tjenester og en mer oversiktlig og effektiv offentlig forvaltning.

NAV-reformen er vedtatt og under gjennomføring. St.meld. nr. 9 er oppfølgingen som skal gi vår nye velferdsetat virkemidlene til å nå de ambisiøse målene vi har satt oss for utvikling av tjenestetilbudet til de ofte svakest stilte i samfunnet. Folk som er langvarig syke, som ikke finner sin plass i arbeidslivet, eller som sliter med store sosiale problemer, trenger bistand. Målet er at vi skal over fra et altfor oppdelt og regelstyrt system til et individorientert system, hvor standardløsninger skal avløses av

skreddersøm. Det blir viktig å følge utviklingen i det nye NAV for å se om vi når disse målene gjennom de endringene vi nå legger til rette for.

Komiteens innstilling forteller at Stortinget er ganske samlet når det gjelder mål og innhold i reformen. Fremskrittspartiet skiller seg ut ved å videreføre sitt engasjement for å redusere kommunenes rolle på sosialområdet. Det er vanskelig å forstå at et parti som så ofte fokuserer på individorientering, er det fremste til å krevne standardiserte og statlige løsninger. Kommunene, med sin nærhet til folk og kunnskap om lokale forskjeller, som man må tilpasse seg i oppgaveløsningen, har jo klare fortrinn framfor statlig myndighet i dette arbeidet.

Det er også noen ulikheter mellom oss andre partier i vurderingene av hvordan vi best etterlever overordnede ambisjoner om å styrke velferdspolitikken. Hovedmålet med meldingen er, som flere har understreket før, å fremme tiltak for å styrke inkluderingen av dem som har problemer med å få innpass i arbeidslivet, eller som er i ferd med å falle ut av arbeidslivet. Vi skal styrke virkemidlene som stimulerer til å bruke den enkeltes arbeidsevne gjennom å innføre velferdskontrakter som gjennomgående system og et nytt kvalifiseringsprogram kombinert med økte ytelser, spesielt rettet mot langtidsmottakere av sosialstøtte. Vi skal innføre en ny tidsbegrenset inntektssikring i folketrygden som erstatter rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad.

I Senterpartiet mener vi dette er riktige grep som gir rom for større grad av individrettet fokusering og muligheter til å kunne bygge opp velferdsordningene slik at de gir samfunnets ryggvarme til dem som sliter med å finne sin plass i arbeids- og samfunnsnivå. Et kvalifiseringsprogram med rett til kvalifiseringsstønad er en viktig håndrekning til personer som trenger omfattende bistand før de kan komme i arbeid. Altfor mange har blitt gående på sosialhjelp som en mer eller mindre permanent form for å få penger til et minimum av livsopphold. Det å kunne etablere avtaler med denne gruppen om å inngå i et opplegg for å få kompetanse og arbeidstrening er et av de aller viktigste løft denne meldingen gir folk som er blitt gående ut og inn av sosialkontorene. Kvalifiseringsprogram følges av retten til kvalifiseringsstønad på ca. 125 000 kr – 2 G. Jeg glad for at ansvaret for denne ordningen legges til kommunene og er derfor tilfreds med at Regjeringen så snart denne meldingen er behandlet av oss, vil komme tilbake med forslag til det lovmessige grunnlaget som setter ordningen i system. Det er viktig for Senterpartiet at kommunene gis kompensasjon for de merkostnader som vil følge. Det har Regjeringen forsikret og har allerede for inneværende år bevilget 53 mill. kr som vil gå til pilotkommunene i NAV, som blir de første til å iverksette programmet.

Så er deler av opposisjonen redd for at vi skal skape A- og B-lag blant sosialhjelpmottakere. Høyre mener 53 mill. kr ikke er mye å skryte av, og Fremskrittspartiet sier – de fortjener å bli sitert på det:

«Disse medlemmer vil imidlertid ikke støtte innføring av en kvalifiseringsstønad på 2 G, og mener at det er et rimelig krav at sosialhjelpmottakere skal gjøre

den innsats som skal til for å bli selvhjulpen også innenfor dagens rammer.»

Jeg er redd vi må lese dette som en tydeligere melding til den store gruppen av sosialhjelpmottakere som kan hjelpes ut av rollen som passive stønadsmottakere, enn de generelle ord og vendinger partiet ellers bruker om å stille opp for de svakest stilte.

Vi skal selvsagt være redd for å skape A- og B-lag, men det virkelig viktige for å få flere i arbeid, er å se hver enkelt stønadsmottakers situasjon, se mulighetene hos hver og en av dem, og sammen med den enkelte legge et løp for å komme seg videre. Det er det jeg oppfatter at kvalifiseringsprogrammet skal bidra til.

Til Høyre er det vel i denne sammenheng å si at det mer må være et uttrykk for mangel på gode argumenter når en velger å knytte sin merknad til at ordningen med kvalifiseringsstønad starter med 19 pilotkommuner og 53 mill. kr. Vi vet jo alle sammen at det var noe Regjeringen la inn i budsjettet for 2007 for å vise vei. De store summer, de virkelige reformer vil komme i 2008–2009 og være slutført innen 2010 – om ambisjonene kan etterkommes, for da har vi etablert NAV-kontor i alle kommuner. Dette er jo en kjempereform både økonomisk og når det gjelder innhold, som virkelig vil bli noe som står igjen etter denne regjeringen.

Samling av dagens ordninger med rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad i én samlet ordning – tidsbegrenset inntektssikring – er også et avgjørende grep. Vi vil i framtiden kunne møte folk med langt mer individtilpassede løsninger, hvor rehabilitering, kompetanseoppbygging og arbeidstrening ses integrert, og ikke som nå, at det kommer etter hverandre i et årelangt løp. Jeg oppfatter derfor denne midlertidige inntektssikringen og det at vi ser dette i sammenheng, som en veldig viktig del av denne meldingen.

En samlet komite understreker betydningen av at en fortsatt prioriterer brukere med behov for varig tilrettelagt arbeid og arbeid med bistand. Det er viktig at vårt mål om inkludering i arbeidslivet også gjelder dem som vil måtte basere seg på trygd som hovedinntektssikring. VTA-bedriftene er bl.a. sentrale i omsorgen for mange psykisk utviklingshemmede. Skal arbeidslinjen gjelde som rettesnor for velferdspolitikken, må den selvsagt også inkludere personer som har arbeidslyst og -vilje, men hvor yteevnen er begrenset, og behovet for trygge rammer er avgjørende for å kunne delta. Kommunene er sentrale som eiere av VTA-bedriftene. Det er viktig at vi i fortsettelsen kan vise til at NAV-samarbeidet mellom stat og kommune også dreier seg om videreføring av varig tilrettelagt arbeid for dem som er helt avhengige av et slikt tilbud for å få en plass i arbeidslivet. Jeg er glad for at vi kan slå dette fast.

Til slutt noen ord om den prosessen vi nå er midt inne i for å etablere NAV-organisasjonen. For noen dager siden ble opplegget for lokalisering av spesialenheter lagt fram. Reaksjonene var naturlig nok preget av om en opplever seg som vinner eller taper i de omrokeringer av arbeidsplasser som følger av dette. Prinsippet om etablering av

spesialenheter ble foreslått av Bondevik II-regjeringen og godkjent i forrige stortingsperiode.

Komiteen understreker i sine merknader betydningen av at førstelinjen ikke svekkes av at enkelte oppgaver nå trekkes ut av NAV-kontorene og inn i spesialenhetene. Arbeids- og velferdsdirektoratet vil bli nøye fulgt i sin oppfølging av de fullmakter som er gitt, ikke minst ute i kommunene og blant brukerne som er nervøse for at kompetansen og muligheten til å utvikle individtilpassede løsninger kan svekkes av at en del av vedtakene skal skje utenfor NAV-kontoret. Det må ikke få skje, og jeg er glad for at en samlet komite stiller seg bak en slik forutsetning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [11:44:45]: På fredag registrerte vi at parlamentarisk leder i Senterpartiet, Magnhild Meltveit Kleppa, holdt et flammende innlegg for å gjøre noe med fattigdommen, og hun pekte på bl.a. minstepensjonistene. Senterpartiet var jo sammen med Fremskrittspartiet i 1998 og sørget for at minstepensjonistene fikk et inntektsløft på 1 000 kr i måneden. Nå sier Senterpartiet, iallfall ifølge Nettavisen, at man ønsker en levekårsundersøkelse blant landets minstepensjonister, og er villig til å se på mulighetene for å heve minstepensjonen, noe man ikke har vært tidligere, når Fremskrittspartiet har foreslått det, i denne perioden. Mitt spørsmål blir da: Betyr dette at Senterpartiet er tvilende til Regjeringens egen pensjenspolitikk når det gjelder nivået på minstepensjonen, og kan de forsikre oss om at Senterpartiet i framtiden vil bli med og styrke minstepensjonen når det kommer forslag fra Fremskrittspartiet om det?

Dagfinn Sundsbø (Sp) [11:45:43]: Som representanten er klar over, har denne regjeringen ganske ambisiøse opplegg for å bekjempe fattigdom og har hatt tiltakspakke for det i begge de budsjetter som er framlagt. Senterpartiet har ønsket å fokusere på minstepensjonistenes situasjon i den sammenheng. Vi er også klar over at det blant minstepensjonistene er ulik grad av vanskeligheter, men det er spesielt de enslige minstepensjonistene, der et stort flertall er kvinner, som kommer dårlig ut inntektsmessig. De skal fanges opp i de fattigdomssatsinger som Regjeringen legger opp til videre, og vi ønsker, som representanten også sa, å få klarere utredet hvilke tiltak som spesielt kan virke inn, slik at vi får en målrettet satsing på enslige minstepensjonister, som er dårlig stilt i dagens system.

André N. Skjelstad (V) [11:46:54]: Det var ikke mange glipptak fra representanten Sundsbø i dag. Han gjorde vel unna det i går da han kom foran meg i løypa. Men det ligger kanskje an til noen glipptak i forhold til dette – representanten Sundsbø pekte selv på a- og b-sortering. Mitt spørsmål knytter seg til kvalifiseringsstønadens rettet mot den sterkeste og friskeste sosialstønadsgruppa. Hva da med den aller svakeste sosialstønadsgruppa, som blir igjen, og som ikke får den muligheten?

Dagfinn Sundsbø (Sp) [11:47:32]: For en politiker er det vel bedre å dette i Holmenkollen enn i Stortinget.

Igjen – a og b og påstanden om at denne regjeringen gjennom å innføre kvalifiseringsprogram lar de sosialmottakere som ikke er i stand til å gå inn i det, falle fullstendig utenfor. Det er ikke tilfellet. For det første har denne regjeringen lagt fram fattigdomspakker som har i seg elementer som når ut mot dem, for det andre har vi utbetalt 200 mill. kr. til kommunene for at de skal kunne øke den økonomiske sosialhjelpen, og for det tredje sier vi tydelig ifra om at dersom det er sykdom som er årsak til at man er sosialhjelpsmottaker, ja, så er det jo trygd som er alternativet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

André N. Skjelstad (V) [11:48:55]: Venstre er i all hovedsak positivt til det som er meldingens hovedinnhold, særlig det vi oppfatter som en ny grunnholdning, nemlig at det fokuseres på hva mennesker kan og kan være i stand til, i stedet for det de ikke kan.

Venstre er opptatt av at rommet for den enkeltes frihet utvides og gir nye muligheter til menneskelig vekst. Samtidig må vi finne fellesskapsløsninger som virker, og som tar vare på både frihet, ansvar og solidaritet. Venstre vil understreke at hver enkelt borgers mulighet til å skape og leve det gode liv for seg og sine er målet for samfunnsutviklingen. Mennesker er ulike og trenger ulike løsninger. Velferdstilbudene må alltid bygge på respekt for det enkelte menneskes integritet og i størst mulig grad tilpasses den enkeltes ønsker og behov. For Venstre handler velferdspolitikken om en sterk offentlig velferdsstat som gir like muligheter og tør å prioritere dem som trenger det mest.

Venstre er positivt til at Regjeringen viderefører arbeidet med NAV-reformen, som ble vedtatt og igangsatt under Samarbeidsregjeringen, der Venstre var med. En vellykket reform vil være en viktig forutsetning for en bedre og mer målrettet velferdspolitikken, særlig overfor dem som trenger det mest. Venstre er positivt til at Arbeiderpartiets motstand mot «skreddersøm» er forlatt, og at Regjeringen i velferdsmeldingen åpner for større fleksibilitet og individuelle tilpasninger. Det må være tillatt å si at forventningene om en helt ny politikk, som de rød-grønne lovte, ikke er blitt innfridd, men så lenge Regjeringen bygger sin politikk på rammeverket som den forrige regjeringen la opp til, er vi fornøyd.

Det ligger et stort potensial i NAV-reformen både når det gjelder forenkling av regelverk og større bruk av skjønn som skal komme den enkelte bruker til gode. Venstres bekymring er imidlertid en sentralisering av NAV-kontorene, der særlig små kommuner ikke vil ha igjen den nøkkelkompetansen som en mer skjønnsbasert reform vil kreve. Venstre er bekymret for at den kompetansen som kreves for gjennomføring av velferdsreformen, ikke vil komme brukerne til gode, fordi førstelinjetjenesten blir tappet for ressurser ved en sentralisering. Hvis dette skjer, blir poenget med en dør inn i NAV-systemet borte. Da blir det en dør inn og deretter en ny rekke dører hvor brukerne

vil stå i kø. Flere urovekkende tilbakemeldinger fra ansatte i NAV-kontorene og fra små kommuner melder om at hele staben ikke blir med når NAV-kontorene blir opprettet. Staben fra de ulike enhetene blir redusert, og resten blir plassert i spesialenhetene utenfor kommunene. Hele intensjonen med NAV-reformen fra Stortingets side var at førstelinjetjenesten skulle ta beslutninger sammen med brukerne. Hvis førstelinjetjenesten ikke blir i stand til dette, blir reformen noe annet.

Venstre er positivt til ordningen med tidsubestemt lønnstilskudd, både for å sikre dem som er i ferd med å falle ut av arbeidsmarkedet på grunn av sykdom eller andre årsaker, og for å gi mer fleksible muligheter til dem som er ute av arbeidsmarkedet.

Venstre støtter imidlertid ikke forslaget om kvotering av innvandrere og funksjonshemmede. Det er svært viktig at begge gruppene lettere kommer inn på arbeidsmarkedet, men Venstre ønsker å ta i bruk andre virkemidler enn kvotering for å få dette til. Det norske arbeidsmarkedet er bygd for innsidere. Arbeidsretten gir god beskyttelse for dem som har arbeid, men utgjør et hinder for dem som står utenfor. Her er det viktig å skille mellom teori og praksis.

En rekke urovekkende undersøkelser har pekt på at arbeidsgivere og ledere i praksis i altfor liten grad ansetter folk med minoritetsbakgrunn eller funksjonsnedsettelse. Jeg tror at vi aldri vil komme dette til livs bare gjennom lovgivning. Her må det holdningsendringer til hos den enkelte arbeidsgiver. Arbeidsgivere kjenner tvil ved å skulle «ta sjansen» på å ansette en person med innvandrerbakgrunn eller funksjonsnedsettelse. Vi ønsker alle at det skal være annerledes, men Venstre tror at andre virkemidler enn bare lovverk må til. Her må i større grad holdningskampanjer brukes.

Den generelle politikken for å skape nye arbeidsplasser er den viktigste løsningen for at utestengte fra arbeidslivet skal komme inn på arbeidsmarkedet. Gjennom en bedre politikk for gründere, et nytt syn på etablerere og enklere regler for nye bedrifter kan mange nye arbeidsplasser oppstå. Regelverk og administrasjon rundt bedrifter er i dag for vanskelig og dårlig tilpasset små virksomheters virkelighet. Det er et hinder for alle bedrifter, men kanskje særlig der man ikke har norsk som morsmål. Enkeltmannsforetak bør kunne levere et forenklet foretaks-skjema, som privatpersoner. Dessuten bør enkle «startpakker» for etablerere være tilgjengelig for å gjøre det enklere for enkeltpersoner å starte for seg selv. Venstre mener det er viktig å satse på entreprenørordninger for innvandrere. Dette kan f.eks. tas inn i introduksjonsprogrammet og kombineres med mikrokredittordninger, dvs. små lån til mennesker som ikke blir regnet som kredittverdige av vanlige banker.

Venstre vil understreke at arbeidsrettsreglene må reformeres slik at fleksibilitet og mottakelighet oppmuntres. Dagens fiksering på en eneste ansettelsesform – den faste – trenger automatisk ut mennesker uten fast ansettelse i håpløst svake posisjoner. Den som har arbeid og er med i fagforening, prioriteres. Systemet er ikke til for dem som er på utsiden.

Venstre er opptatt av at arbeidet med å modernisere arbeidsrettsreglene må fortsette. Muligheten til å prøveansette noen må utvides fra seks til tolv måneder. Også bedriftenes muligheter til å ansette midlertidig ved arbeidstopper må utvides fra seks til tolv måneder. Da øker sannsynligheten for at bedrifter våger å ansette folk som ikke tidligere har vært etablert på arbeidsmarkedet.

Venstre vil understreke at deltakelse i arbeidslivet er det viktigste tiltaket for at den enkelte borger på egen hånd kan sikre seg og sin familie mot fattigdom og sosial ekskludering. Venstre er således positiv til at meldingen inneholder ordninger som er arbeidsinitierende. Imidlertid har Venstre en bekymring for at kvalifiseringsprogrammet med velferdskontrakter kan være med på å skape et A- og B-lag. Venstre er bekymret over en sortering av mennesker i den mest vanskeligstilte gruppen i vårt samfunn.

En stor andel sosialklienter har sammensatte lidelser knyttet til rus og psykiatri. Disse må få den nødvendige hjelp til å mestre sine liv. Det må på plass en ny grunnholdning i sosialpolitikken basert på et positivt menneskesyn der det tas i bruk positive virkemidler som inkluderer, motiverer og ansvarliggjør brukeren til å ta i bruk egne evner og krefter for virkeliggjøring av egne mål og muligheter. Venstre mener at bruk av individuell plan/personlig plan vil være et bedre begrep for å unngå det i denne sammenheng litt misvisende begrepet «kontrakt», også for å unngå juridiske implikasjoner. Økt bruk av skjønn og fleksible og individuelle løsninger er positivt. Ulempen er at det også gir hver enkelt saksbehandler stor makt, og det vil være avgjørende for rettsikkerheten til den enkelte bruker at klageadgangen er tilstrekkelig sikret. Venstre vil følge denne utviklingen nøye.

Venstre støtter ikke kvalifiseringsprogrammet, fordi vi mener at det kun gagnar de mest ressurssterke av de svake gruppene. Å komme seg ut av fattigdomsfella handler ikke bare om å få tilført mer penger, men om å komme seg ut av den situasjonen en befinner seg i, enten det er rusproblemer, psykiske plager eller lignende. Tett oppfølging for dem som trenger hjelp, og mindre rigid regelverk for dem som har behov for stønader, er viktig for å frigjøre ressurser ved det enkelte NAV-kontor, slik at de ansatte kan gjøre det de er opplært til, nemlig å hjelpe folk. Dette er løsninger som etter Venstres mening kan realiseres ved å ta i bruk borgerlønn.

Venstre har som mål å innføre en garantert minsteinntekt for alle som av ulike årsaker ikke kommer inn i det ordinære arbeidslivet og dermed kan forsørge seg selv. Samtidig skal ikke en ordning med borgerlønn føre til passivisering og hindre aktiv arbeidssøking for mottakerne. Tilknyttet borgerlønn skal det være en personlig handlingsplan som bør være vidt definert. Den enkelte bruker skal selv være med på å sette mål for sin aktivitet, som ikke må være ensbetydende med lønnsarbeid, men kan romme en type aktivitet som gir den enkelte mulighet til å hjelpe seg selv til en bedre eller mer stabil tilværelse.

Venstres løsning med borgerlønn vil bidra til å hindre at folk føler seg som klienter, motvirke passivitet samt gjøre det enklere for den enkelte å vite hva man har krav

på av minimalytelser fra det offentlige. Borgerlønnen skal ligge på 2,5 G og regnes som skattbar inntekt. Borgerlønn skaper mer verdighet og rettferdighet i sosialpolitikken, fordi det åpner for mer individorienterte løsninger, som er Venstres visjon. Ulike mennesker med ulike problemer krever nye og individuelle løsninger.

Et velferdssamfunn måles etter hvordan vi tar vare på våre svakeste. I Norge er det ikke lenger viktigst å gi mer til alle, men å hjelpe enkeltmennesker som trenger det.

Jeg viser til innstillingen og tar opp Venstres forslag.

Presidenten: Representanten André N. Skjelstad har teke opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [11:57:33]: Jeg har et spørsmål til representanten Skjelstad som gjelder borgerlønn. Venstre sier at de er imot kvalifiseringsprogram og stønad med sine klare krav til ytelse og motytelse, som er å kvalifisere seg, og hele systemet bygger på «trekk i lønn» hvis vedkommende ikke følger opp opplegget sitt. Venstre er imot fordi det vil skape et A- og B-lag, har Skjelstad nettopp sagt. Spørsmålet mitt går da på borgerlønn, eller garantert minsteinntekt: Hva skjer med minsteinntekten hvis brukeren i et borgerlønnssystem ikke følger opp sin individuelle plan? Hvis en skal tape minsteinntekten, hva er da forskjellen på A- og B-lag her og der? Hvis en ikke skal tape, hvordan vil Venstre sikre at borgerlønn ikke blir en passiv ytelse?

Og så har jeg et spørsmål til slutt, om størrelsen på borgerlønnen. Den har alltid, så lenge jeg har fulgt Venstres standpunkt i den saken, vært på 2 G, så sent som i desember. Når skjedde oppgraderingen til 2,5 G? Kan Venstre med hånden på hjertet si at det ikke bare var for å overgå Regjeringens opplegg for kvalifiseringsprogrammet?

André N. Skjelstad (V) [11:58:44]: Jeg vil begynne med det siste først, 2,5 G. Vi har brukt lang tid på å vurdere 2 eller 2,5 G. Det vi ble klar over etter hvert, var at hvis det skulle være en forenkling, måtte ikke bostøtteordningen dras inn, men være utenom. Det er også en av de ordningene som vi etter min mening burde ha gått igjennom. Vi ser at dette bør være en skattbar inntekt, likeens som med 2 G, som Regjeringen også foreslår. Men hvis brukeren ikke skal komme i stønadsfella, som veldig mange har påpekt, må borgerlønnen minimum ligge på rundt 2,5 G, istedenfor at en sitter igjen med en ytelse på 2 G.

Så til spørsmålet om det ikke vil bli en passivisering, som Lise Christoffersen tar opp. Jeg tror ikke det vil bli en passivisering ved en individuell plan, der en har oppfølging i forhold til hver enkelt bruker. Jeg tror dette vil være en mye mer verdig ordning enn det som det legges opp til i kvalifiseringsprogrammet.

Kari Kjonaas Kjos (FrP) [12:00:00]: Fremskrittspartiet er motstander av opprettelsen av kvalifiseringsstønad. Dette ble støttet av flere som kom til høringen i forbindelse med meldingen. Flere av disse høringsinstansene

påpekte også at mange ville komme dårligere ut med denne ordningen enn tilfellet er i dag.

Venstre hevder at borgerlønsalternativet vil være en langt bedre ordning. Men er det egentlig noen forskjell på kvalifiseringsstønad og Venstres borgerlønn, og hvordan vil Venstre organisere utbetalingen av borgerlønnen? Tenkes den organisert statlig, slik Fremskrittspartiet har tatt til orde for når det gjelder sosialstønad?

André N. Skjelstad (V) [12:00:38]: For å begynne med det siste først igjen. I første omgang er dette tenkt som et prøveprosjekt, men vi ser for oss at organiseringen er at kommunene betaler den biten som de ville ha betalt når det gjelder sosialstønad, og så vil staten ha ansvar for det overskytende opp mot beløpsgrensen.

Så til forskjellene på kvalifiseringsprogram og borgerlønn. Ja, det er store forskjeller her, for det er kun de friskeste som kan komme inn under kvalifiseringsprogrammet. Venstres borgerlønn vil alle ha mulighet til å komme inn under, og da vil de også oppnå en langt større grad av verdighet, i og med at alle har en mulighet til å komme med, ikke bare de friskeste som skal ut i arbeid. Det vil være mye, mye bedre etter min mening at en har en større og bredere mulighet, ved at det er flere som har rett til borgerlønn enn som vil ha rettigheter etter kvalifiseringsprogrammet.

Karin Andersen (SV) [12:01:45]: I forbindelse med kvalifiseringsprogrammet og stønaden gjentar Venstre gang på gang de «sterkeste» og «de friskeste», og jeg vil gjøre representanten oppmerksom på at det er feil. Tilbudet skal gis til dem som man vurderer har en mulighet til å komme i arbeid gjennom tettere og mer forpliktende bistand, også i de tilfeller der veien fram kan være relativt lang og usikker, slik at påstanden om at det er de friskeste som skal ha dette, er altså ikke riktig. Det som kan sette begrensninger for dette, er at man ikke greier å få nok ressurser inn i systemet, og at man ikke får nok helsehjelp, eller det siste alternativet, at folk som faktisk skal ha uføretrygd, ikke får det. Derfor forundrer det meg veldig at Venstre faktisk er motstander av denne ordningen, som på mange måter har mange av de funksjonene som Venstres borgerlønn og SVs samfunnslønn har. Kan representanten for Venstre forklare denne motstanden, og hvor han har det fra at det bare er de friskeste og sterkeste som skal få denne muligheten? For det er ikke slik ifølge forslaget.

André N. Skjelstad (V) [12:02:52]: Det er jo der jeg og representanten Andersen er uenige. Jeg ser at deler av kvalifiseringsprogrammet er bra for de friskeste og raskeste når det gjelder å komme ut i arbeid, men det vil fortsatt være dem som ikke kan komme seg ut i arbeid, og det vil være de som er svakest stilt. De vil fortsatt være på en sosialstønad uten noen som helst form for oppfølging.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:03:30]: La meg starte med å si at jeg synes det har vært en interessant de-

batt, spennende å sitte og høre på, og jeg er selvfølgelig glad for at hovedinntrykket fra debatten er at vi på mange måter er enige om det meste. Jeg skal ikke underslå at det er en del uenighet, men det er ikke det som preger verken innstillingen eller debatten, og det synes jeg er veldig bra, for som flere her har påpekt fra talerstolen, er det store ting vi nå holder på med, og det er klart at det gjør vi fordi vi har en ganske lik og felles analyse, som går på at det er behov for endringer. Det er ingen av oss som nå har behov for å slå oss på brystet og si at det vi gjorde da vi satt i regjering, var så bra at det ikke er behov for endringer. Vi er enige om at det er behov for endringer, store endringer, og det er et veldig godt utgangspunkt for å få gjort noe, enten man sitter i opposisjon i Stortinget eller sitter i posisjon her i Stortinget eller i regjeringskontorene.

Så er det veldig viktig for meg å understreke at vi må se det vi i dag gjør når vi behandler stortingsmeldingen om arbeid, velferd og inkludering, i nær sammenheng med NAV-reformen, den organisatoriske endringen av velferdsetaten. Det er en helhet – NAV-reformen er organisasjonsendringen. Vi er overbevist om at det ikke bare fører til omorganisering uten at det angår brukerne, vi tror også at omorganiseringen vil være bra for brukerne, men i tillegg er vi veldig klar over at omorganiseringen i seg selv ikke vil være nok, vi er også nødt til å gjøre noe med velferdsordningene og innretningene på dem. Derfor jobber vi nå i dag med innholdet i NAV, og det er omorganiseringen sammen med det nye innholdet som skal danne grunnlaget for den helhetlige reformen. Begge deler er like viktige.

Og hvorfor er vi da så opptatt av dette? Jo, flere har vært inne på det. I dag, tirsdag 20. mars, var det om lag 700 000 nordmenn i yrkesfør alder som ikke gikk på jobb. Mange av dem er langt unna arbeidslivet, mange av dem er forholdsvis nær arbeidslivet – jeg konstaterer at i dag har influensaen også rammet meg! Men vi vet at mange av dem som er syke, skal ikke være sykmeldte lenge før distansen til arbeidslivet blir skremmende stor, og det fører jo til at mange opplever at de ikke kan inkluderes i et arbeidsliv de egentlig hadde hatt lyst til å være en del av – selv om det også er viktig å huske at mange av de 700 000 er uføre, og skal være uføre. Det fører også til at mange bedrifter i dag har oppdrag, har utviklingspotensial, men mangler arbeidskraft, og det fører til at jeg står her i dag som ansvarlig statsråd for en utrolig stor pengesekk, 1/3 av statsbudsjettet over Arbeids- og inkluderingsdepartementets budsjett – penger som jeg tror vi alle sammen veldig gjerne skulle ha brukt til noe annet. Det er ikke sikkert vi hadde blitt enige om hva vi skulle ha brukt dem til, men i hvert fall til noe annet enn det vi i dag bruker dem til. Jeg er nok den eneste statsråden som ville ha blitt lykkelig over å ha fått et mindre budsjett. Det ville ha vært et tegn på måloppnåelse sett fra mitt ståsted. Dette, koblet med demografi, befolkningsutvikling, der vi ser at vi får stadig flere eldre som skal ha flere omsorgstjenester, samtidig som vi ikke har noen tilsvarende vekst i den arbeidsføre del av befolkningen, fører til at vi er i en situasjon der vi både av hensyn til den enkelte, av hensyn til næringslivet og av hensyn til staten må greie å snu den negative ut-

viklingen som har vært de siste årene. Hvis vi ikke greier det, er det ikke et spørsmål om det går galt, men om *når* det går galt. Derfor mener jeg at det vi jobber med i stortingsalen i dag, er Norges desidert viktigste politiske prosjekt. Dette må vi nå lykkes med. Vi har sagt det mange ganger før, men nå må vi altså ikke bare komme i den situasjon at vi igjen snakker om det, vi må lykkes med det prosjektet vi nå stort sett har felles.

NAV-reformen gjennomføres etter planen. Vi etablerte 1. juli 2006 Arbeids- og velferdsdirektoratet. Vi etablerte de fylkesvise kontorene ved å slå sammen fylkesarbeidskontorene og fylkestrygdekontorene. Høsten 2006 etablerte vi pilotkommuner, pilotkontor, i alle landets fylker – ett i hvert fylke, to i Oslo. I år etablerer vi, som planlagt, 120 NAV-kontor, slik at vi ved utgangen av 2007 vil ha om lag 130 NAV-kontor på plass.

Forrige uke gjennomførte vi trinn 1 i oppfølgingen av etablering av spesialenheter, i form av at NAV nå lanserte hva de ønsket å gjøre på det området, for å frigjøre tid til mer brukerrettet arbeid på de lokale NAV-kontorene. Det er også en svær omveltning. Det er en relokalisering av 1 400 statlige arbeidsplasser, som altså skal føre til at det på de lokale NAV-kontorene blir bedre tid til å jobbe med brukeren, brukerens behov og tiltak for å få brukeren i jobb.

Når jeg brukte begrepet «trinn 1», var det fordi det som jo nå ble lansert forrige onsdag, var NAVs forslag. Men det legges opp til en veldig rask beslutningsprosess, slik at disse spesialenhetene vil bli vedtatt over påske og skal være etablert i løpet av 2008. Så vil vi i 2008 og 2009 fase inn de siste 300 kommunene, slik at vi ved utgangen av 2009 har etablert NAV-kontor i alle landets kommuner og har hele organisasjonen på plass.

I dag jobber vi med innholdet i NAV, og flere har vært inne på det jeg vil kalle de fire hovedgrepene i innholdsreformen. For det første – og la meg uttrykke meg litt billedlig: Det er viktig at de som jobber på NAV-kontorene, gis anledning til å få nesen opp fra regelboka og forskriftene og kunne få øye på brukeren og brukerens behov. Vi bruker i dag veldig mye tid og ressurser på å skrive folk inn og ut av ordninger og fatte vedtak. En periode er man på attføring. Så passer ikke det. Så er det medisinsk rehabilitering. Så passer ikke det. Så er man på tidsbegrenset uførestønad. Så var ikke *det* plassen å være. Og så er man tilbake på attføring. Slik går dagene, og vi bruker tid og krefter og ansattes ressurser på å fatte vedtak, lese regler og regne inntektssikring. Vi må slutte å bruke så mye tid og krefter på det. Vi slår sammen tre ordninger i folketrygden til én ny, midlertidig inntektssikring.

I dag er i for sterk grad ryggmargsrefleksen til de ansatte i velferdsetatene våre, når brukeren kommer inn på kontoret veldig ofte denne: Tro hva slags ordning denne brukeren passer på? Hvordan skal jeg få faset denne brukeren inn i en av ordningene? Den ryggmargsrefleksen vi nå ettersøker, er at det første den ansatte skal tenke på, er: Hva trenger denne personen for å komme i jobb? Hva slags tiltak skal vi nå etablere for å få personen i jobb? Derfor forenkler vi, fjerner regelverk og gjør det mer fleksibelt.

Det andre hovedgrepet vi gjør, er at vi erkjenner at det i dag er en sterk binding mellom inntektssikring og tiltak. Nok en gang blir det altså slik at når brukeren kommer på NAV-kontoret, eller på trygdekontoret eller på Aetats gamle kontor, er søkelyset på at ok, denne personen har rett til den og den type inntektssikring, dermed har vedkommende rett til den og den type tiltak. Vi må erstatte det med en helt annen tenkning, altså at tiltakene må styres av brukerens behov, ikke av den inntektssikringen som brukeren lever av. Derfor fjerner vi bindingene mellom inntektssikring og tiltak. Alle som kommer inn på NAV-kontoret, har rett på alle tiltak.

Vi vet at det er krevende å få mennesker som er varig uføretrygdet, tilbake i jobb. Ikke minst har vi – og det synes jeg kanskje er underkommunisert i debatten så langt – få virkemidler vi virkelig kan gå tungt inn med når folk er *i ferd med* å støtes varig ut av arbeidslivet. Derfor etablerer vi den tidsbegrensede ordningen, der man kan få inntil hele uføretrygden som et varig lønnstilskudd. Det skal altså ikke bare kunne brukes overfor folk som har fått uføretrygd, men det skal også kunne brukes når man i et samarbeid mellom bedrift, bruker og NAV ser at her trengs det kraftfulle virkemidler for å forhindre varig utstøting og varig uføretrygd. Man skal altså kunne gå inn med denne ordningen som et varig lønnstilskudd i forkant av utstøting. Jeg har vel egentlig større tro på effekten av ordningen i så måte enn i forhold til å få folk på varig uføretrygd tilbake i jobb.

For det fjerde innfører vi kvalifiseringsprogrammet. Her er det debatt i salen om det er noe nytt eller ikke noe nytt. Det sies at også i dag er det slik at kommunene kan stille vilkår for sosialhjelpen. Ja, men vi må også konstatere at svært få kommuner gjør det. Og så er det veldig rett å si at kommunene *kan* stille vilkår for sosialhjelpen. Men det prinsipielt viktige med kvalifiseringsprogrammet er at alle kommuner får plikt til å ha det, og at det stadfestes som en rettighet for dem som trenger det.

Nå vil Stortinget få lovutkastet oversendt til behandling i løpet av våren, og da kan man gå inn i detaljene rundt rettighetene. Men det bærende prinsippet er at når kommunene har NAV-kontor, er det ikke sånn at de *kan* vurdere å ha et kvalifiseringsprogram. Nei, de *skal* ha et kvalifiseringsprogram, og brukere som kan se seg tjent med den type tiltak, vil ha en rett til tiltaket. Det er selvfølgelig noe nytt i forhold til sosialtjenesteloven i dag.

Så har det vært en debatt om dette bare er for de sterkeste, de friskeste. Det synes jeg representanten Karin Andersen tok seg godt av i replikkordskiftet med André N. Skjelstad. Dette er et program som skal være individuelt tilpasset, som skal ta hensyn til brukerens behov. Tiltakene skal legges opp sånn at man har noe å strekke seg etter, men også ha muligheten til å komme over lista. Formålet er å bruke langsiktige, skikkelige tiltak for å få brukerne i jobb. Og hvis det er sånn at arbeidsevnevurderingen tilsier at brukeren er for syk – og det må man reflektere over når man bruker begrepet «frisk nok» – vel, så skal jo ikke syke mennesker være i jobb, de skal være syke- eller uføretrygdede. Derfor er selvfølgelig heller ikke

kvalifiseringsprogrammet rettet inn mot folk som har varige sykdomslignende tilstander.

Vi har dårlig tid, som mange har sagt, fordi det haster. Ordningen med uføretrygd som et varig lønnstilskudd etableres som et forsøk i fem fylker i år, med sikte på å gjøre den landsomfattende neste år. Kvalifiseringsprogrammet etableres i år. Loven blir lagt fram for Stortinget i løpet av våren. Vi starter opp i de første kommunene i år, vi tar sikte på å fjerne koblingen mellom tiltak og inntektssikring neste år, og den nye, midlertidige inntektssikringsordningen i folketrygden skal ut fra målsettingen være på plass 1. januar 2009. Så når vi kommer til 1. januar 2010, skal alle de tiltakene Stortinget slutter seg til i dag, være gjennomført. Hele NAV-reformen skal være gjennomført, og det skal skje parallelt med at hele det nye pensjonssystemet også er gjennomført og klart til å komme opp og gå fra 1. januar 2010. Så jeg kan jo føle meg truffet av en del kritikk, men når kritikken fra Martin Engeset er at dette går for sent, da føler jeg meg ikke særlig truffet.

Carl I. Hagen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte, begrenset til fem replikanter.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [12:18:41]: Det finnes en rekke tilbud innen attføringsbedrifter, varig tilrettelagte arbeidsplasser, arbeid med bistand, og andre arrangører som tilbyr arbeidsmarkedstiltak og oppfølging av varierende slag. Det er viktig at det settes krav om mål til disse tilbyderne når det gjelder å lykkes. Noen er flinke med å få personer over i det ordinære arbeidsmarkedet. Andre igjen lykkes dårligere.

Hvilke mål har statsråden satt seg for overgang til det ordinære arbeidsmarkedet og tidsbruken pr. bruker? Og hvordan tenker statsråden å skjermes de med særskilte behov og langvarig oppfølging fra å bli rammet av at de «ødelegger» en god statistikk?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:19:28]: Representanten tar nå opp et tema som er veldig krevende. På den ene siden ønsker vi å stille krav, og vi ønsker å måle at f.eks. attføringsbedriftene får folk over fra attføring til jobb. Det viktigste er jo ikke vellykkede attføringsbedrifter, som har det bra som attføringsbedrifter. Det viktigste er at de greier å attføre folk til jobb. På den andre siden er det veldig krevende bare å telle antall mennesker, for dette vil jo til de grader være avhengig av hva slags utgangspunkt det enkelte menneske har. Det er veldig vanskelig å se for seg et ideelt og perfekt system. Jeg tror ikke vi har det i dag, selv om vi føler at vi måler en del viktige ting i dag. Men det er nok et uttrykk for at vi har en jobb å gjøre med å foredle og kvalitetssikre mål og resultatstyringsystem på dette området.

Martin Engeset (H) [12:20:43]: En hovedmålsetting med stortingsmeldingen om NAV-reformen og det hele er

å bringe mange av dem som står utenfor arbeidsmarkedet, tilbake i en situasjon hvor de er integrert i arbeidsmarkedet og kan leve av egen lønn.

I stortingsmeldingen skriver Regjeringen mye bra, bl.a. på side 215, hvor det heter:

«På denne bakgrunn vil regjeringen som del av oppfølging av denne meldingen også vurdere om det kan være behov for justeringer i slike supplerende ytelser, som kan støtte opp om målsettingen om å gjøre det mer lønnsomt å arbeide framfor å gå på trygd.»

Det er veldig godt sagt og kan vanskelig forstås på annen måte enn at man i Regjeringen vurderer det som uheldig at summen av supplerende ytelser og trygdeytelser kan føre til at man samlet får utbetalt mer enn man har mulighet for å få i arbeidsmarkedet.

Så opplever jeg at statsrådets partifeller i stortingskomiteen distanserer seg fra dette og avviser at det kan være aktuelt å justere ytelsene, slik statsråden selv skriver i meldingen.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:21:58]: Jeg mener helt klart at det er uheldig at vi har et system som gjør at de som har veldig mange tilleggsytelser til hovedytelsen, kommer i en situasjon der de har mer i trygd – for å si det enkelt – enn de ville ha fått ved en relativt anstendig lønnsinntekt i Norge. Derfor mener jeg det er all grunn til å se på det, og derfor skriver vi dette i meldingen fra Regjeringen.

Det som er utfordrende, er at selve hovedytelsen sjelden er av en slik karakter at den overstiger lønnsinntekten, men at den suppleres med tilleggsytelser som legges oppå hverandre. Vi har tenkt å gjennomgå det på en skikkelig måte – ikke for å ha som utgangspunkt at vi skal straffe folk tilbake til jobb, men fordi det skal være noen bærende prinsipper. Og det bærende prinsippet skal være at det gjennomgående skal lønne seg å jobbe. Når vi må konstatere at det ikke alltid er det i dag, må vi se på det.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [12:23:12]: Skal vi lykkes med å få flere i arbeid, må alle bidra. Gjennom implementeringen av NAV-reformen og iverksettelsen av tiltakene i velferdsmeldingen kan man si at myndighetene gjør sitt. Spørsmålet er om vi også skal kreve mer av private og offentlige arbeidsgivere.

Det er et stort dilemma at mange arbeidsgivere opplever at ansettelseskostnadene er langt større enn sluttkostnadene. Vi vet at flere store bedrifter aktivt og uten problemer har brukt utstøting gjennom tidligpensjonering og uføretrygd ved nedbemanning. Vi vet også at offentlige virksomheter ofte har opptrådt mer kynisk enn det private næringsliv. I Kristelig Folkeparti tror vi at det er helt nødvendig å øke arbeidsgiverkostnadene ved utstøting.

Hvordan vurderer statsråden dette, og hvilke planer har han for å sikre at arbeidsgiverne aktivt vil bidra til at flere kommer i arbeid?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:24:14]: Jeg følger vel egentlig at vi er i den heldige situasjon at tiden jobber for oss. Jeg opplever veldig sterkt at pipa har fått en

annen lyd – for å bruke et kanskje uparlamentarisk uttrykk – i store deler av næringslivet i dag, fordi man ser at hovedutfordringen ikke er å bli kvitt folk, men å få tak i folk. Man mangler jo arbeidskraft. Derfor ser vi et voldsomt engasjement i deler av næringslivet nå når det gjelder både seniorpolitikk, la meg nevne Storebrand som et eksempel, integrering av innvandrerbefolkningen, la meg nevne Ullevål sykehus og Posten som eksempel, og også rekruttering av funksjonshemmede, der f.eks. Telenor nå ser at man ved å ha fokus på disse gruppene, får tak i arbeidskraften man trenger, som man ellers ville ha gått glipp av.

Det utfordrende, og her vil jeg si meg enig med Åse Gunhild Woie Duesund, er at vi ikke får nok grep særlig på de statlige arbeidsgiverne. Her skal vi jobbe hardt og målrettet, og jeg håper på støtte fra Kristelig Folkeparti i så måte.

André N. Skjelstad (V) [12:25:32]: I hovedtrekk har jo statsråden rett i at vi i stor grad er enige om det som kommer fram i meldingen. Og, vice versa, noe er vi selvfølgelig uenige om, som borgerlønn og kvalifiseringsprogram. Der er vi som kjent litt uenige. Men jeg vil ta opp en annen problemstilling. Etter å ha reist mye rundt omkring i Nord-Trøndelag, har jeg registrert en bekymring for at kompetansen i førstelinjen blir tappet for ressurser ved en sentralisering. Jeg er klar over at det ikke er meningen at denne kompetansen skal forsvinne – og det er heller ikke intensjonen i forhold til NAV-reformen – men vil statsråden i så fall følge dette nøye framover, slik at kompetansen – slik som det i utgangspunktet var tenkt – ikke blir svekket i førstelinjen?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:26:21]: For det første er det viktig å si at jeg nå tar forbehold om jeg husker tallene helt nøyaktig, men jeg mener å ha lest at av Nord-Trøndelags 24 kommuner er 15 kommuner skjermet fra å avgi stillinger til spesialenhetene. For de minste kommunene, de med tre eller færre ansatte på trygdekontoet, skal ikke være med i denne dugnaden med å avgi. Så av 24 kommuner tror jeg om lag 15 er skjermet. Med andre ord er det ni kommuner, f.eks. min egen hjemkommune Namsos, som er en relativt stor by, som må avgi til spesialenheten. Så denne uroen knyttet til sentralisering og tapping av store deler av et fylke som f.eks. Nord-Trøndelag, er basert på manglende kunnskap om hva vi faktisk gjør.

Men det er klart at vi skal følge med på dette. Dette er et grep som tas for å styrke brukerarbeidet på lokalkontorene – ikke å svekke det.

Robert Eriksson (FrP) [12:27:41]: Våren 2002 behandlet Stortinget Riksrevisjonens undersøkelse om uførepensjon og yrkesrettet attføring. Den gangen ble det slått fast at bare 15,4 pst. av dem som fikk uførepensjon, hadde gått gjennom et løp med attføring i forkant, selv om det er ett av de kriteriene som man skal gjennom før man blir tilstått uførepensjon. 40 pst. i aldersgruppen 20–24 år hadde ikke prøvd attføring i det hele tatt. En av hoved-

grunnene var at man ikke hadde et godt nok attføringstilbud for personer med psykiske lidelser.

Også i dag er det slik at man peker på at man har et for dårlig attføringstilbud for personer med psykiske lidelser og unge. Hvordan vil statsråden gripe fatt i dette? Vil han styrke tilbudet, og når vil han komme tilbake til Stortinget med en styrking for denne gruppen?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:28:48]: For det første tror jeg det er viktig å ta inn over seg det vi nå sitter og behandler, altså at systemet i framtiden i sterkere grad må basere seg på at man mye raskere får en ordentlig og skikkelig arbeidsevnevurdering. Jeg mener at det å forlange at uføretrygdene skal gjennom år med diverse tiltak, der man ganske tidlig i et løp kunne ha sagt at det uansett vil føre til uføretrygd, er uverdigg, og det bruker vi enormt med ressurser på. Så vi må ha en mye bedre arbeidsevnevurdering tidligere slik at man raskere kan si til dem som vil bli varig uføretrygdet, at det blir de. Da får man også en mindre og mer tydelig gruppe å jobbe med med sikte på gode og skikkelige attføringsløp. Når vi styrker innsatsen overfor yrkeshemmede og jobber med bredden i tiltaksporteføljen der, føler jeg meg trygg på at vi i framtiden vil få et system som fører til færre varige uføretrygdene, og som også vil oppleves bedre for mennesker med psykiske lidelser.

Presidenten: Replikordskiftet er slutt.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 5 minutter.

Robert Eriksson (FrP) [12:30:13]: Den reformen vi behandler i dag er, slik jeg betrakter det, det første skritt til å få en mer helhetlig og samlet velferdspolitik. Dessverre er det slik at man ikke tar steget fullt ut, og man klarer kanskje ikke å se de store parallellene. Jeg skulle ønske at man kunne tatt et større steg og sett en mer helhetlig velferdspolitik – der man hadde sett mennesket i et mye bredere og helhetlig perspektiv. Derfor er det litt skuffende at Regjeringen ikke ønsker å innlemme økonomisk sosialhjelp fullt og helt i den nye NAV-reformen.

Min erfaring som kommunepolitiker var at når man diskuterte budsjettene for økonomisk sosialhjelp, så satt man, etter at man hadde hatt en del gjengangere, langtidsmottakere, og vurderte: Hvordan skal vi klare å få denne personen uføretrygdet, slik at han ikke lenger er en belastning for vårt kommunebudsjett? Derfor er det synd at man ikke tar med seg den dimensjonen å integrere denne gruppen fullt og helt. Hadde man fått en mer helhetlig finansiering av velferden, der man hadde sett mennesket i en mye større og bredere sammenheng, hadde man også sluppet denne typen konflikter som jeg skisserer.

Det samme gjelder rusmisbrukeren. Vi kan f.eks. ta rusmisbrukeren som står på gaten i Oslo, i Trøndelag eller et annet sted i landet, som er motivert for å gå til behandling, som vil ut av sin problemsituasjon. Så går han til kommunen og ber om å få hjelp. Kommunen tar da kontakt med helseforetaket for å få behandling til vedkommende. I mange tilfeller kan det føre til at han må vente i

mange måneder for å få den behandlingen, noe som gjør at han er tilbake på kjøret igjen før behandling har funnet sted. I tillegg: Får han behandling, skal han tilbake til lokalsamfunnet, og kommunen er da ansvarlig for oppfølging. Også her ser vi eksempler på at kommunen diskuterer og sier: Denne personen har vi brukt så mye tid på, det hadde vært mye bedre om vi fikk ham uføretrygdet og over på et annet budsjett enn vårt. Derfor håper jeg at Regjeringen vil videreutvikle velferdsreformen, slik at vi får et langt bedre og mer helhetlig velferdssystem i Norge i nær framtid.

Jeg vil også kommentere et par andre ting. Det ene gjelder VTA, som det har vært en del diskusjon om. Jeg synes det er sørgelig at man nå legger opp til at kommunene skal bli med på en medfinansiering av VTA. Jeg synes det er synd at ikke flertallet støtter Fremskrittspartiets forslag om 100 pst. statlig finansiering av VTA-bedrifter. Jeg har selv erfart, ved å være på sommerjobb i en VTA-bedrift i fjor sommer, at det er et enormt engasjement hos dem som jobber der, engasjementet og arbeidsmoralen blant de ansatte er enormt høy. Jeg tror at det at man får en mer uklar finansieringsmodell, gjør at man får et dårligere VTA-tilbud i framtiden, som egentlig er det helt motsatte av det man opprinnelig ønsket.

La meg også peke på et annet område som er en utfordring i velferdspolitikken. Det gjelder å få mer enhetlig styring mellom de ulike departementene. Vi kan se på f.eks. rehabilitering. Rehabilitering er en av de viktigste faktorene for å få folk tilbake til arbeidslivet. Man kan se på f.eks. LHLs erfaringer når det gjelder folk med hjerteinfarkt. 70–90 pst. av dem som har vært gjennom et rehabiliteringstilbud, kommer tilbake til arbeidslivet. De som ikke får tilbud om rehabilitering, havner i de fleste tilfellene opp med uføretrygd. Samtidig vet vi at bare på LHLs rehabiliteringsenheter står det hundre ledige plasser. Jeg håper at Regjeringen også tar med seg denne dimensjonen, får mer samhandling med Helse- og sosialdepartementet og får utnyttet denne kapasiteten for å nå målettingen om at folk skal komme tilbake til arbeid. Det dette handler om, er å gi folk verdighet og en verdig mulighet til å delta på lik linje med alle andre. Da kan man ikke sette hindringer i veien ved et tungrodd og byråkratisk system.

Eva Kristin Hansen (A) [12:35:38]: Stortingsmeldingen om arbeid, velferd og inkludering som vi behandler i dag, vil komme til å bety enormt mye for hvordan veldig mange mennesker i landet vårt vil få det i framtiden. Denne meldingen handler om å ta på alvor det faktum at det i dag er mellom 700 000 og 800 000 mennesker i utkanten av arbeidsstyrken. Det er ikke bra at vi har nesten 130 000 mennesker som lever av sosialhjelp, eller at nesten 300 000 er uføre. Jeg er overbevist om at veldig mange av disse både ønsker å være og kunne ha vært en del av arbeidslivet. Da må vi gi dem en mulighet til akkurat det.

I dag har vi rekordlav arbeidsledighet i Norge. Det er veldig bra. Men det er fortsatt altfor mange som kunne ha vært i arbeid, og som ufrivillig er satt på sidelinjen. Jeg tror at når vi er inne i en periode med så lav ledighet, og

det er store muligheter til å få seg jobb, vil det kanskje oppleves for mange av dem som i dag passivt mottar ytelseser, som en enda større utfordring å komme seg inn på arbeidsmarkedet – at avstanden oppleves som enda større, fordi de ikke klarer å konkurrere med andre og mer kvalifiserte arbeidssøkere. Derfor er det helt avgjørende at vi nå tar et krafttak for å gi alle disse en mulighet og en faktisk sjanse til å delta i arbeidslivet. Det handler om å gi trygghet til folk, og det handler om å utjevne forskjeller. Men dette innebærer at vi må endre hele måten vi tenker på i vårt velferdssystem. I dag er det slik at veldig mange av dem som mottar en eller annen form for ytelse, får veldig liten oppfølging når det gjelder å komme seg i arbeid eller aktivitet. Mottar man f.eks. tidsbegrenset uførestønad, stilles det ingen krav om aktive tiltak, eller mottar man sosialhjelp, er det helt tilfeldig om man får tilbud om aktivitet og tiltak eller ikke. Dette er helt feil. Derfor mener jeg at hovedgrepet med å gi tilbud etter behov hvor man bruker hele tiltakskjeden innenfor rammene av NAV-reformen, vil bety veldig mye, hvor man skal ha et system preget av fleksibilitet i stedet for å være preget av rigide regler, hvor vi nå skal få et system som er mer preget av arbeidsrettede tiltak og tjenester og mer preget av skjønn. Å erstatte dagens ordning med rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad med en enklere og mer arbeidsrettet tidsbegrenset inntektssikring er helt riktig. Da vil man vri ressursbruken fra en stønadsforvaltning til et regime med aktivitet og oppfølging. Gjennom å bruke arbeidsevnevurdering skal man få tilbud etter behov.

Det systemet vi har hatt fram til nå, hvor man tar utgangspunkt i ytelsene for å bestemme tiltak, har ikke funget. Det har ført til at mange har gått i en runddans mellom ulike ytelseser og blitt passivisert. Det skal det bli en slutt på. Folk skal få tidlig avklaring og oppfølging ut fra den situasjonen de faktisk er i. Å se enkeltindividene i den sammenhengen er helt avgjørende for om vi skal lykkes. Og det er ikke riktig som representanten Engeset sa tidligere i dag, at det noen ganger har vært motstand i Arbeiderpartiet mot skreddersøm og det å se enkeltindivider. Tvert imot! Vi er opptatt av å gi alle individer like muligheter, og vi er opptatt av å bruke alle virkemidler for å få det til. Og når det gjelder den nye midlertidige inntektssikringen, vil den gjøre det lettere å kombinere ulike tiltak på tvers. Det blir lettere å sette i gang på et tidligere tidspunkt, og det blir lettere å ha en målrettet oppfølging gjennom hele stønadsperioden.

Å ha 130 000 sosialhjelpsmottakere i et av verdens rikeste land er ikke noe å være stolt av. Det er heller ikke noe å være stolt av at et fåtall av disse har fått tilbud om aktivitet og hjelp til å komme seg ut i arbeid. Enkelte kommuner har brukt vilkår knyttet til sosialhjelpen, men det har nok ikke fungert som en hjelp til å få kompetanse og nye muligheter. Vi vet derimot, og samtidig, at forsøk og prosjekter man har hatt, som flere har nevnt her i dag, hvor man har brukt aktiv oppfølging og kvalifisering, har gitt resultater. Mange har kommet seg ut i arbeid. Derfor er jeg stolt og glad over at Regjeringen vil innføre kvalifiseringsprogrammet og stønaden som vil gjøre at mange av

(Eva Kristin Hansen)

dem som i dag er langtidsmottakere av sosialhjelp, vil få en ny hverdag. Dette handler om å ta folk på alvor. Nå vil de få opplæring og arbeidstrening, og de vil få en mer forutsigbar økonomi.

Jeg startet med å si at denne meldingen vil bety veldig mye for mange. Den politikken som vi kommer til å vedta, vil innebære enormt mye for å få flere ut i arbeid. Arbeid til alle er det viktigste virkemiddelet vi har for å redusere sosiale forskjeller. Vi vil forebygge utstøting og sosiale problemer.

Jeg er veldig stolt over å være del av et parti og et flertall på Stortinget som gjør en offensiv for å få til et mer inkluderende samfunn. Jeg gleder meg til å se den politikken vi vedtar i dag, satt ut i livet.

Per-Kristian Foss (H) [12:40:59]: Det var statsråden som brukte såpass sterke ord som at dette kanskje er den viktigste saken Stortinget behandler i denne perioden. Saksfeltet tatt i betraktning er jeg iallfall enig i den formuleringen. Men det er vel kanskje bare en liten bit av det vi nå har tatt fatt på. Det er ingen tvil om at den norske velferdsstat ikke lar seg opprettholde gjennom økonomisk vekst med den arbeidskraftreserve vi nå har i landet, hvis vi ikke makter å utløse den del av reserven som er utenfor arbeidsstyrken – altså ca. en fjerdedel.

For tiden hjelpes vi jo av en konjunkturtopp av arbeidsinnvandring. Det er jeg glad for, men vi kan ikke regne med at det fortsetter i samme utstrekning, av grunner som andre har vært inne på tidligere. Dessuten er det å utløse ressurser fra vår egen arbeidsstyrke viktigere, samfunnsøkonomisk mer lønnsomt og mer påtrengende for oss som norske politikere, både fordi det å øke tilgangen til arbeid gir glede og inkludering, det øker skatteinntektene, altså mulighet for å betale for velferd, og det reduserer trygdeutgifter. Det er altså på mange måter en trippelvirkning av dette som er viktig.

Det jeg etterlyser, er statsrådets aktivitet i mer kortsiktige tiltak. Finansministeren har brukt uttrykket at det største hinder for økonomisk vekst i Norge i dette året og i årene fremover vil være mangel på arbeidskraft. Da hastet det å gjøre noe. Det er viktig med systemendringer og langsiktige tiltak, det er viktig med en pensjonsreform, og det er viktig med tiltak som trer i kraft fra 2010. Men vi trenger å gjøre noe nå. Så langt har vi kun opplevd statsrådets lutter velvilje til å stemme ned forslag under henvisning til evigvarende utredninger og langsiktig iverksettelse. Det holder ikke. Derfor vil jeg bruke et uttrykk fra en som jeg ellers ikke for ofte siterer, nemlig Per Olaf Lundteigen, som i en debatt på Senterpartiets landsmøte nylig sa at dersom man lar pengepolitikken være det eneste bidraget til å stramme inn økonomien i Norge, så går det galt. Derfor er det å satse på arbeidsmarkedstiltak som gjør tilgangen på arbeidskraft større, både fra vår egen styrke og gjerne fra utlandet, viktig for at ikke renten rett og slett går opp. Det er en sammenheng i økonomien her, hvor arbeidsmarkedet for tiden spiller en stadig viktigere rolle.

Det er ingen villighet til å revurdere funksjonsdyktighet og legeordninger i uføresaker, slik Høyre har lagt frem forslag om, som skal behandles senere i dag. Vi har lagt frem forslag om at funksjonshemmede lettere skal kunne komme til arbeidsgiver og si at de tilpasninger som kreves, de betaler staten for – kall det «green card» i et enkelt begrep. Og når vi ser hvor dårlig det står til, særlig i det offentlige, med å øke tilgangen på arbeidsmarkedet for funksjonshemmede, så er det behov for å få gjort noe nå.

På sykefraværssiden har jeg et håp om at noe gjøres, men det tar tid. Det som er det mest prekære, er egentlig at rehabiliterings- og attføringsmidler kan brukes av bedrifter, eller bedrifter i samarbeid, under sykemeldingsperioden. For når tallene er såpass skremmende som at 87 pst. av dem som er sykmeldt i et år, aldri kommer tilbake i arbeidslivet, da sier det seg selv at denne sykefraværssperiodens tidlige fase er kritisk i forhold til å gjøre noe.

Jeg skal gå veldig fort over at vi for tiden også har til behandling elleve forslag i et representantforslag fra Høyre om å øke tilgangen på eksperter innenfor norsk arbeidsliv, innenfor arbeidsinnvandring. Der er det mulig å gjøre noe med umiddelbar virkning. Og som det siste eksempel vil jeg si at vi har altså en arbeidsstyrke mellom 67 og 70 år som gjerne har lyst til å jobbe full tid ved siden av å få sin rettmessige pensjon, men de avkortes altså – også et tiltak som kunne gitt en viss tilgang av flere folk på kort sikt. Og det trengs bare et budsjettvedtak for å få det til.

Til slutt: Jeg må si at det egentlig er ganske flaut å lese at på toppen av en konjunkturølge – der vi nå er – har Statoil, vårt største selskap, hvor staten har en viss innflytelse, tidligpensjonering som et av tilbudene til de vel 2 500 som er overtallige. Det er et dårlig signal og komplett unødvendig i den konjunkturfase vi nå er i. Mye klokere hadde det vært om Statoil hadde gjort slik som f.eks. Telenor har gjort tidligere, med stort hell: vært en aktiv formidler av jobber til dem som blir ledige.

Kenneth Svendsen (FrP) [12:45:49]: For mennesker med kroniske lidelser, som f.eks. revmatikere, hjertesyeke og lungesyke, vil behovet være sterkt knyttet opp mot tilgangen til jevnlig rehabiliteringstilbud. Dette kan være behandlingsreiser til utlandet, et opphold på opptreningsinstitusjon, muligheten til ulike typer fysisk trening, varmtvannstrening og ikke minst fysioterapi.

En undersøkelse fra LHL og opplysninger fra Norsk Revmatikerforbund viser at gode rehabiliteringsopphold fører til at den enkelte klarer seg i lange perioder i arbeidslivet, for så igjen å ha behov for en ny rehabiliteringsrunde i tillegg til det jevne fysiske vedlikeholdet.

Fremskrittspartiet mener det er positivt at man fokuserer på arbeidsrettet rehabilitering som et viktig virkemiddel for at folk skal kunne holde seg i arbeidslivet. Imidlertid er ikke det avklarings- og arbeidstreningstilbudet som finnes i dag, tilstrekkelig. Vi mener det er viktig at det utvikles et bedre tilbud på dette området, slik at den enkelte kan få et best mulig tilpasset tilbud. Fremskrittspartiet mener videre at arbeidsrettet rehabilitering for mange brukere bør inngå som et tiltak i en individuell plan.

I meldingen påpekes det at det er uklare ansvarsforhold mellom helsetjenesten og NAV når det gjelder arbeidsrettet rehabilitering. Det er svært viktig at dette forhold blir avklart så raskt som mulig. NAV-kontorene, som har ansvar for brukernes arbeidstilknytning, bør også kunne henvise brukerne til tilbud som gir arbeidsrettet rehabilitering. Det er Fremskrittspartiets oppfatning at det må satses både på offentlige og på private tilbud, og at det ikke er noe mål at NAV selv skal utvikle tjenestene.

Kapasiteten ved rehabiliteringssentrene bør også bygges ut. Det bør skje i nært samarbeid med nettverket av de sentrene som i dag driver arbeidsrettet rehabilitering.

Fremskrittspartiet har som mål at flest mulig syke skal komme raskest mulig tilbake til arbeidslivet. Vi mener at kjøp av helsetjenester er en effektiv måte å gjøre dette på. I tillegg bør ansvaret for kjøp av helsetjenester overføres fra de regionale helseforetakene til NAV-kontorene.

Videre: Økt satsing på arbeidsrettet rehabilitering bør være et viktig satsingsområde for å lykkes med å få flere tilbake i arbeid. I tillegg bør det opprettes en egen post i statsbudsjettet hvor man avsetter midler til dette formålet. Ansvaret for midlene bør legges under NAV.

Det er også viktig å få med seg at 50 pst. av sykmeldingene her i landet skyldes revmatisme og muskel- og skjelettplager, og at mange med disse lidelsene havner på uføretrygd. Derfor reagerer Fremskrittspartiet med forundring på Regjeringens tilbakeholdenhet når det gjelder å utarbeide en tiltaksplan for behandling, rehabilitering og oppretning av mennesker med bl.a. muskel- og skjelettlidelser, noe Fremskrittspartiet har foreslått.

Vi hørte nettopp et innlegg der man etterlyste ordninger som innebærer umiddelbar reaksjon. Blant annet ble ordningen med «green card» for å få flere handikappede ut i arbeid trukket fram. Behovet for ordninger som får flere ut i arbeid, er stort. Handikappede er en viktig gruppe i den forbindelse. I denne meldingen ligger det ikke inne noen tiltak som er hurtigvirkende.

Fremskrittspartiet foreslo i forbindelse med statsbudsjettet at man skulle inngå en avtale med FFO og Norges Handikapforbund for å få flere funksjonshemmede raskt ut i arbeid. Jeg hadde nettopp et møte med Bedriftsforbundet der jeg spurte om de kjente til de ordningene som allerede er etablert. Ingen av de bedriftene som var til stede på det møtet, kjente til ordningene. Det viser behovet for at vi markedsfører slike ordninger på en ordentlig måte. Og hvem kan gjøre det bedre enn nettopp FFO og Handikapforbundet, som vet hvor skoen trykker? Vi har foreslått dette, men Regjeringen var helt uvillig til å komme oss i møte.

Så kan jeg ikke unnlate å kommentere til representanten Karin Andersen, som tegnet et bilde av Høyre i replikkordskiftet. Jeg skal ikke legge meg borti Høyres standpunkter når det gjelder dette. Men når Karin Andersen tar seg den frihet, tør jeg ta meg den frihet å spørre Karin Andersen om hvordan hun kan være tilfreds med – som hun tydelig gav inntrykk av – en reform hvor sosialkontorene forblir kommunale. Det er en ordning som SV – og altså Karin Andersen – var helt imot for et par år siden.

Som om ikke det er nok, prøvde Karin Andersen å leve på sosialhjelp over en tid. Og hun konkluderte med at det var umulig med de satsene man har i dag. Hvis det er umulig, hvordan kan da SV, og Karin Andersen, legge fram denne reformen og hevde at de er fornøyd med den – uten at satsene er økt? Er hun fornøyd med at det ikke går an å leve av sosialhjelp?

I debatten har det fra regjeringspartiene blitt hevdet at sosialtrygden er høy nok. De sier også at de har økt satsene – det var poenget fra Karin Andersen. Satsene er aldeles ikke økt. Regjeringen har anbefalt at man kan øke dem, og at det er opp til hvert enkelt kommunestyre om man vil gjøre det. Selv om dette ikke er noe replikkordskifte, har jeg et spørsmål til Karin Andersen. Det kunne være interessant å få vite hvor mange kameler SV er villig til å svelge for fortsatt å få lov til å være i regjering.

Per Rune Henriksen (A) [12:51:13]: Dagens debatt viser at det er bred tilslutning til målet om et inkluderende arbeidsliv hvor vi bruker bedre og flere politiske virkemidler for å skape rom for dem som av forskjellige årsaker har svak tilknytning til arbeidslivet.

For Arbeiderpartiet handler dette om solidaritet med dem som i dag kommer dårlig ut i samfunnet. Arbeid er kilden til velstand både for den enkelte og for samfunnet. Høy yrkesdeltakelse gir frihet for den enkelte, skaper likestilling og motvirker klasseskiller i samfunnet.

Etter vår mening er et organisert arbeidsliv et inkluderende arbeidsliv. Sterke og samfunnsbevisste fagforeninger og arbeidsgiverorganisasjoner er viktige drivkrefter i samfunnet, og de er helt uunnværlige i arbeidet med å skape et arbeidsliv hvor det er plass for alle.

Vi har to målsettinger: Vi skal hindre ustøting fra arbeidslivet, og vi skal gjøre det mulig for flere som i dag står utenfor, å komme inn.

Er det så slik at faglige rettigheter, som f.eks. et sterkt oppsigelsesvern, er til hinder for å nå disse målene – slik Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet gir uttrykk for i sine merknader – eller er det tvert imot slik at faglige rettigheter og sterke organisasjoner i arbeidslivet er en forutsetning for å nå målene? Dette er viktige politiske skillelinjer i arbeidsmarkedspolitikken som fortjener oppmerksomhet i dagens debatt.

Trygge rammer i arbeidslivet er viktig for å forebygge sykdom, utbrenthet og lav pensjonsalder. Norge står overfor store utfordringer når det gjelder å få nok hender i arbeid. Vi er alle tjent med et moderne arbeidsliv som tar inn over seg dette perspektivet og legger til rette for at flest mulig skal kunne holde seg i jobb lengst mulig. Vi må skape trygge ansettelsesforhold som lar arbeidstakerne fokusere på å gjøre jobben sin mer enn å fokusere på å beholde den.

Da vi behandlet arbeidsmiljøloven i desember 2005 her i salen, var det viktig for Arbeiderpartiet å styrke oppsigelsesvernet, stramme inn på reglene om midlertidige ansettelse og skape arbeidstidsordninger som er til å leve med. Vi har styrket arbeidstakernes og fagforeningens stilling i arbeidslivet. I Norge, så vel som i de andre nordiske landene, er arbeidslivet i stor grad regulert av tariff-

avtaler og av et relativt omfattende lovverk som beskytter arbeidstakerne. I liberalistisk økonomisk teori er dette oppskriften på en høy arbeidsledighet, ved at omstillings- evnen reduseres, og ved at bedriftenes frykt for å bli sit- tende fast med arbeidstakere som ikke fungerer, fører til at de ikke tør å ansette folk.

Dette er et syn som blir målbåret av Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet i innstillingen vi i dag behandler. Realiteten er etter min mening motsatt. I Norge har vi en svært høy yrkesdeltakelse generelt. Vi har også en høyere yrkesdeltakelse blant utsatte grupper enn mange land som har svakere arbeidstakerrettigheter enn det vi har. Tallenes klare tale viser at midlertidige ansettelse ikke er veien inn i arbeidslivet for svake grupper, men heller oppskriften på en inndeling av arbeidslivet i et A-lag og et B-lag. Jeg mener derfor at sterke faglige rettigheter ikke er et hinder for et inkluderende arbeidsliv.

Er det så grunnlag for å hevde at vår arbeidslivsmodell gir oss et fortrinn i arbeidet med å skape et inkluderende arbeidsliv? Jeg mener at svaret er ja. I bedrifter hvor arbeidsgiver og arbeidstakere samarbeider, har man gode muligheter for å skape et godt og inkluderende arbeidsmiljø. Når arbeidstakerne er fagorganisert, har de tillitsvalgte tilgang til skoling og kompetanseutvikling gjennom sine fagforbund. Gjennom lover og avtaleverk er arbeidstakernes rettigheter sikret, og det er klare og velfungerende regler for håndtering av konflikter. Arbeidsgivere som er organisert, har på sin side tilgang til kompetanse og bistand i sin del av samarbeidsprosessene.

Likeverdigheten og den gjensidige respekten som skapes innenfor slike rammer, gir trygghet og ro, som gir rom for kreativitet og åpenhet. Det er lettere å få til omorganiseringer når respekten for arbeidstakernes rettigheter ligger i bunn. Da blir det også lettere å få til de konkrete endringene som kanskje må til i bedriften for at en eldre arbeidstaker skal kunne fortsette noen år, eller for at en delvis uføretrygdet skal kunne komme inn og få jobbe litt. På denne måten blir sterke fagforeninger og faglige rettigheter en positiv faktor i arbeidet med å inkludere de som er utenfor, eller som står i fare for å havne utenfor. Vi må kort og godt huske på at det er de som er på innsiden, som må legge forholdene til rette for at de på utsiden kommer seg inn.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [12:55:42]: Jeg må si at jeg er svært glad for at det er Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet som styrer velferds- og sosialpolitikken i dag. Jeg ønsker meg slett ikke tilbake til tida da Høyre hadde ansvaret for arbeidsmarkedspolitikken.

Jeg priser meg altså lykkelig for at vi har greid å ta et steg i riktig retning, også for dem som har det vanskeligst. Jeg kan forsikre representanten Svendsen om at det prøvde jeg under det forrige regimet, der Fremskrittspartiet var støttespiller for den regjeringen, og det lyktes overhodet ikke. Nå får vi til et løft, bl.a. kvalifiseringsstønaden, som vi – etter å ha hørt på debatten i dag – har grunn til å tro

ikke hadde blitt realisert hvis dagens opposisjon hadde hatt makten.

Det er riktig at jeg og SV mener at sosialhjelpen bør opp. Ja, vi jobber for det, for jeg mener det er riktig. Der har vi altså greid å ta et steg, noe som var helt umulig under det forrige regimet. Fremskrittspartiet tar nå til orde for en statlig sosialhjelp, men det hjelper jo ikke hvis den skal være så lav som de tydeligvis mener at den skal være.

Til representanten Eriksson, som hadde et innlegg her i stad: Han har tydeligvis ikke fått med seg at sosialhjelpen er en del av det lokale NAV. Det står faktisk i loven at den skal være det. Han var bekymret for at sosialhjelpsmottakerne ikke skal få noen tilbud, og viste til Verdal. Jeg mener at det vi nå gjør med kvalifiseringsstønaden, er nettopp å ta konsekvensen av det man lærte i Verdal, nemlig at ved å lage et tilbud gjennom kvalifiseringsprogrammet og kvalifiseringsstønaden, gir man et annet tilbud og et bedre tilbud til denne gruppen. Det er nettopp det dette dreier seg om. Det er det hele denne saken dreier seg om.

Så sa representanten Eriksson at rehabiliteringstilbud til rusmisbrukere er nødvendig. Ja, det er det, og det må styrkes. Det må være et samarbeid, og det må være en rask inn gripen. Det må være nok ressurser, for det har med ressurser å gjøre om vi får bygd dette opp, ikke om vi har organisert sosialhjelpen som en del av NAV – om det fremdeles skal være en kommunal ytelse, eller om det skal være en statlig ytelse. SV har programfestet at vi ønsker en statlig ytelse. Men det er ikke avhengig av om vi greier å få nok ressurser til rehabiliteringstilbud til rusmisbrukere, som er helt nødvendig.

Så er det slik at finansieringen av VTA endres ikke ut fra dagens organisering – med ett unntak, og det er at de kommunene som i dag ikke har medfinansieringsansvar, men som har brukere i VTA-bedriftene, skal være med og finansiere det. Jeg vil minne om at det i stor grad er kommunene som eier disse bedriftene. Jeg er veldig opptatt av at staten fortsatt skal ha et medfinansieringsansvar og ta det tungt, men det er like viktig at det blir et godt samarbeid mellom kommunene og staten framover. Derfor mener jeg at den løsningen som Fremskrittspartiet skisserer, ikke er noen god løsning for VTA-bedriftene, for da fjerner man seg fra kommunesektoren som eier bedriftene, og som sjølsagt også skal ha et stort medansvar og har en stor interesse av at disse arbeidsplassene finnes i framtida.

Lise Christoffersen (A) [12:59:09]: Jeg skal starte med å gjøre oppmerksom på en feil, slik at det i hvert fall kommer i referatet og kan dokumenteres for ettertiden. På side 43 i innstillingen fra komiteen står det:

«Komiteen har merket seg at den nye midlertidige inntektssikringen i folketrygden er tenkt å ha en varighet på 2 år.»

Det er altså feil, for hvis en slår opp på side 216 i meldingen, står det:

«Den konkrete utformingen av varigheten for den nye ytelsen vil skje i forbindelse med lovarbeidet.»

Her har det vært en redigering, og så har det vært en liten lapsus i den redigeringen som gjør at tidsavgrænsningen i forhold til kvalifiseringsprogrammet har blitt hen-

gende ved den nye midlertidige inntektssikringen. – Her ved er det sagt.

Siden jeg har et par minutter igjen, kunne jeg tenke meg å komme litt inn på temaet sykefravær, som Per-Kristian Foss var inne på. Ja, det øker. Det gjorde at IA-avtalen ble reforhandlet, og at midler ble satt av på statsbudsjettet til ytterligere tiltak for rehabilitering, raskere inngripen og tettere oppfølging.

Men så er det igjen viktig å ha to tanker i hodet samtidig. Forsker Roger Bjørnstad i Statistisk sentralbyrå nyanserer dette sykefraværsbildet noe. Han skrev i en artikkel i Økonomiske analyser nr. 6 i fjor at «når en kontrollerer for konjunkturelle svingninger, er den viktigste faktoren bak økningen i sykefraværet at grupper som forventes å ha høyt sykefravær har kommet inn i arbeidslivet». Så nå må vi ikke stirre oss så enøyde på enkeltbudsjettposter i framtiden at vi overser at det at vi lykkes på ett område, faktisk kan få noen slike konsekvenser på et annet område. Det forskeren sier, er at innstramminger i sykelønnsordningen vil kunne føre til at færre deltar i arbeidslivet og derved svekke den samlede arbeidsinnsatsen, selv om sykefraværet reduseres. Her har vi altså en situasjon der en tilsynelatende mangel på resultater på ett område faktisk kan være forårsaket av at vi får resultater på et annet område. Det er det også viktig å ta med seg.

Så var også Per-Kristian Foss inne på at denne regjeringen ikke gjør noe annet enn å skue utover i retning horisonten, og bare ser på lang sikt. Det er ikke sant. Det har vært gjort mye siden regjeringen Stoltenberg II overtok. Denne meldingen er ikke den eneste Regjeringen presenterer for å bekjempe fattigdom. Den må ses i sammenheng med fattigdomssatsingen på statsbudsjettet både for 2006 og for 2007, med endringer i arbeidsmiljøloven, handlingsplan mot sosial dumping, handlingsplan for inkludering, handlingsplan mot fattigdom, seniormelding, pensjonsmelding, uføreutvalg – som kommer, og utdanning som virkemiddel for sosial utjevning. Det ruller jo ut nasjonale helseplaner fra Helse- og omsorgsdepartementet for tiden, både på habiliterings- og rehabiliteringsområdet, når det gjelder ulikheter i helse, og det kommer på utdanningsområdet. Så her står virkemidlene i kø.

Solveig Horne hadde her overtatt presidentplassen.

Robert Eriksson (FrP) [13:02:35]: Det var Karin Andersen som fikk meg til igjen å ta ordet.

Mitt innlegg nevnte jeg ikke Verdal med et eneste ord, men når jeg får muligheten, vil jeg gjerne snakke om Norges vakreste kommune, nemlig Verdal, og tar den utfordringen på strak arm også i denne salen.

Mitt poeng var faktisk at det er ikke slik at det er en statlig finansiering av økonomisk sosialhjelp. Hele poenget til Fremskrittspartiet er nettopp å få den integrert. Hvis en nå går inn på NAV-kontoret i Verdal, som komiteen besøkte, har det blitt et helt annet NAV-kontor i dag enn den gang vi besøkte det. Den gang kom vi inn én dør. Der satt det folk som behandlet søknader om økonomisk sosialhjelp, der satt trygdeetaten, og der satt Aetat – i det sam-

me lokalet. I dag kommer en inn én dør, for så å gå inn to nye dører. I det lokalet vi var inne i, er det satt opp en vegg som skiller mellom den kommunale og den statlige delen av NAV-kontoret. Det har blitt resultatet i Verdal, og det kan hvem som helst i dag gå inn døren og se. Jeg er jevnlig på det kontoret og prater med folk som jobber der, og får også de tjenester jeg har bruk for, på det kontoret.

Så vil jeg rette opp en misforståelse. Jeg sa at Regjeringen innfører en kommunal medfinansiering av VTA. Det er ikke riktig. Jeg beklager det. I dag er det slik at også kommunene har en medfinansiering. Mitt poeng med å få dette statlig er nettopp det som også FFO peker på i sin høringsuttalelse til komiteen, der de sier at FFO tidligere i en rekke ulike sammenhenger har reist en bekymring for at kommunene ikke gjennomgående har fulgt opp ansvaret de er pålagt overfor såkalte vernede bedrifter. Det er jo et problem at når kommunene ikke følger opp det ansvaret, vil det gå ut over brukerne. Det vil bli færre plasser. For å forhindre at det skjer, er det mye bedre, slik Fremskrittspartiet har tatt til orde for og foreslår, at man får en statlig finansiering. Så må man sørge for at finansieringen er på plass, sørge for at antall plasser er tilgjengelig, og sørge for at flest mulig også av funksjonshemmede får en verdig hverdag og har noe meningsfylt å gå til, heller enn at de skal bli en kvoteringspost eller en salderingspost på budsjettene, slik tilfellet er i dag.

Så jeg registrerer at representantene Eriksson og Andersen er uenige. Men så vidt jeg vet, er det ikke slik at man har en statlig finansiering av sosialhjelp. Fortsatt er det slik – iallfall var det slik i min kommune da jeg var med og behandlet kommunebudsjettet – at man har sosialhjelpen på kommunebudsjettet, og det er det vi ønsker å ta ut. Det er et forslag vi har fremmet før, men som SV dessverre har stemt imot.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [13:05:52]: Poenget er at sosialhjelpen er den ytelsen som Stortinget har vedtatt skal være en del av NAV-reformen – en kommunal ytelse, men NAV skal være ett kontor. Hvis det er slik at man i enkelte NAV-kontorer nå etablerer en ny vegg mellom kommunen og staten, ber jeg statsråden merke seg det og rydde opp i det, for slik skal det altså ikke være.

Mitt poeng var at representanten Eriksson var bekymret for at de som gikk på sosialhjelp, ikke fikk noe annet tilbud enn å bli skjøvet over på uføretrygd, og så tar man det neste steget: å være imot kvalifiseringsstønaden – ikke programmet, men stønaden. Det mener jeg ikke henger sammen. Hvis man er opptatt av at folk skal få noe annet å gjøre og ikke bli skjøvet over på uføretrygd og bli sykere og sykere, for det blir man hvis man blir gående i en slik runddans, er jo dette en gylden mulighet til å støtte det opplegget som gis nå. For det er nettopp det dette handler om, at folk skal gis en individuell arbeidsevnevurdering og kunne gis mulighet til et helhetlig opplegg som skal

kunne føre langt flere tilbake til arbeidslivet. Det har lyktes, det har vi sett mange steder.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2305)

S a k n r . 2

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Martin Engeset og Per-Kristian Foss om alternative modeller for vurdering av søkernes funksjonsevne og medisinske forhold i uføresaker (Innst. S. nr. 138 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:106 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [13:08:28] (ordfører for saken): Martin Engeset og Per-Kristian Foss har på vegne av Høyre fremmet forslag om alternative modeller for vurdering av søkernes funksjonsevne og medisinske forhold i uføresaker. Forslagsstillerne viser til at det har vært en sterk økning i antall uføretrygdde over en årrekke. Tall fra trygdeetaten viser samtidig at bare 17 pst. av de som har vært sykmeldte et helt år, kommer tilbake i jobb. Tallene er bekymringsfulle. Legene, og da svært ofte den enkeltes fastlege, spiller en svært viktig rolle fram mot uføretrygd. Mye kan tyde på at disse legene er for nær pasienten og i for stor grad legger vekt på pasientenes begrensninger framfor muligheter, samtidig som det uten tvil er fastlegen som til syvende og sist vet mest om pasienten. Det kan være grunn til å se på disse to sidene ved fastlegenes betydning før uføretrygd innvilges.

Ifølge brev fra statsråden av 9. oktober 2006 har OECD pekt på behandlende leges sentrale rolle i det norske trygdesystemet som et problem. I de fleste andre OECD-land vurderes søknader om uføreytelser av nøytrale leger som ikke kjenner pasienten. Disse er enten ansatt i trygdeadministrasjonen eller utfører denne jobben ved siden av annen praksis. Videre viser statsråden til at trygdeetaten i 2005 gjennomførte et todelt forsøk med bruk av uavhengige leger for vurdering. I det ene forsøket gikk uavhengig lege gjennom uføresøknadene, og i det andre forsøket innkalte de uavhengige legene til undersøkelser. Målet ved forsøket var, ifølge statsråden, å se om bruk av uavhengige leger ville sikre bedre kvalitet på de vurderinger som ble forelagt trygdeetaten.

Prosjektet ble evaluert av SINTEF Helse. De meste interessante funnene disse fant, var at legene etterlyste større bruk av funksjonsvurdering for å tydeliggjøre sammen-

hengen mellom sykdom og nedsatt arbeidsevne, og at man burde ha avklart de medisinske forholdene tidligere i stønadsløpet. SINTEFs leger konkluderer med at spesialistvurderinger ikke hører hjemme i slutfasen.

Trygdeetatens prosjekt og evalueringen av dette viser klart et behov for en gjennomgang av legenes rolle i uføresaker, noe både Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er enig i. Regjeringspartiene derimot mener i denne saken, som i de fleste andre saker, at dette kan sees på i en annen sammenheng en eller annen gang i framtiden. Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener dette er en altfor passiv tilnærming til et økende problem, nemlig den voldsomme veksten i antall uføretrygdde i Norge.

Norge har mangel på arbeidskraft, samtidig som det å bli uføretrygd er et problem for den uføretrygdde selv på sikt. Strammere økonomi og det å ikke være en del av arbeidsmarkedet oppleves av mange som svært ekskluderende og vanskelig. Det er derfor viktig at man i mye større grad greier å kartlegge den enkeltes restarbeidsevne og tilrettelegge for at denne restarbeidsevnen kan brukes. I den sammenheng vil legene ha en viktig og sentral rolle.

Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer derfor et konkret forslag hvor vi ber om at problemstillingen blir vurdert og belyst.

Med dette tar jeg opp forslaget slik det ligger i saken.

Presidenten: Representanten Kari Kjønås Kjos har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Eva Kristin Hansen (A) [13:12:17]: Det er en samlet opposisjon som i dag fremmer en sak der de ber Regjeringen om å komme med forslag til alternative modeller for vurdering av søkernes funksjonsevne og medisinske forhold i uføresaker, herunder bruk av rådgivende leger og legespesialister. Flertallet har foreslått at dette forslaget skal vedlegges protokollen. Grunnen til det er ikke at vi ikke ønsker å diskutere de problemstillingene som blir tatt opp – tvert imot. Men legenes rolle ved tildeling av trygdeytelser er tema for Uførepensjonsutvalget som skal legge fram sitt arbeid i mai 2007, altså om under to måneder. Vi mener derfor det er naturlig å vente på det de kommer med.

Opposisjonen kommer med kritikk av dette i sine merknader og kaller det å skyve spørsmålet inn i framtiden. Det er det ikke. Jeg vil heller si at det er forhastet å dra konklusjonene nå i underkant av to måneder før utvalget kommer med sine ting.

Når det er sagt, tror jeg det er riktig at allmennlegen har en sentral rolle når det gjelder tildeling av trygdeytelser, og kanskje særlig i forhold til å vurdere uførepensjon. Det er fastlegen som kjenner pasienten best. OECD har på sin side pekt på at allmennlegens dominerende rolle ved tildeling av uføreytelser kan være et problem, og at det i mange andre land er uavhengige leger som vurderer søknader om uførepensjon. Men når SINTEF Helse evaluerte forsøket som trygdeetaten hadde i 2005, som saksordfører også var inne på, om å la uavhengige leger vurdere uføresøknader, kom man fram til at allmennlegene og de uav-

hengige legene stort sett hadde sammenfallende vurderinger. Da er det betimelig å stille spørsmålet om det er klokt å bruke ytterligere legeressurser, når det faktisk ikke medfører noen endring i selve uførevurderingen.

Noe annet som de kom fram til i evalueringen, var at man burde bli bedre til å avklare medisinske forhold tidligere i stønadsforløpet. Det siste henger nært opp til den debatten vi hadde i stad om St.meld. nr. 9 for 2006–2007, hvor man nettopp legger opp til at folk skal få avklaring og oppfølging tidlig, også på det medisinske området.

I tillegg har jeg lyst til å nevne det som Stortinget tidligere har vedtatt i forhold til oppfølging av sykmeldte, ved behandling av Ot.prp. nr. 6 for 2006–2007. Der ble det nemlig vedtatt at det skal utarbeides oppfølgingsplaner så tidlig som mulig – og som helt avgjørende for å redusere utstøting og uføretrygding ved tidligere og bedre samspill mellom primærlegen, den ansatte og arbeidsplassen om tilrettelegging og oppfølging. Som vi skriver i våre merknader i denne innstillingen, mener vi at dette kanskje er en mer hensiktsmessig bruk av medisinsk personell enn å bruke ressurser på ren kontrollvirksomhet. Vi har ikke sagt at vi avviser å diskutere de problemstillingene som opposisjonen tar opp, men vi mener faktisk at vi burde vente og se på det som Uførepensjonsutvalget kommer fram til, og ikke dra forhastede konklusjoner i dag.

Martin Engeset (H) [13:15:44]: Da vi for mange måneder siden fremmet dette forslaget, var det med utgangspunkt i den meget bekymringsfulle veksten i antall uføretrygdete. Men vi sa da vi fremmet forslaget, at vi ønsket å behandle det i sammenheng med stortingsmeldingen. I det lå selvfølgelig en forventning om at forslaget ville bli tatt under reell behandling i den sammenheng, ikke bare bli utsatt på ubestemt tid. Hadde det vært så enkelt som representanten Eva Kristin Hansen sier, at det er snakk om at vi skal behandle dette om to måneder, hadde det vært til å leve med. Men som jeg tidligere har vært inne på i dag, er det som skjer om to måneder, at det kommer en NOU med forslag som skal på høring. Så skal det skrives en stortingsmelding, som kommer våren 2008, og deretter skal de konkrete forslag leveres, som i beste fall presenteres for Stortinget i 2009. Så det er ikke snakk om to måneder. Det er snakk om minst to år! Det er det som gjør den store forskjellen her. Vi ønsker å gjøre det vi kan gjøre nå, for å komme i gang med endringer som på sikt kanskje kan gi effekt.

Vi har en alvorlig utfordring når det gjelder utviklingen i antall uføretrygdete, både for den enkelte, for arbeidsmarkedet og for bærekraften i velferdssystemet. For den enkelte innebærer en uførepensjonering at man blir utstøtt. Veldig mange ønsker mest av alt å fortsette i arbeidsmarkedet, men får ikke anledning til det. Vi mener at uførepensjon først burde utløses når alt annet er forsøkt. Videre er det et stort behov for arbeidskraft, og mangelen på arbeidskraft hemmer verdiskapingen og bidrar også til at vi får en høyere rente enn vi ellers hadde hatt. Når det gjelder bærekraften i velferdssystemet, står det nå stadig færre arbeidstakere bak hver person som lever av en eller annen form for trygdeytelse. Dette er alvorlig.

Alle fortjener en ny sjanse. Mennesker som faller utenfor, skal møtes med medisinsk og funksjonsmessig vurdering, tiltak og oppfølging. Forslaget fra Høyre er ment å gi brukerne og mennesker som faller utenfor, en kvalitets-sikker vurdering for at disse skal kunne følges opp på en best mulig måte. Dette burde være et mål det var mulig å nå i det som kalles verdens rikeste land.

En samlet opposisjon ber Regjeringen komme med alternative modeller for vurdering av funksjonsevne og medisinske forhold i uføresaker. Vi opplever at de rød-grønne ikke er uenige i substans, men i tempo, og at de vil avvente en utredning, få en stortingsmelding, hvis tiltak først vil ha virkning fra ca. 2010, som jeg pekte på innledningsvis. Dette er for passivt med tanke på den meget alvorlige utfordringen som veksten i antall uføretrygdete representerer, både for bærekraft og arbeidsmarked. Dette er for passivt overfor alle dem som blir skjøvet ut av arbeid uten å få den oppfølgingen de fortjener. Det er heller ikke slik, etter vår oppfatning, at det er noen motsetning mellom det å komme med endringer nå og å implementere en større reform i 2009 eller 2010, tvert imot. Da vil man ha et enda bedre erfaringsgrunnlag for å vurdere ulike løsninger til beste for dem som står i fare for å falle ut av arbeidslivet. Det fortjener disse menneskene, og det er nødvendig av hensyn til velferdssamfunnets videre utvikling.

Karin Andersen (SV) [13:19:58]: Jeg tror det er stor enighet om hensikten, nemlig at ingen skal skyves ut av arbeidslivet ufrivillig og havne på trygd. Men det er jo en diskusjon om det forslaget som er fremmet i dag, er det rette virkemiddelet, at det er en slags forsterking av portvokterfunksjonen og vurderinger knyttet til de rent medisinske forhold som er de viktigste grep å ta for å hindre at flere havner på uføretrygd. Dermed er man nok langt mer tilbakeholden i SV enn i Høyre med å tro på slike virkemidler, som at ytelsene er for høge og porten for vid.

Problemet her er at man ikke får oppfølging tidsnok, at vurderinger av medisinske forhold, men også av en del sosiale forhold ikke blir gjort tidsnok og godt nok, og at de vurderingene som blir gjort på arbeidsplassene, heller ikke er gode nok. Da er det ikke bare legefunksjonen som er viktig, men det er annet helsepersonell som kanskje er enda mer relevant, som burde komme inn, f.eks. fysioterapeuter og ergoterapeuter, altså personer som kan mer om hvordan man kan fungere med sine vondter og plager i en arbeidssituasjon. De må inn i vurderingen av arbeidsevne, for det er jo det vi snakker om nå, at man skal ha en arbeidsevnevurdering. Men det er også viktig å ikke være naiv, for sjøl om man kanskje kan finne en liten restarbeidsevne, er det jo ikke sikkert at vi har et arbeidsliv som sier: Velkommen til oss, vi er villige til å ta deg imot. Derfor kommer Regjeringen med bl.a. lønnstilskuddsmuligheten, som gjør at dette skal bli enklere.

Denne arbeidsevnevurderingen må være noe langt mer enn en medisinsk vurdering av helse. Den må være en vurdering av muligheter, interesser og erfaringer, slik at man kan bygge folk opp, kanskje på tross av medisinske plager som de har, men der man tar fatt i det vi snakket

mye om i forrige sak, nemlig sjølliten, sjølbildet og trua på at man er verdt noe. Det er kanskje det aller viktigste, for hvis man har det, kan man stå gjennom livets kast både når det gjelder helse og andre ting.

Noe av det jeg synes det blir snakket lite om, men som representanten Eva Kristin Hansen var inne på, er at en slik dobbelkontrollering av uføresøknader, som jeg mener Høyre og opposisjonen tar til orde for nå, krever store legeressurser som jeg ikke kan se at dette landet har. Hvis vi hadde hatt det, skulle vi bruke dem til dette, eller skulle vi isteden bruke dem til å gi de folkene som vi vet i dag står i kø for å få medisinsk behandling, den behandlingen de trenger? Fra SVs side tror jeg vi kan si veldig klart at ja, det vil vi. Vi har tro på at de virkemidlene vi nå foreslår innen arbeidsmarkedspolitikken, kommer til å virke. Det er en mye viktigere innfallsvinkel enn å si at vi skal doble med flere sett leger, hvor den ene legen skal kontrollere den andre, særlig når vi ser på den SINTEF-rapporten som har konkludert med at problemet ikke var at den vurderingen som ble gjort til slutt, var feil, men at en ikke fikk helsehjelp tidsnok. Da er det viktig å husholdere også med de helsepersonellressursene vi har, på en slik måte at folk faktisk får helsehjelp. Det må være hovedfokuset vårt.

I forrige debatt snakket vi mye om at det kanskje er veldig mange som får uføretrygd, som har en arbeidsevne som de gjerne vil bruke, og at vi vil hjelpe folk med det. Men samtidig er det også klart at det er noen som ikke får uføretrygd når de skal ha det. Det er mange historier fra unge uføre som forteller at de blir tilbudt uføretrygd – som det første de møter når de kommet til NAV. Men det er også mange folk som danser rundt i dette systemet i årevis, fra ytelse til ytelse, til sosialhjelp og til ny ytelse. Alle vet at disse menneskene skulle hatt en uføretrygd. Derfor blir det veldig viktig at vi greier å gjøre denne sorteringen riktig framover, slik at ressursene kan brukes optimalt i forhold til de som skal i jobb, og har muligheter til det, men folk som er syke, skal få lov til å ha fred og være i fred, ha en ytelse, og ikke bli påført dårlig samvittighet fordi de har vært uheldige i livet sitt og kanskje fått en sykdom som gjør at det er umulig å stå i arbeidslivet.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [13:25:02]: Et samlet politisk Norge er bekymret for økningen i antallet uføretrygdede. Særlig er det urovekkende at andelen uføretrygdede menn under 30 år og andelen kvinner mellom 30 og 40 år øker forholdsvis mye. For mange er uføretrygd et dårlig alternativ som innebærer isolasjon og mangel på deltakelse i samfunnet. Det er derfor svært viktig at vi innretter velferdssystemet slik at alle som har mulighet til å delta i arbeidslivet, kan delta.

Arbeidet med å inkludere flere i arbeidslivet er viktigere enn noen gang. Det er viktig fordi vi ønsker et inkluderende samfunn med plass til alle. Det er viktig fordi vi ønsker at den enkelte skal gis mulighet til å bidra med sine unike egenskaper, og det er viktig fordi samfunnet trenger flere omsorgsfulle hender og kloke hoder.

Vi har tidligere i dag drøftet St.meld. nr. 9 for 2006-2007, og hovedfokuset har vært hvordan vi gjennom arbeidsrettede tiltak kan få flere i arbeid. Kvalifisering og

motivering av det enkelte menneske som i dag står utenfor arbeidslivet, er svært viktig om vi skal lykkes. Men det er også avgjørende at de medisinske vurderingene som gjennomføres forut for behandlingen av en søknad om uføretrygd, er så grundige og objektive som overhodet mulig.

Til tross for høy ressursbruk og gode arbeidsmarkeds-tiltak har OECD påpekt at Norge har relativt svake resultater å vise til. Det skyldes i stor grad at tiltak ofte settes inn for sent. Gjennomsnittlig går det f.eks. mer enn to og et halvt år fra sykdom til attføringstiltak settes i gang. Tall fra NAV viser at bare 1,5 pst. av de som i dag får tidsbegrenset uføretrygd, har aktivitetstilbud. Dette er for dårlig.

Det er viktig at statsråden sammen med NAVs ledelse sørger for at kunnskapen om at det er lettere å få mennesker tilbake i jobb dersom tiltak settes inn raskt, får større betydning i det daglige arbeidet i etaten.

Vi i Kristelig Folkeparti er enig med Høyre i at det er behov for å utrede alternative modeller for vurdering av søkerens funksjonsevne og medisinske forhold i uføresaker. Veksten i antallet uføretrygdede er av en slik karakter at den må adresseres fra ulike innfallsvinkler. Vi må ha flere tanker i hodet på en gang, både arbeide for at flere uføretrygdede kommer tilbake i jobb, og at færre henvises til en ordning som innebærer passivitet.

I Kristelig Folkeparti har vi ikke konkludert med hvilken modell som er best for å vurdere arbeidsmulighetene til dem som søker uføretrygd, men mye kan tale for at en slik vurdering bør foretas av helsepersonell som har et noe mer distansert forhold til pasienten enn dennes fastlege. Jeg tror ikke dette nødvendigvis vil medføre økt bruk av legeressurser, men at ressursene brukes på en måte som tjener både den enkelte og samfunnet bedre.

Uførepensjonsutvalget har en viktig oppgave, og dets utredning vil bli studert med stor interesse. Jeg håper at utvalget vil komme med forslag som kan snu den negative utviklingen i antallet uføretrygdede. Det vil være viktig med en grundig diskusjon både av om dagens retningslinjer for hvilke krav som skal stilles til medisinsk dokumentasjon, er gode nok, og om den faglige prøvingen av kravene holder tilstrekkelig kvalitet.

Kristelig Folkeparti ser fram til et tverrpolitisk samarbeid om uførepensjonsordningen framover. Jeg viser for øvrig til innstillingen og de forslag som er foreslått der.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [13:29:28]: Jeg tror at flertallets innstilling til vedtak er den klokeste nå. Det vil være uønskelig og uheldig å rushe fram en sak for Stortinget om alternative modeller for vurdering av funksjonsevne i uføresaker og bruk av rådgivende leger før vi har fått Uførepensjonsutvalgets innstilling, spesielt siden resultatene fra de forsøk som har vært gjennomført med bruk av uavhengige leger til å vurdere uføresøknader, ikke har gitt svar som tilsier at resultatene ville blitt annerledes enn med dagens system.

Vi er alle enige om at økningen i antallet uføretrygdede er foruroligende. Så er spørsmålet om dette er på grunn av «snille» leger som «hjelper» sine klienter ut av arbeidslivet, slik forslagsstillerne kan forstås å mene, eller om det

er arbeidslivet som ikke er tilstrekkelig fleksibelt til å fange opp endringer i ansattes arbeidsforutsetninger. Jeg tror det er like stor grunn til å ha oppmerksomhet mot arbeidslivets evne til å absorbere mennesker med endret eller nedsatt arbeidsevne som å fokusere på feildiagnostisering fra legenes side. Men begge deler er det viktig å ha søkelystet mot.

Ut fra dette er jeg glad for de endringer vi har fått i IA-avtalen. Mer systematikk i oppfølgingen av syke arbeidstakere og sterkere involvering av arbeidsgiver i vurderingene som gjøres, er ensidig positivt. Det er viktig at arbeidstakerne opplever at det rettes forventninger og forpliktelser mot alle parter, altså mot arbeidstaker, arbeidsgiver og samfunn i sum. Det er dette som kan bidra til at vi får endringer og flere tilbake i arbeid tidligere.

Jeg er enig med medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre når de sier at dette er et spørsmål «om samfunnets vilje til å gi mennesker som faller utenfor en ny sjanse i arbeidslivet». Det er vi enige om. Så er jeg sterkt i tvil om de arbeidstakerne vi snakker om, føler at disse partiene lever opp til sitt utsagn når de ensidig peker på faren for at behandlende lege står «for nær» pasienten til å kunne foreta en nøytral vurdering.

Jeg motsetter meg ikke på prinsipielt grunnlag en «second opinion» fra en rådgivende lege i trygdesaker, men jeg vil gjerne veie nytten opp mot ressursbruken av en mangelressurs. Dessuten må ikke dette bli *det* virkemiddelet som vi henviser til for å få flere tilbake til arbeid istedenfor over på trygd.

André N. Skjelstad (V) [13:32:33]: Forslagsstillerne peker på at utviklingen er svært bekymringsfull, og stiller krav til utprøving av nye virkemidler for å stanse den langvarige veksten i antall uføretrygdede.

Det pekes også videre på legenes avgjørende rolle, noe jeg vil si meg enig i. Jeg vil også si at omlegging sammen med andre tiltak, som f.eks. tidsbegrenset uførestønad, vil føre til en reduksjon i veksten av antall uføretrygdede.

Jeg vil videre bemerke at en er positiv til det som har skjedd tidligere i dag i forbindelse med St.meld. nr. 9, at en foreslår å innlemme de som i dag mottar tidsbegrenset uførestønad, inn i en ny midlertidig folketrygdytelse sammen med dagens ordninger for attføring og rehabilitering – dette med henblikk på at det faktisk kan ligge en stor forenklingsgevinst i det for brukerne på sikt.

Jeg mener at det er nødvendig og ønskelig å foreta en gjennomgang av alternative modeller for vurdering av funksjonshemmende og medisinske forhold ved behandling av søknad om uføreytelser, herunder bruk av rådgivende leger og legespesialister. Vi vil at det ikke først og fremst skal være et spørsmål om ressurser, men om samfunnets vilje til å gi folk som faller utenfor, en ny mulighet i arbeidslivet. Det er viktig at det enkelte menneske får den oppfølging og uavhengige vurdering som det burde få, når spørsmålet er om dette menneske kan delta med sine ressurser i arbeidslivet eller ikke.

Jeg vil også bemerke til det representanten Andersen sa tidligere i denne debatten, om at hun var bekymret over

at en skulle bruke legeressurser på dette, og om det var en rett å bruke ressursene på denne måten, at jeg mener dette også handler om verdighet for dem som går mellom disse beskrankningene, og at man må være villig til å la dem få en avklarende behandling for å komme videre. Jeg tror ikke at det nødvendigvis medfører noe mer bruk av legetjenester.

Ut fra dette støtter Venstre mindretallsforslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

C a r l I . H a g e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [13:35:11]: Høyres gjennomgangstone i debatten i dag har vært at Regjeringen er for sendreiktig. Det går for lang tid, vi er for passive.

Jeg må si jeg synes det er ganske morsomt å høre at det nettopp er det Høyres representanter fremmer som hovedkritikk. Det gjentas i denne saken. Hvis det var slik at det store problemet i Norge knyttet til veksten i antall uføre var mangel på leger som foretok en vurdering, og hvis det store problemet er at det nå går for sent, kan man jo lure på hvorfor Høyre aldri foretok denne endringen da de selv satt i regjering og hadde muligheten til å styre de forslagene som kom fra regjeringen. Høydepunktet i debatten var jo da Per-Kristian Foss etterlyste hvorfor man ikke gjorde noe med avkortingsreglene for dem som ønsket å jobbe i alderen mellom 67 og 70 år, for ifølge Foss var det bare å fremme et forslag til budsjettvedtak. Er det noen som har hatt muligheten til å fremme slike forslag til budsjettvedtak, må det jo være representanten Per-Kristian Foss, og det kan ikke være uten grunn at han greide å være finansminister i fire år uten å være halv nært et slikt forslag. Slikt gjør ikke veldig inntrykk på meg, det må jeg si.

Men på ett område foretok jo den forrige regjeringen seg noe. De valgte nemlig å oppnevne et offentlig utvalg som skulle gjennomgå uføretrygden, for det var stor vekst i antall uføretrygdede, og uføretrygden ble påvirket av pensjonsreformen. Så løsningen mens de satt i regjeringskontorene, var å oppnevne dette offentlige utvalget, som jeg tok over da jeg kom i Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Nå skal utvalget legge fram sin rapport om et par måneder. Vi vet at blant de temaene de berører, er f.eks. legens rolle i forhold til uføretrygd. Da skulle det ha tatt seg ut om vi – rett før vi får den rapporten fra noen som har gått grundig inn i dette spørsmålet – skulle si at den vil vi ikke lese før vi begynner å utrede alternative modeller. Nei, det har vi ikke tid til å vente på, etter at vi nå har ventet i to år på rapporten fra det utvalget som Høyre selv var med på å oppnevne da de var i regjeringsposisjon.

Min innfallsvinkel til dette vil være at jeg gjerne vil lese rapporten. Når vi har fått dette utvalget – og jeg tror Høyre bidro til at det er mange kloke mennesker som sitter i det – vil jeg lese hva de har kommet fram til. Så får vi se om deres analyse viser at årsaken til veksten i antall uføretrygdede er mangel på leger som foretar vurderinger. Så langt viser ingen evalueringsrapporter i Norge at det er hovedutfordringen. Det er mange utfordringer, men

få viser til det. Hvis det er slik at analysen fra Uførepensjonsutvalget viser at det store problemet når det gjelder veksten i antall uføretrygdede, er mangel på en ekstra lege til å gå igjennom saken, kan jeg love at vi ikke behøver å vente i årevis på å fremme forslag om å gjøre noe med det. Etter å ha lest analysen og eventuelt blitt imponert over den kan vi fremme den type forslag uten å vente på høring og på en stortingsmelding. Men la oss først lese hva som står i den utvalgsrapporten.

Jeg har også lyst til å si at det er viktig å huske at noe av det mest kritiske vi står overfor i denne sammenhengen, er at vi kommer for sent i gang, og det er det mange som har påpekt i debatten. Derfor gjør vi nå store, viktige grep i sykemeldingsperioden ved at vi har pålagt IA-bedrifter å ha et dialogmøte etter seks uker, der legen skal trekkes inn, og at det skal være et dialogmøte etter seks måneder, arrangert av NAV, der legen skal trekkes inn. Det blir 60 000–70 000 møter der legen skal trekkes inn tidligere for å forhindre at en sak ender med uføretrygd.

Slik jeg analyserer denne situasjonen i forkant av Uførepensjonsutvalgets rapport, er at vi nå gjør klokt i å la legene først og fremst innta den viktige rollen som dialogmøtet vil representere. Det er en enorm ekstra arbeidsoppgave for både NAV og legestanden i Norge. Så får vi lese rapporten fra Uførepensjonsutvalget, og så får vi se om det der finnes et grunnlag for strakstiltak i forhold til det dette Dokument nr. 8-forslaget behandler.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2306)

S a k n r . 3

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Entra Eiendom AS (Innst. S. nr. 124 (2006-2007), jf. Dokument nr. 3:2 (2006-2007))

Inge Ryan (SV) [13:40:34] (ordfører for saken): Etter at kontroll- og konstitusjonskomiteen avgav sin innstilling, har det framkommet opplysninger i en rapport fra Det Norske Veritas. Veritas har på oppdrag av Entra Eiendom AS foretatt en gjennomgang av transaksjoner knyttet til salg av Cort Adelters gate 33 og salg og tilbakekjøp av Fritznerns gate 12. I tilleggsoplysninger mottatt av Riksrevisjonen 19. mars, dvs. i går, står det at Riksrevisjonen ikke har fått tilgang til alle relevante dokumenter, noe Riksrevisjonen skriver har medført at Riksrevisjonen har blitt feilinformert på noen områder.

De nye opplysningene skaper usikkerhet om hva som har skjedd i forbindelse med transaksjoner knyttet til Cort Adelters gate 33 og Fritznerns gate 12. Derfor er det etter min mening best at komiteen vurderer de nye opplysningene, og hvordan saken skal behandles videre. Jeg tillater meg derfor på vegne av komiteen å anmode om at innstillingen sendes tilbake til komiteen.

Presidenten: Ingen innvendinger er kommet mot saksordføreren anmodning, og innstillingen foreslås

sendt tilbake til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 4

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om anmodnings- og utredningsvedtak i stortings sesjonen 2005-2006 (Innst. S. nr. 125 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 4 (2006-2007))

Lodve Solholm (FrP) [13:42:14] (leiar i komiteen og ordfører for saka): Som det går fram av innstillinga, vart det gjort 9 oppmodingsvedtak i perioden 2005–2006, mens det i perioden 2004–2005 vart gjort 43. Det er kanskje grunn til å tru at den neste St.meld. nr. 4 blir nokså tynn, i og med at vi er i den situasjonen at vi har ei fleirtalsregjering, og ikkje kan vente at det blir gjort for mange oppmodingsvedtak der Regjeringa blir beden om å følge opp.

Men når det er sagt, vil komiteen også seie seg nøgd med meldinga slik ho no er. Etter ein del oppmodingar frå komiteen om ei oversiktleg og tydeleg St.meld. nr. 4 har ho blitt betre og betre. Det som har vore komiteens merknad, har vore at ein kanskje har svart på ein del av oppmodingsvedtaka gjennom budsjettproposisjonane, og så har ikkje det blitt teke opp att i St.meld. nr. 4. Dermed har det ikkje blitt så oversiktleg som komiteen ønskjer, i og med at det er kontroll- konstitusjonskomiteen som skal behandle oppfølginga av stortingsvedtak.

Det har, som sagt, blitt betre, og komiteen er også nøgd med oppfølginga som Regjeringa legg opp til. Med nokre få unntak er det faktisk ei samrøystes komiteinnstilling der vi seier oss rimeleg godt nøgde med den måten som dette blir følgt opp på. Det ein kan åtvare mot, er at når Regjeringa har sagt at ho nødvendigvis ikkje har sett i gang med å arbeide så raskt, må ikkje det bli ei sovepute, men komiteen må bli orientert etter kvart som det skjer.

Eg har berre lyst til å vise til ein merknad frå komiteen som går på korleis ein ønskjer at det skal følgjast opp. Det gjeld Olje- og energidepartementet, vedtak nr. 440, 8. juni 2005, der Stortinget gjorde følgjande vedtak:

«Stortinget ber Regjeringa om å utarbeide en stortingsmelding der det legges opp til en helhetlig gjennomgang av norsk gassinfrastruktur og norsk gassforvaltning. Det ses på framtidige transportløsninger for norsk gass der de samfunnsmessige sidene tillegges betydelig vekt.»

Departementet skriv at ein er litt usikker på om det skal bli ei stortingsmelding eller ikkje, og om tilbakemeldinga kanskje skal ha ei anna form.

Då seier komiteen følgjande:

«Komiteen viser til Stortingets vedtak hvoretter Regjeringa er bedt om å utarbeide en stortingsmelding der det legges opp til en helhetlig gjennomgang av norsk gassinfrastruktur og norsk gassforvaltning. Komiteen registrerer at Regjeringa tar sikte på å gi en tilbakemelding til Stortinget, men uten å ta stilling til hvorvidt dette skal være en stortingsmelding eller ikke.»

Så strekar komiteen under:

«Komiteen vil understreke at Regjeringen skal gjennomføre Stortingets vedtak i tråd med vedtakets ordlyd eller alternativt gå tilbake til Stortinget og anmode om å få gi tilbakemelding i en annen form.»

Eg synest det er riktig og viktig at komiteen peikar på dette, og vonleg tek Regjeringa seg også det ad notam.

Så berre nokre få ord om eit punkt der Framstegspartiet ikkje er heilt nøgd med oppfølginga. Dei andre partia er godt nøgde. Det gjeld kravet om butid etter at ein har vore i utlandet og kome tilbake til Noreg, og når ein igjen får opparbeidde rettar. Det er stortingsvedtak nr. 346. Regjeringa antydar at ein vil jobbe vidare med saka, men tidfestar ikkje når ein eventuelt skal få eit svar i Stortinget på korleis dette blir. Det som er overraskande, er jo at det var eit samrøystes storting som vedtok at ein skulle få orden på dette, få ei tidfesting. Det Framstegspartiet vil, er at dette no skal tidfestast, og vi ber Regjeringa kome tilbake med eit opplegg på slutten av dette året.

Eg tek med dette opp forslaget frå Framstegspartiet, som er teke inn i innstillinga.

S o l v e i g H o r n e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Lodve Solholm har tatt opp det forslaget han refererte til.

Svein Roald Hansen (A) [13:47:59]: Stortingsmeldingen om oppfølgingen av anmodnings- og utredningsvedtak har ført til økt oppmerksomhet om hvorledes de vedtak Stortinget fatter, faktisk blir fulgt opp av Regjeringen. Saksordføreren har redegjort for hvordan komiteen ser på det i dagens innstilling.

Jeg har lyst til å si litt i tilknytning til disse sakene. Fram til regjeringsskiftet i 2005 opplevde vi en sterk økning i antall anmodningsvedtak. Flest var det i perioden 2002–2003, da det ble fattet hele 247 slike vedtak. Årsaken lå, naturlig nok, i den parlamentariske situasjonen med en mindretallsregjering som ikke hadde «fast følge», for å si det slik.

Hvis denne utviklingen hadde fortsatt, ville vi fått en situasjon som jeg tror ville vært uheldig ut fra den ansvarsdeling som parlamentarismen hviler på. Det kunne ført til en utvisking av ansvarsforholdet mellom regjering og storting og skapt en uklarhet som ville gjort det enda mer krevende for velgerne å holde seg orientert om hvem som har ansvaret for hva i det politiske liv.

Derfor er det gledelig at vi i den meldingen vi nå behandler, ser at antallet anmodningsvedtak er nede i ni. Jeg deler saksordføreren syn på at det forhåpentligvis blir enda færre utover i denne perioden.

Stortingets rett til å fatte denne typen vedtak er jo udiskutabel. Men i tillegg til den uklarhet en tiltakende tendens til stortingsregjereri medfører, er det også grunn til å advare mot en tendens til å fatte vedtak hvis grunnlag ikke alltid er tilstrekkelig utredet.

Hvis man ser på pålegg til Regjeringen om utredninger, har de i hele perioden vært overraskende få – dette selv om mange av vedtakene med fordel kunne vært formulert som utredningsanmodninger for å sikre at Stortinget, når saken kommer tilbake, har et tilfredsstillende grunnlag å fatte beslutninger på.

For å beholde sin makt over de store linjene på lang sikt tror jeg Stortinget bør være forsiktig med å utvikle en grad av stortingsregjereri der man treffer instruksvedtak i for mange saker. Enkelte ganger kan det være nødvendig, men da bør sakene være tilstrekkelig utredet, slik at Stortinget kan være sikker på at det vedtaket man treffer, også kan gjennomføres. Hvis ikke vil man kunne ende opp i en situasjon der befolkningen vil miste tillit til det politiske system fordi det fattes vedtak i denne sal som altså kan vise seg å ikke kunne gjennomføres, rett og slett fordi man ikke har overskuet alle konsekvensene da vedtaket ble fattet. Derfor bør Stortinget bruke sin initiativmulighet til å få satt saker på dagsordenen ved å be om utredninger og deretter basere sine endelige vedtak på de utredningene som da vil måtte bli levert fra Regjeringens side. Det kan ta lengre tid, men det tilsier også at man har større mulighet til å treffe korrekte beslutninger når man tar dem. Det er viktig at det føres en løpende kontroll med etterlevelsen av Stortingets vedtak. I hvilket omfang slike vedtak bør fattes, er et annet spørsmål.

Jeg har lyst til å si litt om fagkomiteenes rolle i behandlingen av anmodningsvedtakene. Slik vi gjør det i dag, oversendes meldingen til de respektive fagkomiteer for uttalelse før kontroll- og konstitusjonskomiteen avgir sin innstilling. Dette er en hensiktsmessig ordning. Det jeg imidlertid kunne ønske meg, var en sterkere fokusering på oppfølgingen av de vedtak som fattes innenfor de enkelte områder. Det gjelder både presisjonen ved utformingen av vedtak, og at de enkelte fagkomiteer sørger for systemer som gjør dem i stand til å følge med i om vedtakene faktisk følges opp. Det er ikke nok å vinne en votering i den salen hvis vedtaket ikke settes ut i livet.

Jeg har lyst til å bruke et eksempel som også saksordføreren var inne på, som kan skape unødig konflikt i vurderingen av om Stortingets vedtak er fulgt opp etter dets ordlyd eller ikke. Hvis det i vedtaket er bedt om at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en egen sak, er altså vedtaket ikke fulgt opp etter sin bokstav om tilbakemeldingen kommer i en budsjettproposisjon eller en samleproposisjon. For å unngå at formalismen blir like viktig som politikken kunne vi kanskje i Stortinget gjøre hyppigere bruk av formen «på egnet måte».

Det er også grunn til å presisere at kontrolloppgaven ikke består i om egne synspunkter har fått gjennomslag, men om vedtaket Stortinget har fattet, er gjennomført i henhold til sin ordlyd. Kampen om de politiske løsningene må skje i komiteene og i stortings salen – ikke i kontrollkomiteen under behandlingen av St.meld. nr. 4.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 2306)

S a k n r . 5

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om verksemda i Avinor 2006-2008 (Innst. S. nr. 142 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 15 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter og Venstre 5 minutter.

I tillegg blir det foreslått at statsråden får en taletid på inntil 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtaler fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Øyvind Halleraker (H) [13:54:15] (ordfører for saken): Den saken vi behandler i dag om virksomheten i Avinor, er i tråd med det styringsopplegget som ble etablert da Avinor AS ble opprettet under Bondevik II-regjeringen. Selskapet utarbeider årlig en statusrapport for selskapets virksomhet, herunder hovedutfordringer, planer og strategier for de neste årene.

Avinor er en viktig samfunnsaktør og en omfattende organisasjon. Selskapet har ansvaret for 46 statlige lufthavner rundt omkring i landet, herunder 25 kortbaneflyplasser og en helikopterlandingsplass. 12 flyplasser blir drevet i samarbeid med Forsvaret. Med unntak av et mindre antall ikke-statlige lufthavner som driver sin egen flyinformasjonstjeneste, er Avinor eneleverandør av flysikringstjenester til både sivil og militær luftfart. Flysikringstjenesten omfatter kontrolltårn på lufthavnene, tre kontrollsentraler og dessuten teknisk utstyr for flynavigasjon. Selskapet er i dag fullt ut selvfinansierende, og det er komiteen tilfreds med. Vel 60 pst. av inntektene er inntekter fra avgifter som flyselskapene betaler for bruken av tjenestene fra Avinor. Resten av inntektene er kommersielle inntekter, dvs. inntekter fra parkering, hotellvirksomhet, utleie av arealer og taxfree-salg på flyplassene.

For å ta konklusjonen først: Det kan slås fast med en gang at omorganiseringen av Luftfartsverket til selskapet Avinor AS og selskapets organisering i all hovedsak fungerer meget godt. Det er alltid utfordringer å ta tak i i et stort konsern, noe som jeg skal komme tilbake til, men helhetsinntrykket er at Avinor etter noen tøffe utfordringer på kostnadssiden går meget godt. Selskapets ansatte gjør sammen med luftfartens øvrige aktører hver dag en stor og viktig innsats for å holde vårt langstrakte land sammen.

Under forrige regjering og i valgkampen oppstod det en opphetet debatt om selskapets organisering. Høyre tror i likhet med samferdselsministeren at det ikke er noe umiddelbart behov for endringer av Avinors organisering. I dag er den politiske uenigheten i forhold til organisering knyttet til spørsmål om kanskje staten kan løse litt på eierskapet og slippe til regionale instanser som fylkeskommuner og kommuner og andre private aktører på eiersiden – aktører som kan bidra til å utvikle et enda bedre tilbud til de reisende, det være seg i form av service, antall avganger eller prisnivå.

Det kan ellers slås fast at det i all hovedsak er enighet om dagens modell for å finansiere flyplasser som driver med underskudd, ved hjelp av kryssfinansiering fra de store flyplassene.

Høyre er tilfreds med at Regjeringen framhever viktigheten av at Avinor viderefører arbeidet med å sikre en mest mulig kostnadseffektiv drift. Dette er ikke mindre viktig i en tid da luftfarten går historisk godt. Det er viktig at Avinor drives på en måte som også er robust for et trendsifte i luftfarten.

Komiteen anser det som svært viktig at Avinor framover fortsetter den langsiktige satsingen på bedre kapasitet i flysikringstjenesten, herunder flygeledertutdanning. Dette er en avgjørende forutsetning for effektiv og sikker luftfart, et av hovedmålene for Avinors virksomhet.

Partiene på ikke-sosialistisk side er i innstillingen opp-tatt av at Avinor arbeider for å få mer rutetrafikk til Norge. Dette arbeidet må videreføres og styrkes først og fremst av hensyn til reiselivsnæringen, men det er også viktig for å sikre et godt rutetilbud, og det kan styrke økonomien i Avinor.

I innstillingen peker vi også på behovet de mindre ikke-statlige flyplassene dekker, og hvordan de genererer trafikk inn til de større statlige flyplassene. Høyre og de ikke-sosialistiske partiene mener det bare er rett og rimelig at staten bidrar med midler til sikkerhetsinfrastruktur og beredskap til disse flyplassene, og har foreslått at det utarbeides en ny standard for dette som står i forhold til skjerpede sikkerhetsnormer. Lufthavnene på Stord, på Lista, i Notodden og i Skien har søkt om driftsstøtte og investeringsstøtte. Vi mener at disse søknadene bør imøtekommes ved at disse lufthavnene inkluderes i den kryss-subsidieringen som foretas mellom lufthavnene innenfor Avinor. Vi konstaterer dessverre at regjeringspartiene avviser dette, og at Regjeringen ikke vil se nærmere på spørsmålet, men fortsetter å holde disse utenfor. Jeg håper statsråden reviderer saken, og at hun kommer inn på dette i sitt innlegg.

Til tross for enighet om statlig eierskap til Avinor AS og kryssfinansieringsmodellen kan det etter Høyres mening være grunn til å se på om prosjektering, finansiering, bygging, vedlikehold og drifting av terminaler og infrastruktur kan konkurransesettes i større grad. I denne sammenheng kan det være naturlig å vurdere nye terminaler som f.eks. OPS-prosjekt.

Avinor vil ha store utfordringer framover med oppfølging av nye nasjonale forskrifter om store flyplasser og støyforskrift for Oslo Lufthavn Gardermoen. Innretning

gen på Avinors avgifter vil påvirkes av EU-regelverk og kostnader knyttet til sikkerhet på flyplassene. Flysikring og oppgradering og utbygging av infrastruktur vil vokse markant. Trafikkvekst betyr også økte inntekter. Det er derfor gledelig at brukerfinansiering og kommersielle inntekter fortsatt ventes å holde Avinor selvfinansierende. Til tross for at selskapet går godt, mener Høyre at det kan være fornuftig å vurdere opprettelse av et eget datterselskap for den kommersielle virksomheten i Avinor. Det vil bidra til å profesjonalisere aktiviteten ytterligere.

Avinor har satt i gang en rekke prosjekter knyttet til flysikkerhet, som skal gjøre selskapet ledende på områder der Norge har spesielle utfordringer. Dette gjelder bl.a. oppgradering av de regionale lufthavnene og vinterdrift av lufthavner. Dette er svært positivt. I denne sammenheng vil jeg også nevne spennende utvikling innenfor friksjonsmåling ved hjelp av enheter som installeres i flyet. Luftfartstilsynet er kontaktet om denne nyvinningen, og vi er svært spente på oppfølgingen og resultatet.

I tillegg til de investeringene som er knyttet til sikkerhet, skal Avinor investere store beløp på lufthavnene de nærmeste årene. Avinor har i dag likviditetsreserver på 2,3 milliarder kr og en langsiktig rentebærende gjeld på 7 milliarder kr, hovedsakelig knyttet til et lån fra staten til Oslo Lufthavn AS. Som følge av store investeringer de nærmeste årene kan Avinor få behov for å ta opp lån i det private markedet. Avinor ser for seg et lånebehov på maksimalt 2 milliarder kr.

Komiteen har merket seg at selskapet vil medvirke i lokale og nasjonale planprosesser for å sikre at forholdene legges til rette for nødvendig ekspansjon, bl.a. ved båndlegging av areal for en tredje rullebane ved Oslo Lufthavn Gardermoen.

Ellers har Høyre og komiteens flertall merket seg den ferske rapporten fra FN's klimapanel. Rapporten slår fast en klimautvikling som krever en langt mer offensiv miljøpolitikk. Transportsektoren er storforbruker av energi og en stor utslippskilde. Her er flytrafikken intet unntak, snarere tvert imot. Flertallet vil derfor understreke at for Norges evne til å ta sitt ansvar for egen reduksjon av utslipp av klimagasser er det viktig med god koordinering, og at man ser alle transportbærere i sammenheng. Avinors sektorplan for perioden fram til 2040, som ble framlagt i fjor høst, inneholder forslag til investeringer på nærmere 55 milliarder kr, men har f.eks. ikke tatt høyde for at Norge kan komme til å vedta utbygging av høyhastighets jernbane. En realisering av en slik utbygging vil få konsekvenser og gi utfordringer for innenriks flytrafikk, spesielt i Sør-Norge.

Avinor skal likevel i denne sammenheng ha ros for at de som eneste transportetat eller selskap beskriver en framtidig utvikling i to alternative scenarier.

Til slutt: Det er positivt dersom Avinor, i samarbeid med flyselskapene, kan koordinere god informasjon til brukerne om de generelle passasjerrettighetene som tilkommer passasjerene, uavhengig av flyselskap.

Så vil jeg ta opp de forslagene som Høyre er med på.

Presidenten: Representanten Øyvind Halleraker har tatt opp de forslagene han refererte til.

Eirin Faldet (A) [14:04:11]: Meldingen som vi nå behandler, skal orientere om hovedutfordringer, planer og strategier for Avinor i de neste årene, og den skal gjøre greie for hvordan Samferdselsdepartementet vurderer disse. Meldingen skal danne grunnlaget for eierstyringen av selskapet.

Jeg vil gi ros til den nåværende ledelsen i Avinor. Det er ro i selskapet, og alt tyder på at selskapet nå kan konsentrere seg om den overordnede oppgaven, nemlig å legge forholdene til rette for en sikker, miljøvennlig og effektiv luftfart i alle deler av landet.

Jeg ser det som svært viktig at Avinor framover fortsetter den langsiktige satsingen på bedret kapasitet i flysikkerstjenesten, herunder flygelederutdanningen.

Hele komiteen er positiv til at man har oppnådd flere takstreduksjoner, og at 90 pst.-rabatten i startavgiften for utenlandsflyginger på seks utvalgte flyplasser er opprettholdt. Denne har nemlig en viktig regionalpolitisk rolle.

Avinor er selvfinansierende. Det har ikke vært behov for statlig kjøp av flyplasstjenester. Jeg konstaterer at Avinor står overfor store, utfordrende oppgaver, bl.a. med utbygging og oppgradering av flyplasser, bemanning i flysikkerstjenesten og gjennomføring av et nytt regelverk, nasjonalt og fra EU.

Det legges til grunn at ansvaret for flysikringsvirksomheten i selskapet skal være statlig. Det er for tiden ikke påkrevd å endre på hovedtrekkene i dagens organisering av Avinor. Det er viktig at Avinor arbeider for å skaffe nok flygeledere, både på kort og lang sikt, slik at tilfredsstillende punktlighet i norsk luftfart kan sikres.

For Oslo Lufthavn Gardermoen er det et mål at kollektivandelen i tilbringertjenesten skal ligge på minst 50 pst. Kollektivandelen ligger i dag på dette målet.

Alle, unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, konstaterer at meldingen ikke foreslår endringer hva angår Avinors samfunnsplagte oppgaver. Dette vil Fremskrittspartiet sikkert gjøre rede for selv.

Jeg viser til Soria Moria-erklæringens formuleringer om en evaluering av organiseringen av Avinor, med sikte på en best mulig ivaretagelse av samfunnshensyn, spesielt flysikkerhet. Regjeringen har foretatt en slik evaluering, og ledelsen og representanter for de ansatte i Avinor har fått mulighet til å komme med innspill i arbeidet. Jeg vil i denne sammenheng understreke at det er svært viktig å la de ansatte få være med på en slik evaluering.

Avinor står overfor store økonomiske utfordringer de nærmeste årene, bl.a. i samband med forskrift om utforming av store flyplasser. Samtidig er Avinor inne i en periode med trafikkvekst og en positiv økonomisk utvikling. I tillegg til takstreduksjonen på 2,9 pst. i 2005 kunne Samferdselsdepartementet sette ned takstene med 4,5 pst. i 2006.

I tråd med Soria Moria-erklæringen vil ordningen med krysssubsidiering mellom bedriftsøkonomisk lønnsomme og ulønnsomme flyplasser i Avinor fortsette. Luftfarten er likevel en omskiftelig næring.

I tillegg til de investeringene som er knyttet til trygghet, vil Avinor investere store beløp i lufthavnene de nærmeste årene. Viktige prosjekt er terminalbygget ved Stavanger Lufthavn, Sola, og bagasjehåndteringssystemet ved Oslo Lufthavn Gardermoen. Sterk trafikkvekst kan gjøre det nødvendig å bygge en ny terminal to ved Oslo Lufthavn Gardermoen tidligere enn planlagt. Dette er en investering på rundt 2,5 milliarder kr.

Jeg har merket meg med tilfredshet at Avinor har stor oppmerksomhet rettet mot at den sterke trafikkveksten ikke skal få konsekvenser for antallet såkalte alvorlige hendelser, og at ulykker ikke aksepteres. Jeg er glad for at de regionale flyplassene vil få vesentlig bedret sikkerhet og imøteser at trygghet og regularitet ved kortbaneflyplassene også vil styrkes ved innføring av nytt trafikkreguleringssystem.

Jeg har tillit til at Avinor også i framtiden fortsetter det målrettede arbeidet med å legge til rette for at en større andel reiser til og fra flyplassen foregår kollektivt, og at det blir fokusert spesielt på kollektivandelen til og fra Gardermoen.

Et flertall av komiteens medlemmer viser til at spørsmålet om eventuell utvidelse av Avinors flyplassnett ikke er vurdert i eierskapsmeldingen. Det foreligger således ikke et grunnlag for Stortinget til å treffe vedtak om noen endring av flyplassnettet nå. Vi er opptatt av en best mulig tilpasning av Avinors flyplasstruktur til lokale og regionale behov og forutsetter at dette vurderes kontinuerlig av departementet i forbindelse med Nasjonal transportplan. Det er her dette spørsmålet hører hjemme.

Siden enkelte har sådd tvil om takling og håndtering av Stord Lufthavn, har jeg lyst til kort å si at Stord spiller en stor regional rolle. Det er altså ikke snakk om å legge ned flyplassen. Eierspørsmålet er tatt med i Nasjonal transportplan og hører hjemme der. Det blir derfor viktig å ta opp igjen eierspørsmålet i forbindelse med ny Nasjonal transportplan. Da må en i dette hus også være klar over at det må følge mange millioner kroner med til rutekjøp.

Arne Sortevik (FrP) [14:11:31]: Eierskapsmeldingen om Avinor ser både bakover og fremover. Det er viktig å se litt bakover, på perioden 2003–2005. Ikke bare Avinor, men hele luftfarten har vært gjennom en omstillingsperiode.

Omstillingsarbeidet hos alle aktørene – også flyselskapene – har vært vurdert av Havarikommissjonen, som i august 2005 fremla en egen rapport – «Flysikkerheten i norsk luftfart under omstillingsprosesser». Konklusjonen var at Havarikommissjonen hadde en god del kritiske merknader. Hele 7 av i alt 15 sikkerhetstilrådninger gjelder Avinor. Stortinget har ennå ikke fått fremlagt egen sak som følger opp Havarikommissjonens viktige rapport. Fremskrittspartiet foreslår at det blir gjort snarest.

La meg legge til at det er en rekke åpne sikkerhetstilrådninger innenfor Avinor-systemet. Slike tilrådninger skal og bør «lukkes» for at sakene skal være avsluttet og flysikkerheten ivaretatt på en godkjent måte. Mange åpne sikkerhetstilrådninger er ikke bra. Fremskrittspartiet forventer at departementet og statsråden følger dette forholdet meget nøye.

Fortsatt blikket bakover. Både flyreisende og politikere har kunnet registrere at omstillingsprogrammet til Avinor – Take-off-05 – førte til at mange fly ikke tok av. Konflikter gav forsinkelser, konfliktfylt omstilling gav problemer for reisende – kundene som Avinor henter sine inntekter fra. Punktligheten i norsk luftfart var i en periode i negativ utvikling. Til tider merkes problemene fortsatt.

Vi har notert oss at selskapet har fått ny administrerende direktør og ny styreleder. Vi i Fremskrittspartiet legger til grunn at det fra styre og ledelse arbeides for å sikre nødvendig rekruttering av flyveledere. Fremskrittspartiet legger til grunn at alle muligheter brukes – også at man gjenopptar samarbeid med universitetet i Nord-Dakota, som Avinor tidligere har hatt et nyttig samarbeid med, for å utdanne flyveledere.

Fremskrittspartiet har merket seg at et internasjonalt konsulentfirma har vurdert organiseringen av oppgaver knyttet til flysikkerheten. Fremskrittspartiet anbefaler en løsning der flysikringstjenesten, inkludert flyinformasjonstjenesten, blir etablert som eget selskap utenfor Avinor-systemet. Konsulentene som har sett på dette, har bl.a. pekt på at dette ser ut til å bli en vanlig modell i utlandet: Så ulike oppgaver som drifting av flyplasser og sikkerhet i luften skilles helt.

Meldingen behandler rammevilkår for Avinor. Fremskrittspartiet etterlyser en bredere behandling av rammeplaner for luftfarten generelt. Fremskrittspartiet ønsker fortsatt en melding om luftfarten i Norge – som en oppfølger til Norsk luftfartsplan 1998-2007, jf. St.meld. nr. 38 for 1996-1997. Fremskrittspartiet mener en slik melding bør drøfte flyplasstrukturen i Norge og inneholde en evaluering av systemet med kryssubsidiering.

Litt om flyplasstruktur. Luftfartstilsynets nye forskrifter om utforming av flyplasser vil medføre betydelige kostnader også for de regionale flyplassene. Jeg viser til det som står i meldingen på side 74:

«Det vil således være en risiko for at Avinor opprunder flyplasser med betydelige økonomiske konsekvenser og at en fremtidig regional analyse eventuelt konkluderer med at enkelte av disse blir lagt ned.»

Fremskrittspartiet er ikke sikker på at slike og andre utfordringer håndteres på en god måte i NTP-sammenheng. Det skal minnes om at noen regionale flyplasser har vanskelige vær- og flyveforhold, og at de opererer med dispensasjon fra gjeldende bestemmelser.

Gjeldende system for kryssubsidiering, der overskudd fra store, lønnsomme flyplasser brukes til å subsidiere mindre, ulønnsomme flyplasser i Avinor-systemet, bør vurderes. Alternativet er bl.a. statlig kjøp av flyplasstjenester. Mulige fordeler med å justere eller endre kryssubsidieringen er at mer av den regionbaserte inntekten for de større flyplassene kan brukes til utvikling av flyplassen og til investeringene der. Det er viktig å minne om at Avinor er brukerfinansiert – 60–65 pst. av inntektene kommer fra flyselskapene.

Så til Avinors plan for 2006–2008. Fremskrittspartiet har merket seg at Avinor har satt i gang og vil sette i gang en rekke prosjekter knyttet til ytterligere forbedring av flysikkerheten. Vi vil igjen understreke at dette må ha før-

steprioritet i selskapets virksomhet, og at effektivisering og omstilling må tilpasses prioritering av flysikkerheten.

Nye krav fra EU/EØS og fra Luftfartstilsynet knyttet til sikkerhetsområder rundt rullebaner, til innflyvnings-system, trafikkreguleringssystem, flykontrollsystem og tiltak mot terror og sabotasje vil kreve store investeringer og i noen tilfeller også økte driftsutgifter. Selv om luftfartens infrastruktur i hovedsak er brukerfinansiert/kommer-sielt finansiert og fortsatt bør kunne være det, vil vi peke på at staten også bør bidra økonomisk til investeringer innenfor drift av lufthavnene som er knyttet til flysikkerhet, særlig tiltak mot terror og sabotasje. Fremskrittspartiet mener Regjeringen bør åpne for slik finansiering i revidert nasjonalbudsjett, basert på full likebehandling av lufthavner i statlig eie og private/ikke-statlige lufthavner.

Meldingen omtaler konkurransen som Oslo Lufthavn Gardermoen møter fra Sandefjord Lufthavn Torp og etter hvert også fra Moss Lufthavn Rygge. Fremskrittspartiet legger til grunn at de tre nevnte lufthavnene kan konkurrere på like vilkår og uten at statlig myndighet eller statlige selskap kan legge begrensende føringer på lufthavnene i henholdsvis Sandefjord og Moss. Innenfor eksisterende system med kryssubsidiering ønsker Fremskrittspartiet inkludert de ikke-statlige lufthavnene på Stord, på Lista, i Notodden og i Skien. Vi peker spesielt på at infrastrukturen på Stord Lufthavn må fornyes for å få godkjent fortsatt drift ved flyplassen. Her er det lite rom for ventetid. Det gjelder 28 mill. kr til kontrolltårn og ny brannstasjon. Fremskrittspartiet anbefaler at staten bidrar, og at dette innarbeides i revidert budsjett for 2007. La meg også putte inn her at Fremskrittspartiet, sammen med Høyre, ikke er noe glad for at Avinor etablerer et bompengesystem for å slippe av og hente passasjerer ved terminalbyggene på Avinors lufthavner. Det går vi imot.

Helt til slutt: Utbyttet fra det statlige selskapet Avinor, som finansieres av brukerne, er behandlet i saken. Selskapet står foran store investeringer både i rullebaner, terminalbygg, sikkerhetstiltak og flynavigasjonstiltak. Det blir etter Fremskrittspartiets syn galt at staten forsyner seg gjennom utbytte fra brukerinntekter – brukerinntekter som trengs for å sikre nødvendig utbygging og drift som tilfredsstillende krav til sikkerhets- og tryggingstiltak. Fremskrittspartiet foreslår derfor at det i perioden 2006–2008 ikke skal betales utbytte til staten.

For mange av landets innbyggere er et godt rutetilbud med fly en viktig forutsetning for god kommunikasjon i Norge. For mange av landets innbyggere er flyet faktisk et godt kollektivtilbud, og slik bør det fortsatt være.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets egne forslag og de forslag vi er sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Hallgeir H. Langeland (SV) [14:19:51]: Noreg går godt. Avinor går godt. Me kan sjølvsagt ikkje seia at det berre har med den raud-grøne regjeringa å gjera, men me er glade for at det er den roa det er i Avinor, glade for at

den nye leiinga fungerer godt, og at den nye leiinga i styret fungerer godt.

Mange av oss som driv i denne bransjen, har jo opplevd at det ikkje alltid har vore like mye ro omkring det å reisa med fly, opplevd at det kanskje har vore litt strevsamt av og til å vera politisk og vera innom flyplassar og snakka med dei reisande. Det har vore litt meir behageleg no med den nye leiinga og den nye styreleiinga.

Eg har likevel nokre kritiske merknader til dagens situasjon. Sikkerheitskontrollar har vore i fokus i det siste. Det kjem stadig vekk klagar, for ein føler at det går over alle støvelskaft – ikkje minst flygarane har vore opptekne av det – ein føler seg ubehageleg behandla. Eg synest vel òg det er grunnlag for å sjå på om ein treng så grundige sikkerheitskontrollar som ein legg opp til, og som ein bruker så mye ressursar på som ein gjer i dag, med utgangspunkt i den globale situasjonen. Dette skjedde jo etter 9/11, men sjølv om Irak er som det er og Noreg er i Afghanistan, trur eg det er grunnlag for å sjå på om ein kan ta det litt rolegare enn ein gjer på flyplassane i dag.

Soria Moria-erklæringa er klar når det gjeld kva me skal satsa på innan flytransporten. Me skal oppretthalda dagens flyplasstruktur, me skal ha eit godt kortbanenett, og me skal ha ei skikkeleg sikkerheit knytt opp mot flyplassane. Dette er bra vareteke, slik me frå vår side vurderer det.

Så til dei ambisjonane som Avinor har. Eg har for så vidt sans for at ein har ambisjonar, men dei ambisjonane ein har, må i litt sterkare grad ta inn over seg den klimautfordringa som verda i dag står overfor. For det er klart at dersom ein legg opp til den veksten som ein legg opp til med nokre av scenaria frå Avinor, bl.a. med 55 milliardars investeringar, legg ein òg opp til ein veldig slapp klimarekneskap. Det vil føra til at ein fortset den veksten ein har i klimagassutslepp frå flytrafikken. Det er ikkje i samsvar med det me har forplikta oss til i forhold til Kyoto-avtalen. Så der må me gjera, som faktisk alle parti, unntate Framstegspartiet, som ikkje tek klimatrusselen på alvor, seier, sjå på andre transportløysingar enn berre fly. Eg trur at Avinors styre og leiing er tente med å bruka noko meir tid på scenario som er knytte opp til høgfartsløysingar i Noreg.

Dersom ein ser til EU, som nokre av oss ikkje nødvendigvis vil bli medlemmer av, er det sånn at fleire land i EU satsar betydelege midlar på å redusera flytrafikken til fordel for høg fartstog. I Spania skal sosialistregjeringa satsa tusen milliardar kroner fram til 2020 på å byggja høg fartsbane – svære beløp. Svenskane satsar mykje på høg fartsbane, franskmennene gjer det, italienarane gjer det. Det er altså i det heile ei tenking rundt i Europa som det er litt for lite av i Noreg førebels, men me er på gang. Regjeringa er i gang med å utgreia dette for å finna transportløysingar som ikkje forureinar så mye som flytrafikken og godstrafikken gjer i dag.

Det er gledeleg at fleire og fleire interesserer seg for dette. Eg trur at Avinor skal bruka litt meir tid på å gripa fatt i den interessa og i det kravet som no kjem frå folk flest i Noreg om at ein må redusera klimagassutsleppa, og

dermed sjå på scenario som ikkje aukar dei, som ei stor investering i flytrafikken vil gjera.

No var komiteen på synfaring i Rogaland, og ein har sett at Avinor der melder seg på banen. Sola flyplass har den dårlegaste miljømessige tilbringartenesta i landet. Der seier Avinor seg no interessert i å vera med og bidra til kollektive løysingar knytte opp mot bybane. Sånn sett vil eg gjerne ha ein endå større aktivitet frå Avinors side, så me får ei veldig miljøvennleg tilbringarteneste.

Men takk for gode resultat, og fortset som de stemnar!

Jan Sahl (KrF) [14:25:29]: La meg innledningsvis understreke at det helt grunnleggjende utgangspunktet i denne sammenhengen er at Avinors overordnede mål er å legge til rette for sikker, miljøvennlig og effektiv luftfart i hele landet, og at sikkerheten alltid skal ha første prioritet.

Luftfarten spiller en viktig rolle i Norge. Spesielt innenrikstrafikken er viktig. På grunn av de store avstandene og den utfordrende topografien er vi avhengige av luftfarten for å kunne beholde den spredte bosettingen som vi ønsker å ha i hele landet. Kristelig Folkeparti mener det er et viktig statlig ansvar å sikre et tilstrekkelig flytilbud til overkommelige priser i regioner der fly er eneste reelle alternativ.

Kristelig Folkeparti mener at ansvaret for flysikringsvirksomheten i Avinor skal være statlig. Vi er tilfreds med at den omfattende eksterne evalueringen av Avinor som har vært gjennomført, konkluderer med at Avinors organisering og tilknytningsform er god og ikke må endres. Spesielt viktig er det at det er slått fast at flysikkerheten er godt ivaretatt i dagens organisasjonsstruktur.

Det er altså ikke behov for å endre på hovedtrekkene i dagens organisering av Avinor, verken når det gjelder organiseringen av tjenestene i Avinor eller tilknytningen til staten. Kristelig Folkeparti går derfor ikke inn for å endre på noen sider ved Avinors organisering eller eierskapsstruktur. Vi ønsker at Avinor fortsatt skal være et heleid statlig selskap under Samferdselsdepartementet.

Det er et viktig mål å øke kollektivtransporten, og Avinor har et ansvar for å legge til rette for kollektivtransport til og fra lufthavnene. Kristelig Folkeparti mener det er helt avgjørende at Avinor følger opp dette ansvaret, slik at vi ikke opplever at kollektivtilbudet svekkes, og at privatbilen favoriseres. Ved noen lufthavner har Avinor nå innført en tilbringeravgift, der busser og taxi avkreves avgift for å levere passasjerene til terminal. Også departementet har uttrykt bekymring for den reduserte kollektivandelen for reiser til og fra flyplassene. Det er en bekymring som vi fullt ut deler, og vi ønsker å gi klare, sterke og tydelige politiske signaler om at vi ønsker at Avinor i tiden framover arbeider målrettet med å legge til rette for at en større andel av reisene til og fra flyplassene foregår kollektivt. Vi må arbeide sammen for å øke andelen kollektivreisen.

Avinor har også et ansvar for å legge forholdene til rette for personer med redusert funksjonsevne. Alle må sikres god tilgjengelighet og gode forhold både på flyplassene og på selve flyreisen.

FNs klimapanel har gjennom sin siste hovedrapport fjernet enhver tvil om at de klimaendringene vi nå ser konturene av, er menneskeskapte. Kristelig Folkeparti mener det er viktig at vi stopper opp og reflekterer over hva slags utvikling vi faktisk ønsker, i stedet for at vi bare registrerer den enorme veksten og legger til rette for at den kan fortsette. Kristelig Folkeparti ønsker en utvikling som er bærekraftig. Derfor vil vi at det legges en klimaavgift på alle flyreiser, og at pengene fra denne går til klimatiltak i fattige land.

Vi vil videre at jernbanenettet bygges ut og opprustes slik at det blir et reelt alternativ til fly- og biltransport både av personer og gods, og videre med tanke på pris, reisetid og avgangshyppighet. Kristelig Folkeparti mener at utbygging av høyhastighetsbane kan bli nødvendig for å få på plass et reelt alternativ til flytrafikken. Flertallet uttrykker følgende kloke ord i innstillingen:

«(...) for Norges evne til å ta sitt ansvar for egen reduksjon av utslipp av klimagasser, er det viktig med god koordinering og samordnet satsing mellom ulike transportbærere som flytrafikk, jernbanetrafikk, vegtrafikk og sjøtransport».

Transportetatene og Avinors videre arbeid og planlegging framover må bidra til at neste Nasjonal transportplan får et samordnings- og miljøperspektiv, slik at vi investerer riktig i de ulike transportsektorer.

Det er sagt mye om de ikke-statlige flyplassene. Vi vil bare slå fast at det virker rettferdig at staten bidrar til finansieringen av statlig pålagte krav, og at det ser ut til at det kan være grunn til å vurdere innlemmelse av Stord Lufthavn i Avinor-systemet for å sikre forutsigbarhet omkring flyplassens framtid. Jeg viser til et felles opposisjonsforslag om dette.

Til slutt vil Kristelig Folkeparti si seg tilfreds med den positive utviklingen som har vært i Avinor.

K e n n e t h S v e n d s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Jenny Klinge (Sp) [14:30:46]: Avinor har mange og viktige oppgaver, og meldinga gjer godt greie for utfordringane og målsetjingane i samband med dei. Vi i Senterpartiet vil understreke betydninga av modellen med samfinansiering av flyplassane i Noreg. Moglegheitene til å tene nok pengar er ikkje i utgangspunktet lik for flyplassane ved Ålesund, Vardø og ved Oslo, men dagens system spreier inntektene på alle og sikrar dermed at det er grunnlag for ein god flyplasstruktur i heile det langstrakte landet vårt. Slik såkalla kryssubsidiering blir gjerne uglesett av høgresida, kanskje ut frå prinsippet om at det er berre den sterkaste som skal få overleve. Men for verdiskapinga i by og land, i kystområde, fjordar og innland er infrastrukturen vesentleg, og for næringslivet er flyplassane ein av føresetnadene for framtidig vekst. Ser vi flyplasstrukturen i samband med nasjonaløkonomien, blir det tydeleg at det er viktig også for dei områda av landet der flyplassane går i pluss, at andre flyplassar får eksistere. Det er i så måte trygt at vi har eit politisk regime i dag som vidarefører modellen med samfinansiering.

Borghild Tenden (V) [14:32:13]: Venstres hovedprioriteringer innen luftfart er styrket sikkerhet, et renere miljø og økt effektivitet.

Venstre mener at dagens organisering av kortbanenettet og stamflughavnene er en viktig del av transporttilbudet i landet. Flyplassene i distriktene subsidieres av overskuddsflyplasser i sentrale strøk og gir et tilbud til befolkningen i distriktene hvor det finnes få alternative transportformer. Det er viktig for bosettingen, verdiskapingen og næringslivet i distriktene at denne modellen videreføres.

De private flyplassene i distriktene har i så måte en stor utfordring. Det er ofte vanskelig å kombinere lønnsom drift med stadig strengere sikkerhetskrav og økte kostnader til sikkerhetstiltak. Enkelte sliter derfor økonomisk. Det er ikke en løsning å ofre sikkerheten ved disse flyplassene.

Krysssubsidieringen gjennom Avinor gjør flyplassene i distriktene rustet til å ta økte kostnader som følge av strengere sikkerhetskrav fra EU. Derfor bør det være rom for at også de private flyplassene på Stord, på Lista, i Notodden og i Skien kan ta del i den krysssubsidieringen som finner sted internt i Avinor når det kommer til sikkerhetsområdet, som flere her har påpekt i dag.

Jeg har for øvrig merket meg at Regjeringen i sin Soria Moria-erklæring har lovet å opprettholde dagens flyplasstruktur, så framtidig det ikke er et uttrykt ønske lokalt om det motsatte. Dersom Regjeringen ikke støtter opposisjonens forslag om at også de private flyplassene kan ta del i den krysssubsidieringen som finner sted internt i Avinor, imøteser jeg hvordan Regjeringen har tenkt å sørge for at de private flyplassene sikres fortsatt drift. For enkelte flyplasser, som Stord Lufthavn, kan den beste løsningen være full overtakelse av Avinor.

Venstre er opptatt av et mangfold i alle næringsveier og sektorer. Mangfold gir grunnlag for forbedring og gir et bredt tilbud som alle kan ha glede av. Derfor ønsker Venstre private flyplasser velkomne.

Venstre synes det er positivt at nesten alle partiene i komiteen er enige i at Avinor må ta hensyn til en eventuell utbygging av høyhastighetstog i Norge i sin langsiktige sektorplan. Venstre ønsker at høyhastighetstog skal være et miljøvennlig alternativ til fly. Slik jeg forstår det, deler regjeringspartiene og samferdselsministeren dette målet med Venstre.

Samferdselsministeren har imidlertid tidligere og i forbindelse med framleggelsen av Avinors sektorplan uttalt at det kan bli nødvendig å bygge ut en tredje rullebane på Gardermoen. Det er et opplegg for økt flytrafikk og økte klimagassutslipp.

Venstre mener en tredje rullebane er unødvendig, er uønsket av mange lokalt og medfører så store belastninger på miljøet at en bygging er uforvarlig. Venstre vil heller bygge ut høyhastighetsjernbane der det er grunnlag for det, og la en eventuell økning i trafikken gå til Torp og Rygge. Jeg vil derfor til slutt utfordre regjeringspartiene på om en utbygging av tredje rullebane på Gardermoen er gjeldende politikk på samferdselsområdet.

Statsråd Liv Signe Navarsete [14:35:22]: I St.meld. nr. 15 har Samferdselsdepartementet gjort greie for ho-

vudutfordringer, strategiar og planar for Avinor dei næraste åra. I meldinga er det òg orientert om utviklinga i selskapet sidan den førre eigarmeldinga som vart lagd fram av Bondevik II-regjeringa i 2004.

I tråd med Soria Moria-erklæringa inneheld meldinga ei evaluering av den interne organiseringa av Avinor og måten selskapet er knytt til staten på. Evalueringa er gjennomført i samarbeid med leinga i Avinor og representantar for dei tilsette i selskapet. Eg minner om den nære historia for evalueringa. Avinor var prega av store konflikter og mykje uro som gjekk ut over regulariteten i flysikkeringstenestene og dei reisande. Det var eit dårleg tilhøve mellom leing og styre på den eine sida og dei tilsette på den andre. Straks eg tok over som statsråd, byrja eg å stille strenge krav til styret og heile selskapet. Eg utnemnde òg ny styreleiar, som var i arbeid før evalueringa tok til. Evalueringa vart difor annleis enn ho elles kunne ha vorte.

Evalueringa viser at omsynet til flytryggleiken er tilfredsstillande vareteke innan dagens organisering og tilknytingsform. Evalueringa viser vidare at tilstrekkeleg politisk styring kan sikrast også når verksemda i Avinor er knytt til staten som eit aksjeselskap der staten eig alle aksjane. Evalueringa gir såleis ikkje grunnlag for å endre kørkje den overordna organiseringa av Avinor eller forma for tilknytning til staten.

Slik det er lova i Soria Moria-erklæringa, vil Samferdselsdepartementet oppretthalde dagens lufthamnstruktur om det ikkje er lokale ynske om noko anna, og vidareføre ordninga med fellesøkonomi mellom bedriftsøkonomisk lønsame og ulønsame flyplassar. Avinor har som mål gradvis å ta i bruk eit satellittbasert innflygingssystem på kortbaneflyplassane dei neste åra.

Som følgje av omstillingar var det som nemnt i ein periode uro i Avinor, spesielt i flysikkeringstenesta. I meldinga er det lagt til grunn at omstillingsarbeidet må halde fram, men at omstillingane heretter må gå føre seg i forståing med dei tilsette og på ein måte som sikrar stabil drift.

I meldinga har Samferdselsdepartementet understreka dei samfunnsplagde oppgåvene til Avinor. I tillegg til å drive dei lufthamnene Regjeringa og Stortinget ynskjer å oppretthalde, skal selskapet m.a. yte støtte til Forsvaret, halde lufthamnene opne for ambulansefly og ambulanshelikopter og leggje tilhøva til rette for personar med redusert funksjonsevne. Avinor skal dessutan arbeide for at transporten til og frå lufthamnene kan gå føre seg med kollektive transportmiddel.

Avinor står overfor økonomiske utfordringar dei neste åra. På den andre sida veks trafikken, og den økonomiske utviklinga i selskapet er i dag god. Samferdselsdepartementet legg på denne bakgrunn til grunn at selskapet skal kunne klare seg utan statleg kjøp av lufthamntenester dei næraste åra.

Eg er glad for at me i dag har eit Avinor som vareteke tenestene innanfor denne sektoren på ein god måte. Eg er glad for at me har eit Avinor som no kan konsentrere seg om å gi folk – næringsliv og private – gode tilbod innanfor luftfarten, og at ein har ei utvikling der tilsette og dei leiarane i bedrifta samarbeider om felles mål. Det kjenst trygt for statsråden å kunne leggje fram ei melding på dette grunn-

(Statsråd Navarsete)

laget, og det er viktig for folk i dette landet – eit langstrekt land der luftfarten betyr kanskje meir enn i dei fleste andre landa me kan samanlikne oss med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [14:39:26]: Jeg er svært fornøyd med at meldingen legger opp til at Avinor skal få muligheten til å utvikle seg på en positiv måte for å stå rustet til å kunne møte framtidens utfordringer. Jeg synes det er bra å lese følgende:

«Viktige prosjekt er terminalbygget ved Stavanger lufthamn, Sola og bagasjehandlingssystemet på Oslo lufthamn, Gardermoen. Sterk trafikkvekst kan gjøre det nødvendig å byggje ein ny terminal to ved Oslo lufthamn, Gardermoen.»

Dette blir litt motstridende. Jeg ønsker derfor at statsråden skal svare på hvordan hun ser på dette – om det er i tråd med Regjeringens krav om kutt i CO₂-utslipp, og ikke minst med Senterpartiets krav om 30 pst. kutt i CO₂ for å nå de internasjonale forpliktelsene Norge har, når man ønsker en trafikkvekst, som flere representanter har vært på talerstolen her og hevdet er en stor utfordring for miljøet.

Statsråd Liv Signe Navarsete [14:40:26]: Luftfarten står for om lag 2 pst. av klimautsleppa.

Det er ingen tvil om at det er eit ynske både frå Senterpartiet og dei to andre regjeringspartia om å redusere desse utsleppa. Det skal ikkje skje gjennom at passasjerane skal få dårlegare forhold på lufthamna. Me skal leggje til rette for effektive og gode lufthammer, der dei reisande kan oppleve eit moderne og godt tilbod. Det skal skje gjennom at dei som reiser med fly, kan kjøpe CO₂-kvotar. Det skal skje gjennom at ein tek i bruk ny teknologi, bl.a. grøne landingar – noko som eg må ha meir tid for å forklare kva er. Nye typar drivstoff vil kome, nye typar motorar vil kome. Dette arbeider Avinor med, i lag med andre miljø på denne sida.

I eit land som Noreg er luftfarten viktig. Me skal utvikle alternativ til luftfarten, men me skal ikkje gi dei som reiser innan luftfarten, dårleg tilbod.

Øyvind Halleraker (H) [14:41:43]: Stord Lufthamn er svært viktig for den utadvendte og betydelige næringsvirksomheten på Stord. Særlig er det nye tider innenfor offshore-/verftsindustrien, hvor f.eks. Aker Kværner har behov for stor mobilitet i arbeidsstokken.

Det er nå frykt for hva manglende statlig medvirkning vil bety for framtiden til flyplassen. Derfor har Høyre fremmet to forslag, henholdsvis om investeringsstøtte og at det legges til rette for statlig overtakelse og innlemmelse i Avinor – som jeg refererte til i mitt innlegg. Dette har vi altså ikke fått støtte til i innstillingen. Men etter at innstillingen ble avgitt, og kjent, har det i mediene vært uttalt fra sentrale arbeiderpartirepresentanter at Regjeringen vil komme med forslag om investeringsstøtte til Stord i revidert nasjonalbudsjett. Kan statsråden bekrefte dette?

Statsråd Liv Signe Navarsete [14:42:36]: Spørsmålet om investeringsstøtte til Stord har vore oppe tidlegare. Hausten 2005 av slo Bondevik II-regjeringa ein søknad om investeringsstøtte til Stord og driftsstøtte til dei andre lufthamnene. Det var ingen då, korkje regjeringspartia eller andre, som tok til motmæle mot denne avgjerda.

I budsjettet for 2007 har eg varsla at me skal ha ein dialog omkring Stord Lufthamn og dei private lufthamnene og det investeringsbehovet som ligg der. Ein slik dialog går no føre seg. Resultatet av den får me kome tilbake til. Om det vert i revidert nasjonalbudsjett eller ved andre høve, får me no sjå, men i alle fall er det ein slik dialog. Det har vore møte i departementet, der m.a. Eirin Faldet – som òg er medlem av transport- og kommunikasjonskomiteen – var med, og det er ei sak som me arbeider med.

Jan Sahl (KrF) [14:43:45]: Denne regjeringen har en målsetting om at dagens lufthavnstruktur skal opprettholdes, så sant det ikke er et uttrykt ønske lokalt om å legge ned en flyplass.

Mitt spørsmål går egentlig på følgende: Hva slags følelser har Regjeringen ute i forhold til det som rører seg omkring flyplassstruktur? Vi står overfor store investeringer på de regionale lufthavnene rundt omkring. Samtidig er det interessante utspill om å slå sammen flyplasser til én større.

Jeg vil spesielt peke på situasjonen på Helgeland, der det – det skal medgis – har bølget litt fram og tilbake, og det har delvis vært uenighet. Men nå løftes dette på nytt igjen fra regionen, nemlig muligheten for å få til en større, felles flyplass, og ikke minst dette at man nå har blitt enige om å fullføre Toventunnelen.

Mitt spørsmål er: Skal vi være nødt til å vente til Nasjonal transportplan og en ny stortingsperiode, før man lukter på det som nå er ute og rører seg?

Statsråd Liv Signe Navarsete [14:44:53]: I motsetnad til den førre regjeringa, som føreslo å halde fram arbeidet med å leggje ned flyplassane i både Narvik og Vardø og Fagernes lufthamn, har denne regjeringa sagt at me skal halde oppe lufthamnene, med mindre ein lokalt ynskjer noko anna.

Eg har nyleg hatt møte med alle fylkeskommunane regionvis som ein lekk i planlegginga av neste Nasjonal transportplan. Det møtet var fylkeskommunane sitt høve til å leggje fram sine langsiktige visjonar på eit overordna plan. Då var òg dette eit tema. Vidare har me sjølvsagt dialog med dei ulike fylka. Eg er særdeles oppteken av og ynskjer velkomen initiativ for å utvikle samferdsla best mogleg i den enkelte regionen. Viss ein regionalt ser at det å leggje ned ein eller fleire flyplassar, samle seg om ein og kanskje utbetre vegar aller anna i den samanhengen som eit alternativ, er eg definitivt open for desse diskusjonane, sjølvsagt òg i det området som vart nemnt her.

Borghild Tenden (V) [14:46:02]: Jeg står her med flere utklipp fra Romerikes Blad. Jeg har et utklipp der miljøvernministeren sier at hun av miljøhensyn er skeptisk til en tredje rullebane, et utklipp der landbruksminis-

teren mener at en tredje rullebane vil båndlegge viktige jordbruksareal på Romerike, og et fra 8. mars, der en flyger med 56 års flygererfaring sier at det er tull og bortkastede penger. Han henviser til flyplasser som London Gatwick og Heathrow, som også Venstre har gjort i flere sammenhenger.

Gardermoen skal selvsagt være hovedflyplass, det er ikke det denne saken dreier seg om. Men usikkerheten med hensyn til en tredje rullebane går ut over trivselen, planleggingen og miljøet på Romerike. Så mitt spørsmål blir da: Hvorfor holder samferdselsministeren liv i denne usikkerheten? Hvor mange bevis trenger hun for å gå ut og si at vi ikke trenger en tredje rullebane på Gardermoen?

Statsråd Liv Signe Navarsete [14:47:01]: Dei rapportane som ligg føre – og det er faktisk fleire av dei – som eg har tilgang til, seier at ein eller annan gong fram mot 2030 kan det verte behov for ei tredje rullebane. Denne regjeringa kjem ikkje til å avgjere om det vert behov for ei slik rullebane. Men det som er mitt ansvar, er å sjå på det arealet som alt er bandlagt, for det er bandlagt areal kring Gardermoen, og det er å hjelpe dei lokale styresmaktene til å finne ut kva me kan frigjere av det bandlagde arealet til næringsutvikling og til utvikling i området. Og så får ein halde att det området som ein eventuelt måtte trenge til ei tredje rullebane. Det ville jo vere heilt forkasteleg viss eg ikkje tok mitt ansvar og sytte for at det ikkje vert slik at om ein, ein eller annan gong etter 2020 eller fram mot 2030, skulle finne at det var behov for eit slikt areal, er det bygt ned. Det har vi opplevd ein gong før, på den førre hovudflyplassen. Det er Regjeringas og mitt ansvar å sjå til at det ikkje skjer igjen.

Arne Sortevik (FrP) [14:48:17]: Det er mye som er blitt bedre etter hvert, når vi har fått ny ledelse på plass, men det er også forhold som gir grunn til bekymring. Det gjelder flygeledersituasjonen. Den forrige ledelsens strategi var å satse på en fellesskandinaviske skole for utdanning, og man kuttet forbindelsen til USA. I det opplegget er man i langt større grad forpliktet til å bistå med å trekke inn flygeledere fra aktiv tjeneste i Norge til å drive opplæring ved den nye fellesskandinaviske skolen. Det byr på problemer, i tillegg til at man faktisk mangler flygeledere hjemme.

Vi håper jo alle at vi skal unngå en sommersesong med dårlig regularitet og forsinkelser. Jeg vil spørre statsråden om hun har et våkent øye på de tiltak som nå brukes for å skaffe flere flygeledere på kort sikt og mellomlang sikt. På mellomlang sikt er det å gjenoppta forbindelsen med USA et godt tiltak.

Statsråd Liv Signe Navarsete [14:49:23]: Statsråden har definitivt eit vake auge på denne utfordringa, men dei som fyrst og fremst både skal ha og har eit vake auge på dette, er leiinga i Avinor. Eg har full tillit til at dei gjer alt som kan gjerast for å sikre at me så raskt som råd er skal få talet på flygeleiarar opp på eit nivå som er tilfreds-

stillande for å fylle alle dei vaktene som skal fyllast, på ein trygg og sikker måte.

Me har opna ein ny flygeleiararskule, ein nordisk flygeleiararskule, i Malmö. Det er teke opp kull. Det er i full gang. Ein arbeidar med å få tilbake flygeleiarar som har flytt ut av ulike årsaker. Nokre kjem heim igjen etter å ha prøvt vengene ute – det er hyggeleg, og det er viktig. I tillegg ser ein sjølvsagt på moglegheita for å få rekruttert frå andre land og få utdanna fleire. Så dette er eit arbeid med fleire strategiar, og det er leiinga i Avinor som både har ansvaret og tek ansvaret.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Arne Sortevik (FrP) [14:50:50]: Jeg vil komme med et par kommentarer.

Først til representanten Langeland, som leverte et pliktmessig miljøbjeff i forhold til den strategi som er skissert fra selskapet i meldingen – ganske ambisiøs. Med stor etterspørselsøkning etter tjenestene til selskapet er likevel hovedbudskapet fra regjeringspartiene, inklusiv representanten Langeland: Hold frem som dere stevner. Store investeringer er det redegjort for – det nevnte min kollega Bård Hoksrud – og disse er velsignet av regjeringspartiene. Eller er det slik at etter 2008, det som er kjøperperioden i denne meldingen, blir det full stopp? Er det en gedigen dobbeltkommunikasjon med både flypassasjerer og selskapets ledelse? Det spørsmålet henger kanskje litt igjen i luften, så å si – vi snakker jo om luftfart.

Så var det en kommentar fra representanten Sahl fra Kristelig Folkeparti om å få opp kollektivandelen til flyplassene. Sola er nevnt av flere. Vi var der på befaring for en knapp uke siden. Der er andelen lav. Der har man foreløpig lagt Avinor-tiltaket om å kreve bompenger fra kollektivreisende i taxi og buss på is, og godt er det. Men vi ønsker å gjøre det mer avgjørende enn som så. Vi ønsker, med dette forslaget, å få vekk dette som vi oppfatter som en uting, at man altså legger opp til en slags bompengbruk for passasjerer som reiser med taxi eller buss til flyterminalene. Partier som har en bekymring for det, burde kunne støtte forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Så var representanten Eirin Faldet fra Arbeiderpartiet innom Stord. Stords utfordringer har vi i komiteen hørt om i en tid. Det blir mer og mer viktig å understreke at det haster med å få en løsning. For det første ønsker vi i Fremskrittspartiet å få flyplassen inn i det krysssubsidiertings-systemet som vi foreløpig og fortsatt har, men vi ønsker også å hjelpe til med de infrastrukturutfordringene som denne flyplassen står overfor. Det handler om et være eller ikke være. Det er snakk om å tilfredsstillte forskriftene, det er snakk om at man må bygge et nytt flytårn, og at man må bygge ny brannstasjon. Vi i Fremskrittspartiet ønsker ikke å lage en ny statlig eid flyplass, de klarer seg bra selv – driften klarer de faktisk bra selv – men det må være rimelig at staten bidrar til å få på plass en moderne infrastruktur slik at fly fortsatt kan gå.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Tor-Arne Strøm (A) [14:54:16]: Det er godt at det er ro og orden i Avinor. Ser vi oss litt tilbake, ser vi at det har vært en turbulent tid i selskapet. Det er ikke slik at problemene løses over natten, men jeg tror at da man fikk på plass det nye styret, ny administrasjon og ledelse, og man fikk på plass en ny statsråd, greide man å rydde opp i dette – og ikke minst den dialogen som har vært med de ansatte, er utrolig viktig. Det er også viktig med gjensidig informasjon. Det tror jeg faktisk var nøkkelen for å få en løsning på det som var problemet i Avinor, og vi er på god vei framover. Det skal man ta med seg, og man må fortsette å arbeide for at man kan ha gode dialoger. Det er ikke bestandig slik at man er enig, men jeg tror det er viktig med gjensidig informasjon og ikke minst respekt for hverandre. Det tror jeg er alfa og omega.

Så er det slik at undertegnede er en flittig bruker av både – nær sagt – storfly og småfly, på stamflyplasser og kortbanenettet, og jeg går mange ganger gjennom sikkerhetskontrollen. Jeg tror faktisk det er på tide – og jeg vet at man ønsker det – å vurdere dette med sikkerhetskontrollene, for det skaper en viss irritasjon, og det har jeg forståelse for. Det er bra at det er kontroller, men det kan gå på – nær sagt – helsa løs. Så det er viktig at man tar med seg de signalene som kommer her. Samtidig må jeg si at de ansatte gjør en god jobb, og de er pålagt den jobben, så skyld ikke på dem.

Jeg synes heller ikke det er noe grunnlag for at Stortinget, som det er sagt tidligere i dag, skal gjøre vedtak om noen endring av flyplassnettet. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet er opptatt av en best mulig tilpasning av Avinors flyplassstruktur til lokale og regionale behov. Vi er opptatt av mest mulig tilpasning, og dette må vurderes kontinuerlig, som det er sagt tidligere i dag, i forbindelse med Nasjonal transportplan. Jeg synes det ikke hører hjemme noe annet sted enn det.

Jeg synes det er ganske oppsiktsvekkende at Bondevik II-regjeringen, i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 24 for 2003–2004, ikke foreslo å legge til rette for statlig overtakelse av de ikke-statlige flyplassene. Nei, det den borgerlige regjeringen var mest opptatt av, var bl.a. å få nedlagt Narvik Lufthavn, samtidig som en del av de andre ble vurdert nedlagt uten at man hadde noen gode løsninger på hvordan man skulle organisere dette i forhold til flyplassstruktur. Det er samtidig viktig å minne om at regjeringen Bondevik II i 2005 avslo søknad om støtte til investeringstiltak på Stord Lufthavn og driftsstøtte til flyplasser bl.a. på Notodden, i Skien og på Lista. Det kommer ikke den forrige regjeringen, Bondevik II-regjeringen, seg ifra.

Hallgeir H. Langeland (SV) [14:57:33]: Det var Framstegspartiet sin representant, Arne Sortevik, som gjer det nødvendig å oppklara ei openberr misforståing. Det er ikkje slik at SV har gjeve carte blanche til å byggja ut for 55 milliardar kr. Tvert imot. Det som er viktig, og det var eg veldig tydeleg på i mitt innlegg, er at me gjer det som folk

flest faktisk vil, nemleg å redusera våre klimagassutslepp – i motsetning til Framstegspartiet som berre har ein politikk for å auka dei, og som dermed ikkje er på folk flest si linje når det gjeld klima- og miljøpolitikk. Det er veldig nødvendig å presisera det. Det var mitt utgangspunkt for å seia at eg er veldig glad for at Avinor på Sola no ønskjer å vera med og bidra til å satsa på bybane, for å få vekk det stemplet som Sola har, at det er den flyplassen som har dårlegast tilbringarteneste miljømessig. Det er eit veldig positivt signal, for då tek ein faktisk dette med klimagassutslepp på alvor.

Det er viktig at ein faktisk tenkjer i baner som reduserer klimagassutsleppa også på lengre transportar som i dag går med fly. Då er det ikkje tvil om at det som Regjeringa no gjer i forhold til å utgreia høgfarbane, er ei løysing, som eg òg sa i mitt innlegg, som har framtida føre seg og som fleire EU-land no satsar på. Og eg reknar med at òg vår regjering skal bidra til å få eit anna tempo på det enn det som har vore så langt.

Heilt til slutt: Eg synest at leiinga, styret og samferdselsministeren i samarbeid har sørgja for at me no har ro rundt Avinor. Det er me tente med. Me er ikkje tente med å ha slike tilstandar som me hadde under den førre regjeringa, som heile vegen var avhengig av eit fleirtal med Framstegspartiet, som ein aldri visste kor ein hadde i nokon politisk sak, stort sett.

Eirin Faldet (A) [15:00:06]: Arne Sortevik burde hørt etter da statsråden hadde ordet, for det er altså slik at det pågår en samtale mellom departementet, næringslivet og Stord kommune.

Eierskap er, som jeg sa i mitt tidligere innlegg, ikke en sak i denne meldingen. Eierskap vil måtte tas opp i forbindelse med Nasjonal transportplan. Jeg gjentar det, slik at representanten Arne Sortevik kan ta det med i vurderingen.

Jeg registrerer også at representanten Sortevik og Fremskrittspartiet ikke er med på et forslag om statlig overtakelse, men at de ønsker svært gjerne at staten nå går inn med penger for å redde Stord. Da gjentar jeg: Stord er en viktig regional flyplass. Det er altså ikke snakk om å legge ned noen flyplass, og da viser jeg til Soria Moria-erklæringen.

Øyvind Halleraker (H) [15:01:49]: Det siste innlegget skal jeg i all velvillighets navn være veldig positiv til, for det betyr at hvis vi kommer i en situasjon hvor økonomiske forutsetninger gjør at Stord ikke kan drive videre, vil staten tre inn med støtte. Det er bra.

Jeg merket meg Tor Arne Strøms innlegg, der han i all sin iver nesten tok æren for det meste ved denne regjering. Det var vel også en regjering en gang tidligere som også gjorde det. I 1937 – var det vel, da vi fikk en ny tronfølger – var det en statsminister som sa: Alt lykkes for denne regjering. Nå sa ikke Strøm det, men det kunne virke som det var den samme retorikken han var inne på. Det mangler altså ikke på skryt, og det skal man jo som kjent lytte til, for det kommer fra hjertet.

Det blir også litt pussig når man bruker Bondevik II-regjeringens avslag på søknad om støtte – for det er helt riktig – de siste dagene den satt i regjeringskontorene i 2005, som støtte for egne holdninger. Det blir litt inkonsekvent for meg.

Når det så gjelder dette med statlig overtakelse av Stord, og at man ikke gjennomførte det i 2003: Nei, man gjorde ikke det. Det var rett og slett fordi man fra eiernes side ikke ønsket det. Man ønsket ikke en overtakelse, fordi man var redd for at flyplassens skjebne da kunne bli usikker. På det tidspunkt hadde man heller ikke fått de kravene som gjorde det nødvendig med et større statlig bidrag.

Så om Nasjonal transportplan, NTP. Det er da ikke noen opplest og vedtatt lov om at man ikke kan reise problemstillinger knyttet til flyplassnettet i Norge noe annet sted enn i NTP. Vi behandler jo Avinors virksomhetsplan, hvor vi også skal si noe om hvordan vi vurderer tingene i framtiden. Jeg syns det er en utmerket anledning til å peke på hvor vi måtte ønske enten innskrenkninger i eller utvidelser av Avinors flyplassnett. Så den begrunnelsen forstår jeg ikke, men jeg forstår Eirin Faldets gode vilje, og den tolker jeg positivt.

Bård Hoksrud (FrP) [15:04:25]: Jeg synes det var positivt å høre på svaret fra statsråden til meg når det gjaldt flytrafikken og utslipp i Norge, for statsråden sa at det var en svært liten del, bare 2 pst., som flytrafikken stod for.

Det var også interessant å høre på innlegget til representanten Langeland. Jeg lurer på om de er helt på den samme planeten, iallfall når det gjelder virkelighetsbeskrivelsen av det statsråden mener er utfordringene for flytrafikken, og det representanten Langeland mener er utfordringene for flytrafikken. Jeg synes at det statsråden sa, var veldig positivt, og Fremskrittspartiet er selvfølgelig positiv til både grønne avganger og grønne landinger, som er tiltak som kan være med på å redusere utslippene. Det er jo ingen som er negative til det. Men på meg kunne det virke som regjeringspartiene er på litt forskjellige banehalvdeler når det gjelder diskusjonen om hvor mye utslipp flyene står for.

En ting jeg synes var litt mer alvorlig, var at statsråden var svært lite innoem det som gjelder flysikkerhet. Vi vet at det er et område som det fokuseres mye på for tiden, og som det er viktig at det blir fokusert mye på. Ifølge Havarikommisjonen, som tidligere la fram sin rapport, er det fortsatt en rekke mangler og sikkerhetsavvik som ikke er lukket. Det kunne vært interessant om statsråden kunne si noe mer om framdriften for å lukke en del av de sikkerhetsutfordringene vi står overfor.

Jeg synes også det er viktig å fokusere på problematikken som vi kan oppleve til sommeren, med at vi får trøbel med å avvikle ferien for flygelederne. Det er jo ikke tvil om at det er statsråden, som eier av selskapet, som har det øverste ansvaret for å sørge for at man løser den utfordringen til sommeren. Det kunne også vært interessant om statsråden ville si noe om hvordan man har tenkt å løse den utfordringen.

Truls Wickholm (A) [15:06:56]: Representanten Hoksrud ble beroliget av statsråden, men jeg blir ikke beroliget av å høre Fremskrittspartiets representanter i denne salen når de snakker om klima. Jeg synes det er betegnende når representanten Sortevik omtaler et meget godt miljøinnlegg fra representanten Langeland som et «pliktmessig miljøbjeff». Det sier noe om hva slags tankegang Fremskrittspartiet har gjort seg rundt miljø. Miljø og klima er blant vår tids virkelig store utfordringer. Det er ikke for moro skyld at FN har satt ned et stort klimapanel av forskere, blant verdens fremste, og at de igjen har kommet fram til at dette er en kjempeutfordring. Da synes jeg man skal holde seg for god til, når noen omtaler disse utfordringene, å kalle det et «pliktmessig miljøbjeff».

Så kan det godt være riktig at flytrafikken står for bare 2 pst. av CO₂-utslippene. Det er likevel sånn at hvis man regner hvor mye CO₂ hver person står ansvarlig for når de flyr, så er det betydelig høyere enn hvis de kjører tog, bil eller buss. Jeg skulle ønske at Fremskrittspartiet kunne være med på å ta den utfordringen noe mer på alvor. Og hvis Fremskrittspartiet har lyst til å snakke om dobbeltkommunikasjon, så syns jeg det er dobbeltkommunikasjon å si at på den ene siden skal man stadig inkludere flere flyplasser i statlige støtteordninger, mens man på den andre siden skal redusere Avinors inntekter, bl.a. ved å la andre komme inn som eiere, og dermed kunne delta i utbyttet når man skal selge ut tjenester. Så mens Fremskrittspartiet på den ene siden skal redusere finansieringsgrunnlaget for Avinor, skal de på den andre siden øke utgiftene.

Jeg synes også det er ganske interessant å høre at Fremskrittspartiet tar til orde for en statlig kjøpsordning når det gjelder flyplass tjenester og flytjenester. Vel, vi har sett hva Fremskrittspartiet mener om statlige kjøpsordninger i andre sammenhenger. Det foreslås f.eks. i hvert eneste budsjett når man kommer til NSB, at statlige kjøpsordninger skal fjernes. Så jeg mener at Fremskrittspartiet har ingen troverdighet når det gjelder bruken av det virkemiddelet.

Min appell uansett kan være her til slutt at jeg synes at vi kan ha en god debatt om hvordan Avinor skal drives framover, men vi kan ikke ha en debatt om Avinor og en debatt om flytrafikk uten også å diskutere klima, og da blir det helt latterlig når man skal prøve å ufarliggjøre den debatten i stedet for å ta den på alvor.

Presidenten: Arne Sortevik har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arne Sortevik (FrP) [15:10:10]: Det er vanskelig på ett minutt å vikle opp den forvirring som representanten Wickholm har, så det tror jeg jeg skal la være. Men jeg skal forsøke å gi et svar til representanten Faldet når det gjelder Stord.

Fremskrittspartiet vil ikke lage en ny statlig flyplass. Men så lenge vi har systemet med krysssubsidiering, finner vi det riktig å gi dem innpass i det systemet, i tråd med det Stord og andre private eller halvoffentlige flyplasser faktisk har søkt om flere ganger. Det er til driften. I hovedsak klarer de seg imidlertid selv.

Det som er det spesielle her, er at vi har mindre og mindre tid igjen for å forhindre at flyplassen faktisk må stenge, fordi det er krav og forskrifter som må tilfredsstilles for at flyplassen fortsatt skal få lov til å holde åpent. I likhet med representanten Øyvind Halleraker får jeg velge å tro det beste, og fortsatt håpe på at dette lar seg løse. Fremskrittspartiet mener at man bør kunne finne en finansiell medvirkning fra staten, for å få på plass nytt flytårn og ny brannstasjon.

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:11:26]: Eg merka meg at dei ikkje-statlege lufthamnene, inkludert Stord, har fått ein uforholdsmessig stor del av debatten, ut frå at dei ikkje er ein del av Avinor sitt system, og slik sett ikkje pr. i dag er noko statleg ansvar, og slik sett heller ikkje er omfatta av Soria Moria-erklæringa, der det statlege og Regjeringa sitt ansvar er klårlagt.

Eg registrerer debatten, og eg registrerer den store interessa for Stord. Eg må seie at det undrar meg, når det ikkje er meir enn eit og eit halvt år sidan denne debatten var oppe, og ein var klår på at Stord ikkje skulle få investeringsmidlar. Pålegget vart gitt i 2005. Det er ikkje noko nytt ettersom Bondevik II-regjeringa av slo å hjelpe Stord. Det som er nytt, er at me no har ei regjering som faktisk lyttar til dei lokale initiativa, at vi no har ei regjering som har sagt i budsjettet for 2007 at me går inn i ein dialog og vurderer dei utfordringane som dei ikkje-statlege flyplassane har i samband med dei pålegga dei har fått. Det er me i gang med. Og så skal me ikkje snakke meir om snøen som fall i fjor, berre seie at det er ein viss forskjell på posisjon og opposisjon, og at det er nokre parti som kanskje prøver å halde seg til det same, anten det er på den eine eller den andre plassen.

Eg trur ikkje eg sa at det var ein liten del av klimagassutsleppa som kom frå luftfarten. Eg meiner eg konstaterte at det var 2 pst. Isolert sett er 2 pst. ikkje så mykje når me veit kor stor del den samla samferdsla har. Det er bilen som er den store utfordringa når det gjeld klimagass. Men det som er spesielt med avgassar frå luftfarten, er at dei vert slepte ut i atmosfæren, der forskarar meiner at effekten faktisk er dobbelt så stor som han elles er. I realiteten er eigentleg effekten av dei 2 pst. større enn det prosentvise tilseier, i negativ forstand. Me tek ikkje lett på dette. Det gjer heller ikkje Avinor. Ein arbeider med å finne fram til moglege kutt.

Når det gjeld reisemønster, har den auka velstanden me har fått, ført til at fleire har råd til å reise med fly. Me har eit næringsliv som går så det griner, som det heiter – orsak uttrykket, president! Det fører òg til auka bruk av luftfartstenester. Me ynskjer gjerne framleis å ha ei god utvikling både i privat økonomi, i næringslivet og i offentleg sektor. Men det at me tenkjer på korleis me som privatpersonar reiser, det at me kjøper klimakvoter – det at me har vår CO₂-avgift, det er Noreg ganske åleine om å ha på innanlands luftfart – og det at me kan samarbeide internasjonalt om eit system for å kjøpe klimakvoter innan luftfarten, er iallfall denne statsråden og Regjeringa veldig positive til. Men, som sagt, luftfarten er og vil i mange år verte eit viktig samferdselstilbod i Noreg.

Tor-Arne Strøm (A) [15:14:55]: Til representanten Halleraker: Selvskryst kommer fra hjertet. Jeg synes faktisk det rettfærdiggjøres denne gangen, i og med at det ser ut til at mye av det som Regjeringen nå gjør, bedrer både samferdselsområdet og andre områder.

Jeg forstår den frustrasjonen som opposisjonen føler, når de ser at man finner løsninger på problemene, og at man også har pluss på samferdselsbudsjettet ganske formidabelt.

Jeg forstår også at man prøver å finne muligheter til å slå mynt på en del av de problemene som man vil få løst ganske kjapt, bl.a. dette med Stord flyplass. Jeg synes det er ganske forunderlig at den forrige regjeringen ikke klarer å løse dette problemet, for det er jo ingen ny problemstilling – vi har hatt den tidligere.

Jeg synes man skal ha litt is i magen og få en skikkelig og grundig behandling av dette spørsmålet. Hvor skal det – ut fra Nasjonal transportplan – være småflyplasser? Det blir en viktig runde, det å få en grunnleggende diskusjon om spørsmålet. Det er ikke bare å vedta noe over natta, for dette koster mange penger. Og hvis det er penger det gjelder, var ikke Bondevik II-regjeringen den regjeringen som øste mest penger til samferdselsbudsjettet, slik jeg oppfattet den.

Så en liten presisering til representanten Jan Sahl, som snakket om en felles flyplass på Helgeland. Det er forskjellige oppfatninger om en slik flyplass. Derfor har man ikke kommet lenger. Og det er riktig som statsråden sier, at man – hvis man skal få en felles flyplass – ønsker regional enighet. Men man må være litt presis når man snakker om en slik felles flyplass på Helgeland. Noen mener at man skal ha en storflyplass der, og andre mener at man skal ha en regional flyplass.

Det som hadde vært mest ønskelig, hvis man skulle ha utviklet dette tilbudet, hadde jo vært å få en storflyplass på Helgeland. Men da er problemstillingen og spørsmålene igjen: Hvor skal den ligge? Og finnes det mulighet for å legge en storflyplass til Helgeland? Det er det diskusjonen handler om, og det må man finne en løsning på. Jeg er enig i at hvis det er utgangspunktet, har man flere muligheter til å se på hvor man skal anlegge en flyplass for å få gode forhold både for reisende i næringslivet og for dem ellers som vil benytte seg av fly. Det kunne være en god løsning, men man må gå noen runder når det gjelder dette.

Så det er viktig å være presis i dette spørsmålet.

Borghild Tenden (V) [15:17:27]: Representantene Bård Hoksrud og Hallgeir Langeland har i dag vært svært opptatt av klimatrusselen, men den ene av dem er altså representant for en regjering som legger til rette for økt flytrafikk, nemlig ved å ville ha en tredje rullebane.

I fjor betjente Gardermoen 17 millioner passasjerer – på to rullebaner. Heathrow betjente 67 millioner passasjerer – på to rullebaner. London Gatwick har én rullebane og betjener 31 millioner passasjerer. Det er 4,5 millioner mennesker her i landet. Det er også planer om en høyhastighetsbane rundt omkring i landet og mellom de største byene. Jeg vet at tallene for England og for Norge ikke helt kan sammenliknes, men likevel, med respekt å mel-

de: Jeg krever en oppklaring av dette. Hvordan tenker Regjeringen med hensyn til å legge til rette for mer flytrafikk? Dette er faktisk et verdivalg – det er det dreier seg om.

Øyvind Halleraker (H) [15:18:51]: Statsråden sa i sitt siste innlegg noe som var nytt for meg – særlig fordi regjeringspartienes representanter i komiteen har hevdet det motsatte, også fra denne talerstol i dag. Hun sa at Soria Moria-erklæringen gjelder de ikke-statlige flyplassene. Hvis det er situasjonen, ser jeg ikke så optimistisk på framtiden.

Det kom også en liten finte – eller invitt – fra statsråden som gjaldt holdninger i posisjon og holdninger i opposisjon. Jeg tok den til meg, men den er nok uberettiget. Jeg kan betro statsråden at jeg også da Høyre var i posisjon, arbeidet svært hardt for at Stord skulle få støtte. Det vedtaket som den forrige samferdselsstatsråden fattet, ble fattet etter at Stortinget hadde gått fra hverandre – og rett før valget i 2005.

Så følte Tor-Arne Strøm seg tydeligvis litt støtt på mansjettene av det jeg sa i mitt forrige innlegg. Når jeg forsøkte å gi mitt innlegg en litt humoristisk vri, var det mer fordi det jo er slik at hvis man går tilbake og ser på dannelsen av Avinor AS, ble ikke det akkurat gjort med trampeklapp fra dagens regjeringspartier. Men det som fungerer veldig godt i dag, og som alle har gitt sin anerkjennelse, er vi tydeligvis enige om. Så får vi heller la for tiden ligge.

Vi har funnet fram til en veldig god løsning, og den kom etter initiativ fra Bondevik II.

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:21:14]: Fyrst til Halleraker: Statsråden har ikkje på nokon måte ynske om å fornærme representanten Halleraker i hans engasjement. Men som statsråd må eg halde meg til det partiet hans gjorde da det var i regjering, og ikkje til kva enkeltrepresentantar har stått for – for det greier nok ikkje statsråden å ha oversyn over. Det er nok partiet ein må sjå på.

Det var på grunn av innlegget frå Tenden at eg bad om ordet, for ho kom med eit direkte spørsmål. Eg oppfattar Tenden slik at ho er kritisk til at Regjeringa eventuelt – me har ikkje teke stilling til dette – vil frigi noko av arealet på Gardermoen til næringsutvikling. Og da bandlegg ein jo det som måtte trengst ved ei eventuell utviding ein gong i framtida. Det Tenden ikkje seier noko om, er om Venstre vil påleggje flyplassane i Rygge og i Sandefjord restriksjonar. Det høyrer ikkje slik ut for meg, for eg har høyrtd forslaget frå Venstre om at ein skal lage høgfarbane til Sandefjord og til Rygge for at veksten skal kome der – og ikkje på Gardermoen. Men da skjønner eg ærleg talt ikkje samanhengen. Ynsket om at dei private flyplassane på Rygge og i Sandefjord skal vekse framfor Gardermoen, er noko heilt anna enn eit etisk spørsmål om me skal avgrense flytrafikken i dette landet i framtida.

Eg håpar at representanten Tenden kan gjere det klart for meg om Venstre vil påleggje Rygge og Sandefjord restriksjonar på vekst i framtida.

Presidenten: Borghild Tenden har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Borghild Tenden (V) [15:23:06]: Det vi har sagt med hensyn til Torp og Rygge, er at en eventuell vekst på Gardermoen skal legges til den flyplassen som allerede ligger der. Det er det vi har sagt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 2307)

S a k n r . 6

Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden, Odd Einar Dørum, Trond Helleland og Øyvind Halleraker om etablering av et frittstående vegtilsyn (Innst. S. nr. 141 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:30 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil 5 replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jenny Klinge (Sp) [15:24:29] (ordfører for saka): Spørsmålet om eit frittstående vegtilsyn vart reist i eit Dokument nr. 8-framlegg etter raset i Hanekleivtunnelen. Eit uavhengig vegtilsyn vart også omtalt i samband med NOU 2000:24, Et sårbart samfunn. Tankane attom eit slikt vegtilsyn er at sikkerheitskrav skal bli stilte av ein instans som er uavhengig av aktørane som byggjer og driftar vegane.

I dag driv Statens vegvesen tilsynsarbeidet i eigen organisasjon. Innanfor jernbane og luftfart fører Jernbanetilsynet og Luftfartstilsynet kontroll- og sikkerheitstilsyn. Organisasjonane er som kjent frittstående i høve til Jernbaneverket og Avinor, og dei held tilsyn med både private og offentlege bedrifter som driv transportverksemd, og som står for bygging og drift av infrastruktur.

Kort tid etter raset i Hanekleivtunnelen, allereie den 5. januar, vart det sett ned ei uavhengig ekspertgruppe med mandat både frå Samferdselsdepartementet og frå Vegvesenet. Gruppa fekk kort frist, til midten av februar, med å levere rapporten, som skulle innehalde vurderingar av arbeidet med tunnelen og årsaka til raset. Gruppa skulle også sjå på regelverket og måten vegprosjekt blir organiserte på heilt frå planlegging og bygging og til etterkontroll.

Til samanlikning sette ikkje Samferdselsdepartementet ned noka ekspertgruppe eller nokon granskingskom-

misjon etter raset i Oslofjordtunnelen i 2003, då Torild Skogsholm frå Venstre var statsråd. I St.meld. nr. 17 for 2002–2003 om statlege tilsyn gjekk Bondevik II-regjerin-ga heller ikkje inn for å opprette eit eige vegtilsyn.

Når framleggsstillarane no likevel vel å ta opp spørsmålet om eit frittstående vegtilsyn, vil eg vise til at dette temaet kjem til å bli nærare vurdert i samband med ein samleproposisjon i vår. Eg vil vise til det vedlagte brevet frå statsråd Navarsete om at problemstillingar knytte til kontroll og tilsyn vil bli ein viktig del av utgreiinga om raset i Hanekleivtunnelen.

Fleirtalet i transport- og kommunikasjonskomiteen, beståande av Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vente på Samferdselsdepartementet sine vurderingar og dei offentlege høyringane i samband med behandlinga av samleproposisjonen i vår før vi konkluderer.

Heile transport- og kommunikasjonskomiteen er opp-teken av at dei som ferdast langs vegane våre, skal vere trygge. I så måte vil vi gi honnør til opposisjonen for å ha teke opp denne saka, som også fleirtalet meiner er viktig. Opposisjonen har lagt vekt på å sikre ei klar ansvarsforde-ling og at både jernbane og luftfart har eigne frittstående tilsyn.

Dersom ein skulle opprette eit eige tilsyn, er det viktig at det med tanke på dagens mangfaldige vegnett har eit klart avgrensa mandat. Kanskje er det tunnelane og rasut-sette område som ville vere mest aktuelle for å bli omfatta av eit slikt eventuelt tilsyn.

Det pragmatiske spørsmålet er likevel om eit slikt til-syn i større grad enn med dagens system faktisk vil med-føre auka tryggleik. Dette er m.a. eit spørsmål om korleis vi brukar ressursar og tilgjengeleg kompetanse. Dersom ein skulle flytte pengar frå drift og vedlikehald av vegar til meir byråkrati, oppnår ein ikkje nødvendigvis målet om meir tryggleik på vegane. Og dersom det å opprette eit slikt tilsyn medfører at det blir stor konkurranse om geo-logane, og at dette igjen fører til at det blir få att av desse til å hjelpe dei som utfører arbeidet i praksis, kan det få uheldige verknader. Kort sagt: Det finst argument både for og mot å etablere eit frittstående vegtilsyn.

Men, som sagt, i denne runden går vi likevel inn for at Dokument nr. 8-framlegget om å etablere eit frittstående vegtilsyn blir lagt ved protokollen. Eg ser fram til ein ny og ikkje minst grundig debatt om dette seinare i sesjonen.

Eg legg til grunn at representantar frå opposisjonen sjølve tek opp sine framlegg.

Svein Gjelseth (A) [15:28:42]: Per i dag har Statens vegvesen tilsyn med både vedlikehald og utbygging. Sta-tens vegvesen skal sjå til at reglar og retningslinjer for både drift og vedlikehald vert følgde. Dette er klare til-synsoppgåver.

Eg vil ikkje seie at Statens vegvesen ikkje kan verte betre på dette området. Eksempel på det kan vere Hane-kleivtunnelen, der ein ifølgje rapporten ikkje hadde utført byggherreoppgåvene godt nok, og det kan vere den beklagelege situasjonen ein fekk på vegane på Sørlandet i første månad, der ein ikkje greidde å halde hovudvegane opne.

Dette har med beredskap å gjere, og det viser at bered-skap kostar. Så kan ein stille spørsmålet om oppretting av eit eige vegtilsyn som skal føre tilsyn med tilsynsetaten, vil bidra til å betre situasjonen på vegnettet og i høve til utbyggingsprosjekta. Vel er tilsyn ei av dei største vekst-næringane i landet vårt, men det kan vere grenser. Snarare vil det vere slik at oppretting av endå eit tilsyn kan bidra til meir byråkrati og meir administrasjon. Men det vi treng, er meir pengar ut til vegane, slik at vi kan få endå betre drift og vedlikehald og meir veg for pengane.

Heilt til slutt: Omorganiseringa i 2003 har openbert ført til dårlegare drift og vedlikehald. Det har aldri vore så mange klager over vedlikehaldet som no. Det stadfestar også vegvesenet sine egne publikumsundersøkingar.

Bård Hoksrud (FrP) [15:30:53]: Jeg understreker, slik saksordføreren gjorde, at det ikke er første gang vi disku-terer etableringen av et veitilsyn eller et felles transporttil-syn. Fremskrittspartiet foreslo dette i forbindelse med be-handlingen av Nasjonal transportplan for perioden 2006–2015. Men det var nok Hanekleivtunnelen som gjorde at debatten virkelig skjøt fart på nytt, og tydeligvis også den rapporten som ble lagt fram etter at man gikk gjennom og gransket rutinene når det gjaldt Hanekleivtunnelen og ut-fordringene vi så der.

Vi er veldig glad for at det nå kommer et forslag om å opprette et nytt tilsyn, og vi synes det er viktig at tilsynet i utgangspunktet tas bort fra departementet og blir et fritt-stående tilsyn. Men vi ønsker da at alle områdene innen-for transportsektoren skal være med.

Jeg synes også det er viktig å peke på at på begge de områdene der vi allerede har tilsyn, både innenfor luftfart og jernbane, har disse tilsynene absolutt gjort jobben sin på en god måte, slik Fremskrittspartiet ser det, og avdek-ket mangler og svikt i rutinene. Det er derfor viktig å ha et tilsyn. Jeg synes også det er viktig å se på at man i Sverige allerede har etablert et tilsyn som fungerer svært godt og er på hugget med en gang det skjer ting, og som er på plass for å sikre at man har gode og trygge veier i na-bolandet vårt.

Siden Hanekleivtunnelen kanskje var det som gjorde at denne debatten virkelig skjøt fart, er det interessant å se på at i Sverige raste en stor del av E6 ut. Det skjedde altså fem–seks dager før vi hadde raset i Hanekleivtunnelen, og allerede 15. februar 2007 var veien i orden og man kunne kjøre på den igjen. Det vi opplever her, er at man fortsatt ikke er kommet så langt som at anbudspapirene i forbin-delse med Hanekleivtunnelen og de utfordringene vi står overfor der, er sendt ut. Vi risikerer at folk fortsatt i lang tid skal måtte kjøre på den gamle E18, eller dødsveien som den ble kalt før vi fikk etablert den nye E18.

Vi synes det er viktig å få på plass et tilsyn, men vi skulle ønske at alle transportformene var inne i det samme tilsynet, fordi man i stor grad jobber på den samme måten, og det ville sannsynligvis både gi effektgevinst og kost-nadsbesparelser, men også fordi man kan bruke mange av de samme metodene uavhengig av om det er innenfor luft, jernbane eller andre områder. Vi synes dette er veldig bra. Vi håper at når Regjeringen nå kommer tilbake, kommer

det et tilsyn, for vi ser det jo som positivt at man foreløpig i alle fall ikke har avvist totalt etablering av et veitilsyn – selv om jeg synes at noen av representantene fra regjeringspartiene har vært litt mer forsiktige.

Jeg har lyst til å be om at statsråden tar med seg de forslagene Fremskrittspartiet fremmer her og som ligger i innstillingen, som går på at man har et felles tilsyn for alle transportformene – både når det gjelder luft, vann, bane og ikke minst havner, og vei, som det nå gjelder. Vi synes også det er viktig å se på dette med klassifisering av veinettet, slik at når man skal kontrollere, kan det være greit å vite at man kan slå fast hva kravet til minimumsstandard er. Derfor foreslår vi også at vi får en klassifisering og periodisk godkjenning av veinettet i Norge – som Hanekleivtunnelen, E18 i Agderfylkene, og ikke minst E18 her i Oslo og Akershus, som i vinter har vært stengt på grunn av utfordringer med veibanen og uforutsette værforhold. Det er litt merkelig at det skaper så store utfordringer som vi har sett på en del av hovedveinettet vårt, når det kommer mye snø i Norge.

Jeg vil da ta opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp de forslag han selv refererte til.

Øyvind Halleraker (H) [15:36:06]: Representanten Gjølseth omtaler Statens vegvesen som et tilsynsorgan som skulle føre tilsyn. Men det er nettopp disse tilsynsoppgavene vi ønsker å ta bort fra Statens vegvesen. På andre områder av transportsektoren har vi i dag uavhengige tilsynsfunksjoner. Det gjelder skipsfart, luftfart, jernbane, men også post- og telesektoren. Jeg tror ikke noen i dag ville anse en rolleblending som den vi fortsatt har i vegsektoren, som akseptabel i noen av de andre sektorene. Likevel ønsker Regjeringen å vente med å starte dette arbeidet med å planlegge etablering av et uavhengig vegtilsyn.

Det er ingen hemmelighet at Statens vegvesen har stilt seg negativt til å opprette et vegtilsyn ved å uttrykke at de ikke ser hensikten med et eget tilsynsorgan. Statsråden, som i utgangspunktet var åpen for tanken, viser nå unnfallenhet og henviser spørsmålet til fremtidige saker fra departementet. Det forteller litt om hvordan Vegdirektoratet og Samferdselsdepartementet fungerer i en litt for tett symbiose og understreker nettopp behovet for uavhengighet. En moderne transportetat ville simpelthen ønsket et slikt initiativ velkommen, slik at det ikke skulle herske noen tvil om etatens legitimitet til enhver tid i alle slike spørsmål.

Opposisjonen har hatt møte med representanter for både ingeniør-, entreprenør-, yrkessjåfør- og trafikksikkerhetsorganisasjonene. Alle disse største brukerorganisasjonene støtter forslaget om et uavhengig vegtilsyn, og ingen forstår hvorfor man ikke setter i gang arbeidet umiddelbart.

Regjeringen kjemper altså i et trafikksikkerhetsspørsmål i betydelig motstrid med sentrale transport- og anleggsaktører og sier at man skal se på det senere. Det er en uheldig rolleblending at Statens vegvesen i dag driver til-

syn med eget arbeid. Dette gjør det vanskelig for uavhengige aktører og offentligheten å etterprøve sikkerhetsarbeidet. Statens vegvesen sitter på alle sider av bordet innenfor områder som til enhver tid krever stor åpenhet og ydmykhet overfor publikum.

Som samfunn har vi store utfordringer med å redusere antallet skadde og drepte i trafikken. På dette viktige området skal Statens vegvesen imidlertid ha ros for godt forebyggende arbeid, men trafikksikkerhet handler også om vegenes beskaffenhet og er derfor i seg selv en god grunn til å opprette et frittstående tilsyn.

Vårt naboland Sverige kan gi oss et utgangspunkt for et fornuftig mandat og tjene som eksempel på hvordan et tilsyn bør opprettes. I Sverige har Väginspektionen tilsynsoppgaver knyttet til de mål som sentrale myndigheter har satt for trafikksikkerheten. Väginspektionen skal bl.a. analysere og følge forhold knyttet til utformingen og funksjonen av vegsystemet.

I rapporten fra undersøkelsesgruppen etter raset i Hanekleivtunnelen framkommer det at raset var et resultat av mangelfull ingeniørgeologisk kompetanse i prosjektet, sammenblanding av roller, uklar ansvarsfordeling knyttet til fastsettelse av permanent sikring i tunnelen, mangelfull kartlegging av geologiske forhold og manglende dokumentasjon på utført sikringsarbeid. Litt av en liste! Og så sier man at det ikke er behov for tilsyn!

En frittstående tilsynsmyndighet vil i større grad være i stand til å etterprøve, stille spørsmål ved og for øvrig fange opp mangler ved det utførte arbeidet i slike prosjekter. Et frittstående vegtilsyn vil bidra til å forebygge slike uønskede hendelser i framtiden og dermed styrke trafikksikkerheten.

Nyskapingen med OPS-selskaper og prosjekter innenfor norsk vegbygging, hvor et ikke-statlig selskap har ansvar for både prosjektering, anleggsdrift og vedlikehold over mange år, tilsier også etablering av et frittstående tilsynsorgan, for det blir feil når Statens vegvesen, som selv er aktør, skal kontrollere OPS-selskapene. Et uavhengig tilsyn vil spille en viktig rolle for å skape tillit til konkurranselighet og kvalitetsnormering i anleggsbransjen, både hva angår byggeprosess, drift og vedlikehold.

Her er det så mange gode grunner at passiviteten til en ellers rimelig offensiv statsråd i denne saken er uforståelig.

Jeg vil avslutte med å ta opp det forslaget der Høyre er medforlagsstiller.

Presidenten: Representanten Øyvind Halleraker har tatt opp det forslaget han refererte til.

Hallgeir H. Langeland (SV) [15:41:12]: Eg berre konstaterer at dei tidlegare opposisjonspartia nok ein gong har fått klokskapen etter at dei har gått ut av regjering, og at det no hastar veldig med å få eit vegtilsyn dei sjølve aldri tenkte på å oppretta. Og så konstaterer eg at denne regjeringa tek forslagsstillarane på alvor og seier at dei skal koma tilbake til saka. Saksordføraren sa at dei skal ha ei høyring på dette. Dei vil altså gje forslaget ei seriøs behandling, eit forslag som er fremma av den førre regjerin-

ga sine representantar. Det synest eg er ein svært sakleg og god måte å behandla opposisjonen på. Så får me heller håpa at me kan unngå å få desse partia i posisjon igjen, slik at dei lèt vera å fremma forslag når dei er i posisjon.

Jan Sahl (KrF) [15:42:26]: Regjeringspartiene skriver i innstillingen:

«Fleirtalet meiner no og inntil vidare, at det ikkje er sannsynleggjort på noko overtydande vis at eit frittstående vegtilsyn vil føre til auka trafikksikkerheit på norske vegar.»

Dette er etter mitt skjønn å snu hele saken på hodet.

Kristelig Folkeparti har valgt å støtte forslaget om etablering av et frittstående vegtilsyn nettopp på grunn av trafikksikkerhet. Dersom det er noen som helst grunn til å tro at økt tilsyn kan gi bedre trafikksikkerhet, bør det opprettes. Den store utfordringen med å redusere antall skadde og drepte i trafikken er god nok grunn til å opprette et frittstående vegtilsyn. Et annet argument er prinsippet om at kontroll- og tilsynsoppgaver må foregå uavhengig av de partene som har sikkerhetsansvar og økonomisk ansvar.

Tilsynsmyndigheter innen luftfart, jernbane og post og tele er frittstående.

I Sverige er det opprettet et frittstående organ, Väginspektionen, med tilsynsoppgaver sett i forhold til de målene som sentrale myndigheter har satt for trafikksikkerheten. Väginspektionen skal bl.a. analysere og følge forhold rundt utformingen og funksjonen av veisystemet og se om trafikksikkerhetsmålene følges.

Det er imidlertid uansett viktig at Statens vegvesen fortsetter sitt trafikksikkerhetsarbeid som i dag. Vegvesenet besitter mye fagkunnskap og erfaring med trafikksikkerhetsarbeidet. Det er en kompetanse som må tas vare på og videreføres. Vegvesenet skal ha ros for det arbeidet som gjøres for å heve trafikksikkerheten på norske veier.

Når det gjelder de øvrige forslagene som er fremmet i forbindelse med behandlingen av denne saken, støtter ikke Kristelig Folkeparti disse. Vi mener det skal en nøye gjennomgang og vurdering til før Regjeringen eventuelt overfører tilsynene innenfor samferdselssektoren fra Samferdselsdepartementet til et annet departement. Det kan være stor fare for bygging av dobbeltstrukturer og spredning av kompetanse med slike nyordninger og ansvarsoverføringer. Vi er svært usikre på om dette er klokt. Vi tror sektoransvaret bør holdes samlet.

Når det gjelder forslaget om et felles transporttilsyn, frykter vi at en sammenslåing kan gå på bekostning av den spesialkompetansen som er nødvendig i de ulike transportgrenene.

Når det gjelder forslaget om å innarbeide bestemmelser om et juridisk ansvar i veitrafikkloven for ulykker som skyldes veiholder, stiller vi oss svært skeptisk til det. Vi frykter at et slikt forslag gir signaler om at veistandard er den viktigste årsaken til dødsulykker i trafikken. Det er ikke riktig. Det slår en rekke undersøkelser og analyser fast. Selvsagt er det viktig med gode veier, men førers ansvar må ikke glemmes. I halvparten av dødsulykkene i 2005 var farten høyere enn den burde, og i en fjerdedel av ulykkene kan rus ha vært en medvirkende årsak. 44 pst. av

de omkomne i bil i 2005 brukte ikke bilbelte. Vanskelige føreforhold på veien, mangelfull skilting og oppmerking, dårlig sikt og farlig sideterreng er alvorlige faktorer som det må gjøres noe med. Men nullvisjonen kan ikke nås bare med veiutbedringer. Det blir for lett vint. Det er som oftest flere faktorer som spiller inn ved en ulykke, og det er dermed umulig å legge skylden på én enkelt faktor.

Borghild Tenden (V) [15:46:25]: Raset i den nybygde Hanekleivtunnelen i Vestfold og stengingen av Oslofjordtunnelen for tre år siden er hendelser som synliggjør behovet for en styrking av sikkerheten på veinettet.

I forbindelse med raset i Hanekleivtunnelen er det framkommet opplysninger om at entreprenører som i sin tid jobbet med tunnelen, var bekymret for sikkerheten knyttet til arbeidet som ble gjennomført av Statens vegvesen. Dette er urovekkende opplysninger.

Vi har store utfordringer med å redusere antallet skadde og drepte i trafikken, og veistandarden har stor innvirkning på trafikksikkerheten.

Spørsmålet om et frittstående vegtilsyn på linje med det vi finner på andre transportområder, ble berørt i forbindelse med NOU 2000:24, Et sårbart samfunn.

Etter Venstres mening vil et vegtilsyn sikre at sikkerhetskrav stilles fra en instans som er uavhengig av aktører som drifter og bygger vei. Raset i Oslofjordtunnelen og nå i Hanekleivtunnelen forsterker behovet for et frittstående vegtilsyn.

I dag driver Statens vegvesen trafikksikkerhetsarbeid i egen organisasjon. I Norge finnes det også en rekke frittstående interesseorganisasjoner som gir et viktig bidrag til å styrke sikkerheten på veinettet og i trafikken for øvrig. En utfordring er imidlertid at hovedvekten av detaljert fagkunnskap og informasjon finnes i Statens vegvesen, samt at organisasjonen driver tilsyn med eget arbeid. Dette gjør det vanskelig for uavhengige aktører og offentligheten å etterprøve sikkerhetsarbeidet i Statens vegvesen. Venstre mener det er uheldig at Statens vegvesen driver kontroll med seg selv innenfor et område som til enhver tid krever stor åpenhet og ydmykhet overfor publikum.

Nyskapingen med OPS-selskaper/prosjekter innenfor Norsk veibygg hvor et ikke-statlig selskap har ansvar for prosjekter, anlegg og vedlikehold, tilsier også etablering av et frittstående tilsynsorgan. Gjennom et vegtilsyn kan det bli enklere for aktører og privatpersoner å varsle og avdekke uakseptable forhold. Kontinuitet knyttet til oppfølgingen av sikkerhetsarbeid kan bli ivaretatt på en bedre måte, og kontroll- og tilsynsoppgaver vil foregå uavhengig av de sikkerhetsansvarlige partene.

Innenfor jernbane og luftfart fører Jernbanetilsynet og Luftfartstilsynet kontroll- og sikkerhetstilsyn, som vi har hørt før i dag. Organisasjonene er frittstående i forhold til Jernbaneverket og Avinor og driver tilsyn med både private og offentlige bedrifter som driver transportvirksomhet, og som står for bygging og drift av infrastruktur. Venstre vil peke på at det ikke er noen grunn til å behandle veisektoren vesentlig annerledes med hensyn til organisering av sikkerhetsarbeidet. Privatpersoner står også for en stor del av transportarbeidet innenfor veitrafikken. Det er

derfor naturlig at oppgavene til et frittstående veitilsyn er knyttet til veiinfrastrukturen, og at tilsynsoppgaver knyttet til kjøretøy og transportbedrifter videreføres i nåværende form. I forbindelse med opprettelsen av et frittstående veitilsyn mener Venstre at det er naturlig å se på det arbeidet som i dag gjøres innen Statens vegvesen på trafikksikkerhetsområdet, og på bakgrunn av dette skulle ut et frittstående tilsyn. Det er viktig at veitilsynet får et klart og konkret mandat for virksomheten, slik at man unngår unødvendig byråkrati, samtidig som trafikksikkerheten på de viktigste områdene ivaretas.

Jeg ser at Fremskrittspartiet i innstillingen er forundret over at Venstre ikke støtter Fremskrittspartiets forslag om et Statens transporttilsyn. Grunnen er at vi er redd for at et slikt stort tilsyn kommer til å mangle den spisskompetanse som vi synes er viktig for et tilsyn. Dette opplever vi også å få støtte for fra organisasjoner som har engasjert seg i denne saken. Jeg håper imidlertid at Fremskrittspartiet kan støtte forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre subsidiært.

Til slutt: Jeg er skuffet over at det ikke ble avholdt en høring i denne saken, noe som var planlagt og innkalt til.

Flere organisasjoner har tatt kontakt med meg, og de er også skuffet over dette. Men jeg er glad for at det blir høringer senere. Flere organisasjoner gir også samtidig støtte til dette forslaget.

Rapporten om raset i Hanekleivtunnelen var knusende. Likevel har ikke samferdselsministeren tatt grepet og varslet at Regjeringen vil opprette et frittstående veitilsyn. Ikke skjønner jeg hva mer som trengs av dokumentasjon for å skjære gjennom. Jeg hadde fått stor respekt, eller rettere sagt, enda større respekt for samferdselsministeren dersom hun i dag hadde varslet at hun vil innføre et frittstående veitilsyn.

Med dette tar jeg opp forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre om å opprette et frittstående veitilsyn for å styrke trafikksikkerhetsarbeidet.

Presidenten: Representanten Borghild Tenden har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Den reglementsmessige tiden for formiddagens møte er snart over, og formiddagsmøtet heves. – Første taler på kveldsmøtet blir statsråd Liv Signe Navarsete.

Møtet hevet kl. 15.52.

Møte tirsdag den 20. mars 2007 kl. 18President: **K e n n e t h S v e n d s e n**

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 62)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 6

Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden, Odd Einar Dørum, Trond Helleland og Øyvind Halleraker om etablering av et frittstående vegtilsyn (Innst. S. nr. 141 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:30 (2006-2007))

Statsråd Liv Signe Navarsete [18:00:46]: Etablering av eit frittstående tilsyn har, som fleire har nemnt, vorte diskutert fleire gonger i denne salen dei siste månadene. Eg har frå fyrste dag gjort det klart at Stortinget vil få drøfta saka i løpet av våren. Spørsmålet har i dei siste åra også vorte vurdert av ulike utval og regjeringar, utan at det har vorte vurdert som føremålstenleg å gå vidare med tanken om å etablere eit slikt tilsyn.

Det som aktualiserte diskusjonen denne gongen, var sjølvsagt raset i Hanekleivtunnelen i romjula. Som Stortinget er kjent med sette eg ned ei granskingsgruppe som såg på årsakene til raset, og som også kom med forslag for å unngå tilsvarende hendingar i framtida. Den gruppa overleverte arbeidet sitt til meg 15. februar. Rapporten inneheld kritikk av det arbeidet som Statens vegvesen gjorde i samband med bygginga av tunnelen, og kom også med forslag til korleis dette arbeidet kunne vore organisert og gjennomført på ein betre måte, i tillegg til at han også var kritisk til nokre meir generelle utviklingstrekk i anleggsbransjen.

Statens vegvesen har sidan Hanekleivtunnelen vart bygd for om lag ti år sidan, gjennomgått omfattande organisatoriske endringar, m.a. har Mesta vorte etablert, noko som inneber at Vegvesenet i dag ikkje har nokon eigenproduksjon eller utfører arbeid i eigen regi. Dette er det viktig å ha med seg i den vidare diskusjonen om oppfølginga av raset. Samtidig tyder dette ikkje nødvendigvis at dei oppgåvene som vert utførte av Statens vegvesen, ikkje kan organiseras på ein betre måte.

Som minister med ansvar for tryggleiken på vegane våre vil eg i den framstillinga eg har lova Stortinget til våren, gjere ei grundig vurdering av om det er føremålstenleg å etablere eit slikt tilsyn. Eg vil då sjølvsagt dra vekslar på dei earfaringane me har frå sjølvstendige tilsynsorgan for baneverksemd og for luftfarten. I tillegg vil eg ta med meg dei earfaringane som vert gjorde i nabolanda våre. Eg har merka meg at mindretallet i komiteen viser til earfingar i Sverige og refererer til Vägtrafikinspektionen som eit frittstående organ med tilsynsoppgåver, og meiner organiseringa av dette organet kan vere eit utgangspunkt for eit frittstående vegtilsyn i Noreg. Eg vil til

dette påpeike at Sverige neppe kan seiast å ha noko frittstående tilsyn på vegsektoren. Vägtrafikinspektionen er eit organ underlagt Vägverkets styre og har oppgåver som etter mi vurdering ikkje er det same som for våre norske tilsyn.

For å vise dette vil eg referere frå Statens offentliga utredninger 2007:4, som kom ut i januar i år:

«Sedan 2003 finns Vägtrafikinspektionen som en enhet inom Vägverket. Vägtrafikinspektionen har inga myndighetsuppgifter, dvs. ansvar inte för normgivning, tillståndsgivning eller tillsynsveksamhet på det sätt som Järnvägsstyrelsen, Luftfartsstyrelsen och Sjöfartsinspektionen gör. Vägtrafikinspektionen har inte något tilsynsmandat och disponerar inte heller något instrument för att styra aktörer till att vidta åtgärder.»

Så då vert spørsmålet om forslagsstillarane meiner at eit vegtilsyn skal organiserast som eit underbruk av Vegdirektoratet, i og med at ein dreg den svenske Vägtrafikinspektionen inn som eit føredøme.

Mitt utgangspunkt vil i den framstillinga eg har lova Stortinget, vere å sikre ei best mogleg utnytting av dei til kvar tid tilgjengelege ressursane, slik at me alle får mest mogleg tryggleik og mest mogleg veg for pengane. Der som det gjennom det arbeidet me no er i full gang med, viser seg at dette best kan skje gjennom eit frittstående vegtilsyn, vil eg sjølvsagt vurdere dette. Gjennom den saka som kjem i vår, vil Stortinget i alle fall få eit grunnlag for å vurdere kva for ei organisering som er tenleg, og eg har stor forståing for at fleirtalet ser at Stortinget er best tent med ei slik sakshandsaming.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Sortevik (FrP) [18:05:17]: Som statsråden vet, har Fremskrittspartiet et litt annet forslag, nemlig om et transporttilsyn – et samlet transporttilsyn. Mitt spørsmål går da på det.

Det er jo slik at Havarikommisjonen fra 2008 skal omfatte samtlige transportsektorer. Denne regjeringen støtter en slik løsning. Når den tydeligvis er vurdert som god for undersøkelser av ulykker, hva skulle da tale imot at den ikke også kan fungere godt når det gjelder arbeid for å forebygge ulykker gjennom tilsyn? Altså vil en parallell modell til Havarikommisjonen være Fremskrittspartiets forslag om et transporttilsyn. Hva skulle være til hinder for en slik løsning?

Statsråd Liv Signe Navarsete [18:06:01]: Eg vil ikkje i dag gå inn på enkelheiter i kva som kan vere tenleg og ikkje. Me er i gang med eit arbeid for å vurdere dette i departementet. Som eg har opplyst i Stortinget fleire gonger tidlegare, tok me fatt i dette. I motsetnad til det den førre regjeringa gjorde etter uhellet i Oslofjordtunnelen, har denne regjeringa teke dette på alvor.

Så me har eit arbeid på gang. Før det arbeidet er avslutta, vil eg ikkje gå inn i drøftingar om ulike modellar, ulike fasongar, fordelar og ulemper med vegtilsyn. Eg ser ulemper, men det finst heilt sikkert òg nokre fordelar som me skal sjå på. Som tidlegare sagt har statsråden valt å ha ei

opa haldning til dette til eg har fått eit fagleg grunnlag som eg kan ta ei avgjerd på.

Trond Helleland (H) [18:06:58]: Jeg har forståelse for at statsråden ikke ønsker å konkludere i dag. Men ut fra de signalene som flertallspartiene gir, sier hun at hun inntil videre er imot. Det er antakelig slik at når statsråden sier at hun skal være for, så er hun for. Men nok om det.

Jeg tror det hadde vært interessant å høre litt om erfaringene med jernbanetilsyn og luftfartstilsyn. Synes statsråden at det er gode erfaringer med dette? Og ser hun at det er en parallellitet til veisektoren, som tross alt er den sektoren der flest passasjerer eller flest reisende ferdes hver dag?

Til slutt har jeg lyst til å peke på det som bl.a. representanten Gjølseth var inne på, at en er redd for mer byråkrati. Nå har jo statsråden nettopp vært på landsmøtet i Senterpartiet og har tapt en votering der, dessverre, så jeg vil stille et spørsmål til slutt: Er sannsynligheten større for at statsråden vil gå inn for et frittstående veitilsyn enn at hun vil gå inn for vedtaket på Senterpartiets landsmøte om å øke antallet veikontor fra 5 til 19?

Statsråd Liv Signe Navarsete [18:08:01]: For å ta det siste fyrst. Senterpartiet sitt landsmøte har gjort eit tydeleg vedtak, som ikkje var overraskande for statsråden, for å seie det. Det vedtaket er i tråd med både programmet vårt og det me har sagt i andre fora, så det greier me nok òg å handtere på vegen vidare. Kor stor sjanse eit slik forslag vil ha, får me kome tilbake til.

Det er viktig for meg å seie at forslag om vegtilsyn ikkje har vore drøfta i partigruppene, så det ein seier her, seier ein utan at me har vore inne i verken faglege eller politiske drøftingar om dette. Me har 90 000 km veg, og me har 4 000 km jernbane. Det er litt av ein forskjell. Når det gjeld luftfarten, er det òg meir avgrensa.

Dette er eit svært område, og me må sjå på kor stort vegtilsyn me må ha, for viss dette vegtilsynet skal fungere viss me opprettar det, må meininga vere at det skal kunne gjere ein jobb. Økonomisk og organisatorisk er også dette krevjande.

Borghild Tenden (V) [18:09:13]: I tillegg til raset i Hanekleivtunnelen har vi i vinter hatt en del uheldige episoder med dårlig strøing og brøyting. En underdirektør i Luftfartstilsynet sier til Aftenposten at tilsvarende forhold på en rullebane ville ført til stenging av flyplassen.

Ser samferdselsministeren at tilsvarende tilsyn innenfor veisektoren kunne spilt samme rolle og tatt de nødvendige grepene som Luftfartstilsynet ville gjort, og at dette forsterker behovet for et veitilsyn?

Statsråd Liv Signe Navarsete [18:09:46]: Nå vart vegen stengd. Mange vegar rundt om i landet vårt vert stengde. Ved fare for ras stengjer ein vegane. Når vêrvarslet er slik på høg fjellet at ein ser at det kan vere fare for trafikantane, stengjer ein vegen over fjellet. Det er ikkje noko nytt at ein gjer det. Det mandatet har Statens vegvesen i

dag, og det mandatet bruker dei òg i dag når det kan vere fare for tryggleiken til dei vegfarande.

Når det gjeld parallellen til luftfart, er det akkurat dei same vurderingane som vert gjorde, men noko strengare er det pr. i dag for luftfarten, for konsekvensane der kan vere mykje større på grunn av at farten er så mykje høgare. Men det er nettopp den stenginga som har vorte kritisert, at ein ikkje greidde å halde vegen open. Med eit vegtilsyn med eit breitt mandat må me kanskje forvente mange fleire stengde vegar rundt om i landet vårt – kan hende.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Arne Sortevik (FrP) [18:11:09]: Noen få kommentarer på tampen av denne debatten.

Luftfarten har sitt eget tilsyn, Luftfartstilsynet. Jernbanen har sitt eget tilsyn, Jernbanetilsynet. Tilsynene har felles metodikk, og vi i Fremskrittspartiet mener at et felles fagmiljø for tilsyn for hele transportsektoren kan gi et sterkere og mer effektivt transporttilsyn som ivaretar både samfunnsinteresser og trafikantinteresser.

Jeg oppfattet saksordføreren fra Senterpartiet slik at man var litt tilbakeholden, bl.a. på grunn av kostnadsbildet. Da får vi altså notere at man er mer opptatt av eventuelt å spare noen kostnader her enn å bevare den effekten på 300 mill. kr som omorganiseringen av Vegvesenet har gitt. Man vil altså bruke 300 mill. kr på å føre veikontorene tilbake til fylkene, men vegrer seg for å lage et effektivt og velfungerende samlet transporttilsyn, slik som vi har valgt å gjøre det når det gjelder Havarikommisjonen, for å følge opp den lille replikken. Vi har altså valgt det systemet og den metodikken når det gjelder Havarikommisjonen, som fra 2008 skal dekke alle transportsektorene. Vi i Fremskrittspartiet har vanskelig for å se at det skal være en dårlig løsning når det gjelder tilsynsmodellen. Som andre har gjort rede for, har en del partier hatt møte med toneangivende aktører innenfor transportsektoren, og de gir også uttrykk for at et samlet tilsyn kan være interessant.

Vi vil ha endring i veitrafikkloven, slik at veiholder, den som eier veien, har et faktisk ansvar for at veien er i forskriftsmessig stand.

En liten replikk til representanten Sahl: Vi har ferske undersøkelser, bl.a. fra Sverige, som viser at tre av fire dødsulykker skyldes standarden på veien. Det er altså av stor betydning at veiholder også har et ansvar, et erstatningsansvar, hvis veien ikke holder mål.

Til slutt: Statsråden har også igjen sagt at hun er åpen for å vurdere, og det er bra. Vi i Fremskrittspartiet misliker den vurderingsformen som ligger i at vi får dette i samleproposisjoner, at viktige saker kommer i samleproposisjoner til Stortinget, for den saks skyld også i hovedproposisjonen, i statsbudsjettet. Vi mener at viktige saker skal behandles enkeltvis, og slik burde også denne saken bli behandlet når statsråden og departementet konkluderer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 2307)

S a k n r . 7

Innstilling fra justiskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 127/2006 av 22. september 2006 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2005/56/EF om grensekryssende fusjoner av selskaper med begrenset ansvar (Innst. S. nr. 139 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 34 (2006-2007))

Ingrid Heggø (A) [18:14:35]: Eg vil berre presisera dei tilsettes representasjon og rettar i dei fusjonerte selskapa, sidan det ikkje står noko om dette i dei komite-merknadene som nok må seiast å vera korte og konsise i denne saka.

Direktivet medfører at dei tilsette vil ha rett til representasjon i styrande organ, men omfanget av representasjonsretten vil avhenga av utfallet av forhandlingar.

Dei tilsettes medråderett er regulert i artikkel 16. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har ansvaret. Dei tek sikte på å senda framlegg til forskrift på høyring i løpet av våren.

Det følgjer av artikkel 16 i direktivet at dersom dei nasjonale reglane som skal gjelda for det fusjonerte selskapet, ikkje gir dei tilsette minst like gode representasjonsrettar som dei allereie hadde i selskapet som fusjonerer, skal det forhandlast om dei tilsettes medråderett. Dersom partane vert einige om ein avtale, er det avtalen som vil vera bestemmende for dei tilsettes representasjon i det fusjonerte selskapets styrande organ.

Vert partane derimot ikkje einige, skal dei tilsettes representasjon regulerast av standardføresegnene i direktiv 2001/86/EF. I standardføresegnene heiter det at dei tilsette har rett til å velja eit tal på medlemmer av leiings- eller kontrollorganet i det fusjonerte selskapet tilsvarande den høgste delen som var i dei selskapa det gjeld før fusjonen fann stad. Standardføresegnene byggjer altså på det såkalla før-etter-prinsippet; om vidareføring av arbeidstakarane rettar i det fusjonerte selskapet.

Eg vil understreka heilt til slutt at med unntak av reglane om tilsettere-representasjon, regulerer direktivet berre dei selskapsrettslege sidene av ein grensekryssande fusjon. For andre rettsområde, som t.d. skatterett og rekneskapsrett, er det derfor den nasjonale retten i den enkelte staten som vil gjelda.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 2308)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går til votering i sakene nr. 1–7 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram 14 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–6, fra Kari Kjønås Kjos på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
 - forslag nr. 7, fra Kari Kjønås Kjos på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
 - forslagene nr. 8–12, fra Kari Kjønås Kjos på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslag nr. 13, fra Åse Gunhild Woie Duesund på vegne av Kristelig Folkeparti, og
 - forslag nr. 14, fra André N. Skjelstad på vegne av Venstre
- Det voteres over forslag nr. 14, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen iverksette en prøveordning i regi av den nye Arbeids- og velferdsetaten som gir langtidsmottakere av sosialhjelp rett til en borgerlønn på 2,5 G. I første omgang bør prøveprosjektet utføres i 10 ulike kommuner innenfor en ramme på 60 mill. kroner i året.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 98 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.23.58)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 13, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet iverksette en holdningskampanje for å gjenetablere arbeidsplassen som en alkoholfri sone.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 97 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.24.20)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 8–12, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om nivå, tilleggsytelser og avkorting på den nye tidsbegrensede ytelsen, samt sikring av revurdering av arbeidsevne, samtidig med behandlingen av ny uførepensjon.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2008 utarbeide en helhetlig tiltaksplan for behandling, rehabilitering og oppretning av mennesker.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2008 opprette en egen post til arbeidsrettet rehabilitering under Kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til 100 prosent statlig finansiering av Varig tilrettelagt arbeid (VTA).»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede modeller for bonuslønn sammen med sak om endringer av uførepensjon.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.24.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en kritisk gjennomgang av de ulike velferdsordninger, pensjonssystemet (herunder regler for avkortning) og skattesystemet og fremme konkrete forslag til endringer som gjør at det alltid skal lønne seg å arbeide fremfor å gå på stønad eller trygd.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 68 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.24.56)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–6, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å utvide dagens klageordning for brukerne av NAV, og melde tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest mulig komme tilbake til Stortinget med konkret forslag til lovbestemmelse som implementerer en arbeidsevnevurdering av brukerne i arbeids- og velferdsforvaltningen.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak med gjennomgang og forenkling, eventuelt avvikling, av de arbeidsrelaterte ytelsene, ventestønad, ventelønn og vartpenger.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag som innebærer at den reformerte stønaden for tidsbegrenset inntektssikring i folketrygden gir opptjeningsrett for fødsels- og adopsjonspenger.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen inngå et nærmere samarbeid med de aktuelle frivillige organisasjonene hvor disse får et langt større ansvar for informasjonen om hvilke tiltak staten dekker i forbindelse med ansettelse av personer med nedsatt funksjonsevne overfor næringslivet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til økonomisk kompensasjon for økte utgifter unge med nedsatt funksjonsevne eller alvorlig sykdom påføres

ved gjennomføring av studie, samt foreta nødvendige endringer slik at man tetter hullene mellom ordinær studiefinansiering og yrkesrettet attføring.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 56 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.25.16)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 9 (2006-2007) – om arbeid, velferd og inkludering – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Kari Kjønås Kjos satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om alternative modeller for vurdering av søkerens funksjonsevne og medisinske forhold i uføresaker, herunder bruk av rådgivende leger og legespesialister.»

Det votes alternativt mellom forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:106 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Martin Engeset og Per-Kristian Foss om alternative modeller for vurdering av søkerens funksjonsevne og medisinske forhold i uføresaker, herunder bruk av rådgivende leger og legespesialister – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 56 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.26.32)

Presidenten: Under behandlingen av sak nr. 3 er det gjort vedtak, og presidenten viser til dette.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Lodve Solholm satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen, i tilknytning til forslaget til Revidert nasjonalbudsjett for 2007, legge frem forslag til endringer i kravet om tre års botid før trygderettigheter igjen inntreffer etter opphold i utlandet, i tråd med intensjonene i vedtak nr. 346, 11. mai 2006.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.27.16)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 4 (2006-2007) – om anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Øyvind Halleraker på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslag nr. 2, fra Øyvind Halleraker på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 3, fra Øyvind Halleraker på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 4–7, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 4–7, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest legge fram sak om oppfølging av «Rapport SL RAP 35/2005 Flysikkerhet i norsk luftfart under omstillingsprosesser.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at flysikringstjenesten inkludert flygeinformasjonstjenesten blir etablert som eget selskap utenfor Avinorkonsernet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å legge fram en egen melding om luftfarten i Norge som oppfølging av Norsk luftfartsplan 1998-2007 (St.meld. nr. 38 (1996-1997)).»

Forslag nr. 7 lyder:

«Selskapet Avinor og andre selskaper helt eller delvis eiet av staten knyttet til drift av luftfarten i Norge, skal for perioden 2006-2008 ikke betale utbytte til staten.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 79 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.28.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2008 legge til rette for statlig overtakelse av eierskapet til Stord lufthavn, Sørstokken gjennom overføring til Avinor AS.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 78 mot 26 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.28.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at Avinor ikke krever inn avgift fra buss og taxi for at disse skal kunne slippe av og hente passasjerer ved terminalbyggene i Avinors lufthavner.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 68 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.28.57)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett inkludere de ikke-statlige lufthavnene på Stord, Lista, Notodden og i Skien i Avinors system med kryssubsidiering.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 61 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.29.16)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 15 (2006-2007) – om verksemda i Avinor 2006-2008 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Øyvind Halleraker på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 2–4, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 2–4, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om etablering av et Statens transporttilsyn som skal føre tilsyn med virksomheten innenfor alle transportsektorene. Stortinget legger til grunn at et slikt transporttilsyn samordnes med eksisterende Jernbanetilsyn og Luftfartstilsyn.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen etablere et system for klassifisering og periodisk godkjenning av vegnettet i Norge.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utvide vegtrafikkloven til å omfatte bestemmelser om juridisk ansvar for vegholder.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.30.13)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Presidenten forstår det slik at Fremskrittspartiet subsidiært vil stemme for forslaget. – Det nikkes. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette et frittstående vegtilsyn for å styrke trafikksikkerhetsarbeidet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 56 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.30.37)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:30 (2006-2007) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden, Odd Einar Dørum, Trond Helleland og Øyvind Halleraker om etablering av et frittstående vegtilsyn – vert å leggje ved protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

V o t e r i n g i s a k n r . 7

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 127/2006 av 22. september 2006 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2005/56/EF om grensekryssende fusjoner av selskaper med begrenset ansvar.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

S a k n r . 8

Referat

- (152) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av fellesskapsprogrammet for sysselsetting og sosial solidaritet – PROGRESS (2007-2013) (St.prp. nr. 51 (2006-2007))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
- (153) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Robert Eriksson og Gjermund Hagesæter om at arbeidstakere over 67 år får utbetalt full opptjent pensjon uavhengig av hvor mye de har i arbeidsinntekt (Dokument nr. 8:47 (2006-2007))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen
- (154) Statsrådsprotokollene for tidsrommet 1. juli 2006 til 31. desember 2006
- (155) Riksrevisjonens undersøkelse av styring og resultatoppnåelse i Arbeids- og velferdsetaten sett i forhold til prioriterte arbeidssøkergrupper (Dokument nr. 3:5 (2006-2007))
- (156) Riksrevisjonens undersøkelse av Arbeids- og velferdsetatens forvaltning av bilstønadordningen (Dokument nr. 3:6 (2006-2007))
Enst.: Nr. 3–5 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
- (157) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (2007-2013) (St.prp. nr. 50 (2006-2007))
Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
- (158) Strukturpolitikk for fiskeflåten (St.meld. nr. 21 (2006-2007))
- (159) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie, Ivar Kristiansen, Kari Lise Holmberg og Torbjørn Hansen om å fjerne Statens landbruksforvaltnings mulighet til å fremme innsigelse i saker som er avgjort i fylkeslandbruksstyrene (Dokument nr. 8:49 (2006-2007))
Enst.: Nr. 7 og 8 sendes næringskomiteen.
- (160) Dekning av kostnader knyttet til oljeforurensning fra fartøyet MS «Server» (St.prp. nr. 52 (2006-2007))
- (161) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Sahl, Dagfinn Høybråten, Dagrun Eriksen og Ingebrigt S. Sørfohn om forsterket innsats og økt fokus på rassikring (Dokument nr. 8:48 (2006-2007))
Enst.: Nr. 9 og 10 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.35.
